

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ
ของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

นางสุคนธ์ทิพย์ โพธิ์หล้า

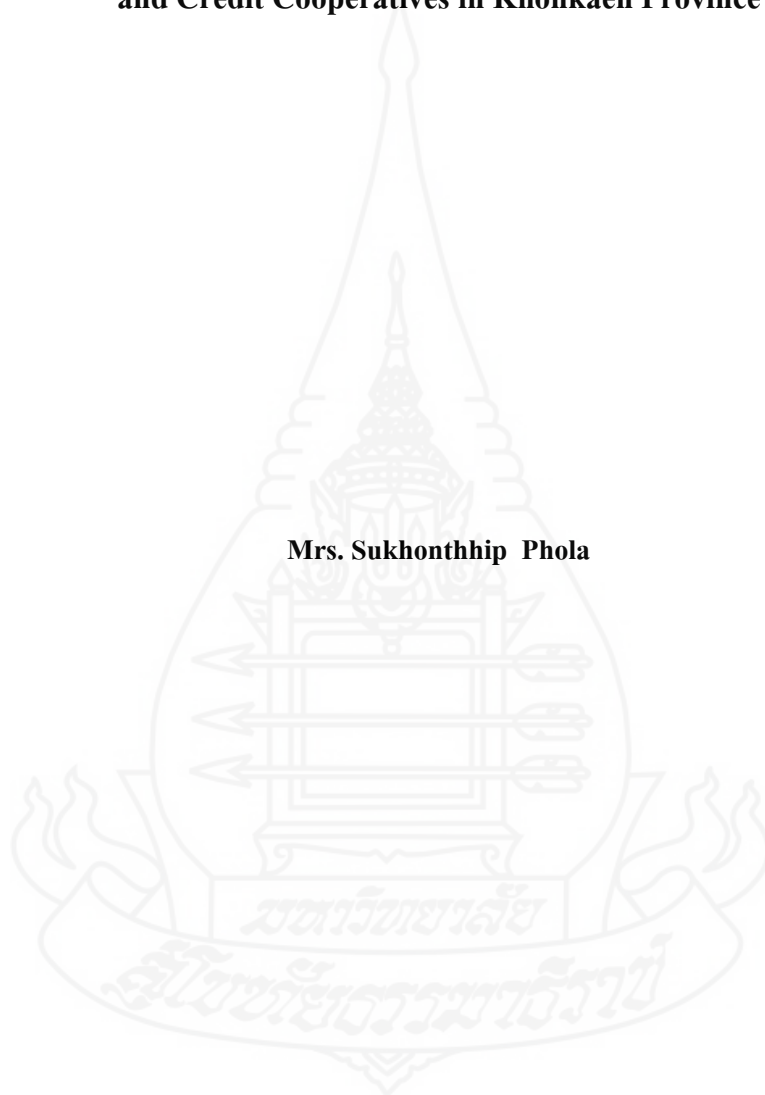

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2558

**Factors Affecting the Good Governance Implementation of Saving
and Credit Cooperatives in Khonkaen Province**

Mrs. Sukhonthip Phola

An Independent Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Business Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University

2015

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมมาภิบาล ไปปฏิบัติของ
สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น
ชื่อและนามสกุล นางสาวศุคนธ์ทิพย์ โพธิ์กล้า
แขนงวิชา บริหารธุรกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. ภาวิน ชินะโชติ

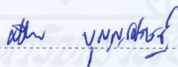
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2559

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. ภาวิน ชินะโชติ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ศรีธนา บุญชูเศรษฐ์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรีย์ เข็มทอง)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ

สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

ผู้ศึกษา นางสุคนธ์ทิพย์ โพธิ์หล้า **รหัสนักศึกษา** 2573000177 **ปริญญา** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. ภาวิน ชินะโชติ **ปีการศึกษา** 2558

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น 9 สหกรณ์ จำนวน 120 ราย ได้กลุ่มตัวอย่าง 92 ราย ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที วิเคราะห์ความแตกต่าง ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ด้วยวิธีถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาพบว่า (1) ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า หลักนิติธรรมมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม และหลักความรับผิดชอบ ตามลำดับ (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ไม่แตกต่างกัน และ (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ 3 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านกลยุทธ์ ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหาร และปัจจัยด้านค่านิยมร่วม

คำสำคัญ ปัจจัยที่มีผลต่อธรรมาภิบาล สหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดขอนแก่น

Independent Study title: Factors Affecting the Good Governance Implementation of Saving and Credit Cooperatives in Khonkaen Province

Author: Mrs. Sukhonthip Phola; **ID:** 2573000177; **Degree:** Master of Business Administration

Independent Study advisors: Dr. Pawin Chinachot; **Academic year:** 2015

Abstract

The purposes of this study were: (1) to study the corporate governance implementation level of Saving and Credit Cooperatives in Khonkaen Province; (2) to compare the committee opinion related to the good governance implementation level, according to personal characteristics; and (3) to study factors affecting of the good governance implementation of and Credit Cooperatives in Khonkaen Province.

The population in this study were 120 operation committees of Saving and Credit Cooperatives in Khonkaen Province. The samples (92 committees) were selected by using simple random sampling. The instrument used in this study was questionnaires. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t – test. For analyzing the difference and the relationship of variables one – way Analysis of Variance and Multiple Regression were also reversed.

The results reported that: (1) overall the good governance implementation of Saving and Credit Cooperatives in Khonkaen Province shows the highest. By considering in each aspect. The Rule of law is implemented in the highest level followed by Transparency, Morality, and Responsibility, respectively. (2) The opinion of committees relating to the good governance implementation are not different. (3) Factors affecting the good governance implementation are strategy, management style, and share value.

Keywords: Factors Affecting, The Good Governance, Saving and Credit Cooperatives, Khonkaen Province

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ลงได้ ด้วยความอนุเคราะห์ของ อาจารย์ ดร. ภาวิน ชินะ โขติ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ อบรม สั่งสอน ประสิทธิ์ประสาท ถ่ายทอดวิชาความรู้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้อย่างใกล้ชิดเสมอมา ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน รวมทั้งผู้บริหารและบุคลากรสำนักงานสภกรณ์ ออมทรัพย์จังหวัดขอนแก่นทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บแบบสอบถามเพื่อการศึกษาในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และบุคคลในครอบครัวของผู้ศึกษาที่เป็นขวัญและกำลังใจแก่ผู้ศึกษา ในช่วงระหว่างการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา ขอมอบคุณค่าหรือประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นสิ่งบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

สุคนธ์ทิพย์ โพธิ์หล้า

ตุลาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
สมมติฐานการศึกษา	3
กรอบแนวคิดการศึกษา	4
ขอบเขตการศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารองค์กร	8
แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล	18
แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์	23
แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในสหกรณ์	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	60
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	60
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล	64
การวิเคราะห์ข้อมูล	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล	66
ส่วนที่ 2 ปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น	68
ส่วนที่ 3 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ	76
ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลัก ธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	83
ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาล ไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น	85
บทที่ 5 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	88
สรุปการศึกษา	88
อภิปรายผล	94
ข้อเสนอแนะ	96
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	102
ประวัติผู้ศึกษา	111

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา.....	61
ตารางที่ 3.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	62
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง.....	66
ตารางที่ 4.2 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม.....	68
ตารางที่ 4.3 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านโครงสร้างองค์กร.....	69
ตารางที่ 4.4 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านกลยุทธ์องค์กร.....	70
ตารางที่ 4.5 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านระบบขององค์กร.....	71
ตารางที่ 4.6 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านรูปแบบการบริหารงาน.....	72
ตารางที่ 4.7 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านบุคลากร.....	73
ตารางที่ 4.8 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านทักษะขององค์กร และบุคลากร.....	74
ตารางที่ 4.9 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านค่านิยมร่วม.....	75
ตารางที่ 4.10 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม.....	76
ตารางที่ 4.11 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักนิติธรรม.....	77
ตารางที่ 4.12 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักคุณธรรม.....	78

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.13 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความโปร่งใส	79
ตารางที่ 4.14 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความมีส่วนร่วม	80
ตารางที่ 4.15 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความรับผิดชอบ	81
ตารางที่ 4.16 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความคุ้มค่า	82
ตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลัก ธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ	83
ตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลัก ธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	84
ตารางที่ 4.19 ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ พหุคูณ ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก เข้าสู่สมการถดถอยสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และการทดสอบ ความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น	85
ตารางที่ 4.20 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์กับระดับการนำหลัก ธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ในรูป คะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ของสมการถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธีขั้นตอน (Stepwise Regression).....	86

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา	4
ภาพที่ 2.1 7s Mckinsey Framework	16
ภาพที่ 2.2 ธรรมเนียมปฏิบัติในสหกรณ์	46
ภาพที่ 2.3 ผังโครงสร้างสหกรณ์	48
ภาพที่ 2.4 บทบาทของบุคลากรแต่ละฝ่ายตามผังโครงสร้าง	49

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารและการจัดการในองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน ในปัจจุบันได้มีการให้ความสำคัญกับระบบคุณธรรมและจริยธรรมมากขึ้น เนื่องจากการบริหารและการจัดการทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนประสบกับภาวะวิกฤติอันเกิดจากการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ความไม่รับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม คำนึงแต่ประโยชน์ของตนเอง และพวกพ้อง อันเป็นการบริหารจัดการที่ขาดคุณธรรมและจริยธรรม สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากกลไกและระบบการบริหารจัดการในระดับประเทศ และระดับองค์กรทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนมีความบกพร่องและขาดประสิทธิภาพ รวมถึงการกระทำผิด ทุจริต และขาดจริยธรรมของบุคลากร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552: 4) ที่ปรากฏโดยทั่วไปในแวดวงราชการและการเมืองของประเทศไทย

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือที่เรียกกันว่า “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) นั้นหมายถึง การกำกับดูแลที่ดี หรือหมายถึงการใช้สิทธิของความเป็นเจ้าของที่จะปกป้องดูแลผลประโยชน์ของตนเองโดยผ่านกลไกที่เกี่ยวข้องในการบริหาร (วรภัทร โศชนะเกษม, 2542: 15) ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นต่อการพัฒนาและขยายตัวของจริยธรรมในทางธุรกิจ ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนมีอยู่อย่างใกล้ชิด ภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้ควบคุม กฎ กติกา การดำเนินงานของเอกชน ย่อมมีผลต่อการเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีในวงการธุรกิจและการยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งความรับผิดชอบต่อสังคม ถ้าการควบคุมย่อหย่อนหรือหน่วยงานในภาครัฐมีส่วนรู้เห็นเป็นใจกับการทุจริตหรือการเอาเปรียบสังคมและผู้บริโภคของธุรกิจเอกชน หรือมีการร่วมมือกันระหว่างคนในภาครัฐกับในภาคเอกชนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบแล้ว จะเป็นอุปสรรคซึ่งทำให้การเสริมสร้างจริยธรรมในการทำธุรกิจเป็นไปได้ลำบาก

“สหกรณ์” เป็นองค์กรธุรกิจรูปแบบหนึ่งที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 ซึ่งในการดำเนินธุรกิจต้องมีการแข่งขันกับธุรกิจอื่นๆ ทั่วไป ตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของสหกรณ์ แต่ทุกคนไม่สามารถร่วมบริหารกิจการของสหกรณ์ได้ จึงต้องมีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการเป็นผู้ดำเนินงานแทน มีอำนาจหน้าที่ เป็นผู้ดำเนินกิจการและเป็นผู้แทนสหกรณ์ในกิจการทั้งปวง และเพื่อให้กิจการสหกรณ์ดำเนินการอย่างกว้างขวาง และให้บริการแก่สมาชิกอย่างทั่วถึง คณะกรรมการดำเนินการอาจจัดจ้างผู้จัดการที่มีความรู้ความสามารถมาดำเนินธุรกิจแทน และผู้จัดการ อาจจัดจ้างเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อช่วยเหลือกิจการของสหกรณ์ด้านต่างๆ ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงปริมาณธุรกิจและการประหยัดเป็นสำคัญ

จากการดำเนินงานของสหกรณ์ในปัจจุบัน สหกรณ์กำลังประสบกับภาวะวิกฤติอันเกิดจากการทุจริตคอร์รัปชัน มีบางสหกรณ์ที่ดำเนินงานแล้วเกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสมาชิกและต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ซึ่งปัญหาหลักๆ ที่เกิดขึ้น คือ การทุจริตในสหกรณ์ การจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบปฏิบัติ ตลอดจนการดำเนินงานนอกกรอบวัตถุประสงค์ของสหกรณ์หรือการไปลงทุนที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือมีความเสี่ยง จึงส่งผลให้สหกรณ์และสมาชิกเกิดความเสียหายอีกทั้งยังเกิดความเสียหายต่อระบบสหกรณ์โดยรวมอีกด้วย

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ในฐานะหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่กำกับ ดูแล ส่งเสริมและพัฒนา ให้สหกรณ์เป็นองค์กรที่เข้มแข็งและเป็นที่พึ่งแก่มวลสมาชิก ได้จัดทำแผนพัฒนาสหกรณ์ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2555 – 2559 (กรมส่งเสริมสหกรณ์, แผนพัฒนาด้านการสหกรณ์: เว็บบไซต์) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สหกรณ์ มิติ การพัฒนาองค์กร มุ่งเน้นให้บุคลากรสหกรณ์มีความซื่อสัตย์ สุจริต ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงและเข้มแข็ง แนวทางสำคัญหนึ่ง คือ การสร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้สหกรณ์มีการบริหารจัดการด้วยหลักนิติธรรม คุณธรรม โปร่งใส มีความรับผิดชอบ สร้างการมีส่วนร่วม และมีการใช้กระบวนการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล คุ่มค่า และประหยัด ทำให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมั่นคง ส่งผลให้สหกรณ์เป็นที่เชื่อถือ และยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สหกรณ์ออมทรัพย์ ถือเป็นสถาบันการเงินแบบหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลซึ่งมีอาชีพอย่างเดียวกันหรือที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ และให้กู้ยืมเมื่อเกิดความจำเป็น การดำเนินงานของสหกรณ์มักเกี่ยวข้องกับเรื่องเงินเป็นหลัก ดังนั้น ธรรมาภิบาลจึงนับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกสหกรณ์จะต้องมีการนำไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใส เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผู้ศึกษาจึงมี

ความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำระบบธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้คำแนะนำส่งเสริมของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่การดำเนินงานของสหกรณ์ มุ่งเน้นให้ บุคลากรสหกรณ์มีความซื่อสัตย์ สุจริต ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงและเข้มแข็ง ทำ ให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมั่นคง ส่งผลให้สหกรณ์ เป็นที่เชื่อถือ และยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่มวลสมาชิกของสหกรณ์ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ใน จังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

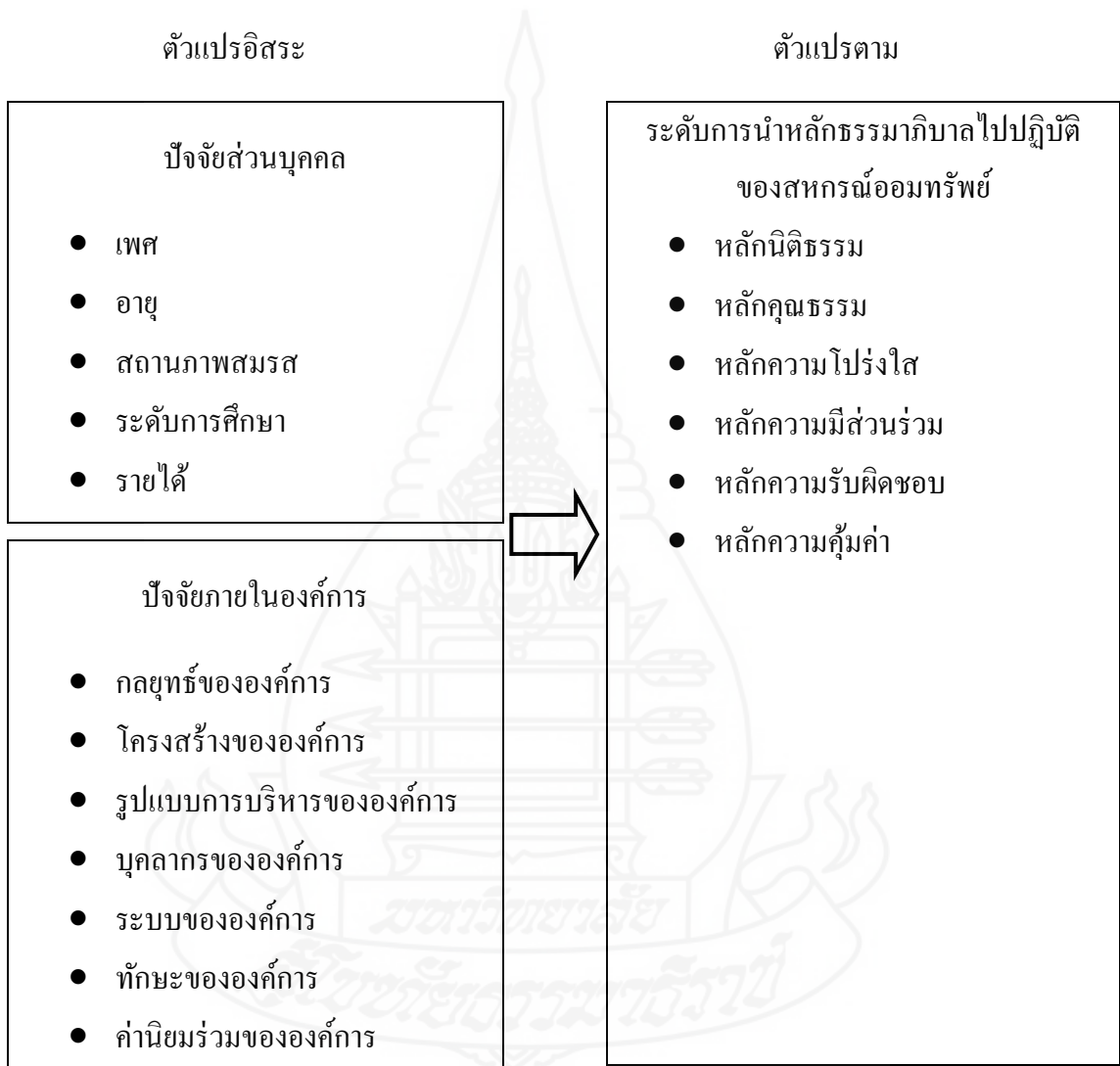
3. สมมติฐานการศึกษา

3.1 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น แตกต่างกันตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

3.2 ปัจจัยภายในองค์กรสามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์ระดับการนำหลักธรรมาภิบาล ไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

4. กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

5. ขอบเขตการศึกษา

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในสหกรณ์ ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้ มุ่งศึกษาตัวแปรดังต่อไปนี้

5.1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ผู้ศึกษาได้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารองค์กรตามแนวคิดการบริหารจัดการ 7's Mckinsey ของ Tom Peter และ Robert waterman (ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา, 2555: 258) ประกอบด้วยปัจจัย 7 ประการ ได้แก่ กลยุทธ์ (Strategy) โครงสร้าง (Structure) ระบบ (System) รูปแบบการบริหารงาน (Style) บุคลากร (Staff) ทักษะ (Skill) และค่านิยมร่วม (Share values)

5.1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า

5.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์ ออมทรัพย์ ขนาดใหญ่มาก ตามเกณฑ์การจัดขนาดสหกรณ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์: เว็บไซต์) ในเขตจังหวัดขอนแก่น จำนวน 9 แห่ง ที่ดำเนินธุรกิจและไม่อยู่ระหว่างการชำระบัญชี

5.3 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้ศึกษาได้วางแผนในการศึกษาครั้งนี้ในระหว่างเดือนมีนาคม 2559 – เดือนกันยายน 2559 รวมระยะเวลา 7 เดือน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 สหกรณ์ หมายถึง นิติบุคคลที่ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 เป็นองค์การของบรรดาบุคคล ซึ่งรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจในการดำเนินวิสาหกิจที่พวกเขาเป็นเจ้าของร่วมกัน และควบคุมตามหลักประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการ (อันจำเป็น) และความหวังร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ในที่นี้หมายถึง สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

6.2 ธรรมเนียมปฏิบัติในสหกรณ์ หมายถึง การบริหารกิจการของสหกรณ์ให้เป็นไปอย่างซื่อสัตย์ โปร่งใส มีความรับผิดชอบ สร้างการมีส่วนร่วมและมีการใช้กระบวนการบริหารจัดการ เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล คุ่มค่าและโดยประหยัด เป็นผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม เพื่อให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมั่นคง ส่งผลให้สหกรณ์เป็นที่เชื่อถือและยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยพื้นฐานของหลักธรรมเนียมปฏิบัติ 6 ประการ คือ

6.2.1 หลักนิติธรรม หมายถึง การทบทวนปรับปรุงข้อบังคับ ระเบียบให้ทันสมัย และเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน การให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพของสมาชิกสหกรณ์และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การที่บุคลากรในหน่วยงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการปฏิบัติงานโดยยึดหลักประโยชน์ของสมาชิกสหกรณ์

6.2.2 หลักคุณธรรม หมายถึง การที่บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นไปตามมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรม การส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติตามมาตรฐานด้านคุณธรรมและจริยธรรม การปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่โดยยึดหลักความเสมอภาคและการตัดสินใจที่ยึดถือผลประโยชน์ของมวลสมาชิก

6.2.3 หลักความโปร่งใส หมายถึง การที่มีระบบตรวจสอบภายในที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกสหกรณ์ รวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

6.2.4 หลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สหกรณ์มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาชิก และบุคคลทั่วไป การเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อสหกรณ์โดยการรับฟังความคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆเพื่อผลประโยชน์ของมวลสมาชิก

6.2.5 หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การที่บุคลากรภายในสหกรณ์ปฏิบัติหน้าที่โดยมีความรับผิดชอบต่อสมาชิกและต่อสังคมโดยรวม ทั้งการมีระบบการประเมินผลและตัวชี้วัดการดำเนินงานที่ชัดเจน

6.2.6 หลักความคุ้มค่า หมายถึง การใช้จ่ายงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพมีการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่เพื่อความประหยัด การให้ความสำคัญต่อการประเมินผลความสำเร็จของการปฏิบัติงานและนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เพื่อทราบถึงระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

7.2 เพื่อทราบถึงอิทธิพลของปัจจัยภายในองค์กร ที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

7.3 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางประกอบการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ในการให้คำแนะนำส่งเสริมสหกรณ์ให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีธรรมาภิบาล

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น” ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารองค์กร
2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
3. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์
4. แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในสหกรณ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารองค์กร

1.1 ความหมายของการบริหารองค์กร

การบริหารองค์กร มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างประสิทธิภาพในการบริหาร และเพิ่มศักยภาพในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในองค์กร การบริหารองค์กรจึงเป็นเสมือนเครื่องมือหรือสื่อที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อนำพามนุษย์หลายๆ คน ที่มีธรรมชาติของความ ต้องการที่ไม่สิ้นสุด และมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน (วรนาถ แสงมณี, 2554: 1) องค์กรมีลักษณะสำคัญที่มาจากแนวคิดการให้ความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ให้ความหมายของการบริหารองค์กรไว้ ดังนี้

วิทยา ด่านธำรงกุล (2549: 26) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารองค์กร หมายถึง กลุ่มคนที่รวมกันภายใต้โครงสร้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อร่วมกันทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย

ศิริพร พงศ์ศิริโรจน์ (2549: 5) ให้ความหมายของคำว่า การบริหารองค์กร หมายถึง กลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง (2 คนขึ้นไป) ซึ่งมารวมกันดำเนินการใดๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดขึ้นเป็นหน่วยงานที่มีระบบ มีสายการบังคับบัญชาที่แน่นอน มีการแบ่งงานกันทำ มีการประสานงาน และให้ความร่วมมือกันในการทำงานในหน่วยงานนั้น เพื่อจัดเป็นองค์กร

ซงชัย สันติวงษ์ (2549: 5) ได้ให้ความหมายของ การบริหารองค์กร หมายถึง การร่วมกันปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ร่วมที่จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกฝ่ายต่างๆ และสมาชิกของกลุ่ม เต็มใจร่วมทำงาน เพื่อให้ได้ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

อำนาจ วีระวนิช (2549: 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารองค์กร หมายถึง การรวมกันของกลุ่มบุคคลที่ทำงานร่วมกันในโครงสร้างที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่กลุ่มกำหนดไว้

สมคิด บางโม (2550: 14) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารองค์กร หมายถึง กลุ่มบุคคลหลายๆ คนร่วมกันทำ คำนึงงานในองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การรวมกันของกลุ่มต้องถาวร มีการจัดระเบียบภายในกลุ่ม เกี่ยวกับอำนาจ หน้าที่ ของแต่ละคน ตลอดจนระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้ยึดปฏิบัติ

สมใจ ลักษณะ (2553: 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารองค์กร หมายถึง การรวมตัวกันที่ค่อนข้างถาวรของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความสนใจร่วมกันที่ต้องการจะดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหมู่คณะ ในการดำเนินงานจำเป็นต้องมีการแบ่งภาระหน้าที่กัน ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล มีการนำปัจจัย (Input) มาจัดกระทำเป็นกระบวนการบริหารจัดการ (Process) จนทำให้บังเกิดผลผลิต (Output)

จากความหมายที่มีผู้ให้ความหมายไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารองค์กร หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการจัดระเบียบกิจกรรม ภาระหน้าที่ รวมทั้งบุคลากร เข้ามาร่วมปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์กร

ทฤษฎีองค์กร (Organization Theory) เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับผู้บริหาร เพราะทฤษฎีองค์กรจะช่วยให้ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารองค์กร เมื่อผู้บริหารองค์กรมีความเข้าใจการบริหารองค์กร ย่อมส่งผลให้ผู้บริหารสามารถจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อองค์กร การแบ่งทฤษฎีองค์กร สามารถแบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ (สมคิด บางโม, 2549: 29)

1.2.1 ทฤษฎีสมาัยดั้งเดิม (Classical Theory) ทฤษฎีองค์กรสมัยดั้งเดิมได้เริ่มคิดค้น และก่อตั้งขึ้นเมื่อปลายศตวรรษที่ 19 จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปลายศตวรรษที่ 19 นี้ แนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งสภาพแวดล้อมของสังคมยุคนั้นเป็นสังคมอุตสาหกรรม ทฤษฎีองค์กรสมัยดั้งเดิม จึงมีโครงสร้างที่แน่นอน มีการกำหนดกฎเกณฑ์และเวลาอย่างมีระเบียบแบบแผน มุ่งให้ผลผลิตมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ (Effective and Efficiency Productivity) จากลักษณะดังกล่าว ทฤษฎี

องค์การสมัยดั้งเดิม จึงมีลักษณะที่มุ่งเน้นเฉพาะความเป็นทางการความมีรูปแบบหรือรูปนัยขององค์การเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อจะได้ผลผลิตสูง และรวดเร็ว ของมนุษย์เสมือนเครื่องจักรกล (Mechanistic) กล่าวอีกนัยหนึ่ง ทฤษฎีองค์การสมัยมนุษย์ในเชิงจิตวิทยา สังคมวิทยา และมนุษย์วิทยา ทุกอย่างจะเป็นไปตามกฎเกณฑ์ ตามกรอบและ โครงสร้างที่กำหนดไว้อย่างแน่นอนปราศจากความยืดหยุ่น (Flexibility)

ทฤษฎีองค์การสมัยดั้งเดิมนี้นิยามที่จะสร้างองค์การขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการเบื้องต้นทางด้านเศรษฐกิจขององค์การและสังคม นอกจากนั้นการที่มุ่งให้ โครงสร้างองค์การทางสังคมมีกรอบ มีรูปแบบก็เพื่อความสะดวกในการบริหาร และปกครอง ดังได้กล่าวแล้ว องค์การสมัยดั้งเดิมนั้นเน้นผลผลิตสูงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้นั่นเอง

หลักการของทฤษฎีองค์การสมัยดั้งเดิม มุ่งเน้นองค์การที่มีรูปแบบ (Formal Organization) ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานหลัก 4 ประการ ได้แก่การแบ่งระดับชั้นสายการบังคับบัญชา การแบ่งงาน ช่วงการควบคุม และเอกภาพในการบริหารงาน

กลุ่มนักวิชาการ ที่มีบทบาทมากในทฤษฎีองค์การสมัยดั้งเดิมคือ Frederick Taylor ผู้เป็นเจ้าของการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) Max Weber เจ้าของระบบราชการ (Bureaucracy) Lyndall Urwick และ Luther Gulick ผู้มีชื่อเสียงเรื่องทฤษฎีองค์การและกระบวนการบริหารงาน เป็นต้น

1.2.2 ทฤษฎีสมัยใหม่ (Neo – Classical Theory of Organization)

ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่เป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากทฤษฎีองค์การสมัยดั้งเดิม โดยพัฒนามาร่วมกับวิชาการด้านสังคมวิทยา จิตวิทยา การพัฒนาที่สำคัญเกิดขึ้นระหว่าง ค.ศ.1910 และ 1920 ในระยะนี้การศึกษาด้านปัจจัยมนุษย์เริ่มได้นำมาพิจารณา โดยมองเห็นความสำคัญและคุณค่าของมนุษย์ (Organistic) โดยเฉพาะการทดลองที่ Hawthorne ที่ดำเนินการตั้งแต่ ค.ศ. 1924 – 1932 ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์ และในช่วงนี้เองแนวความคิดด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations Movement) ได้รับความสนใจในองค์การและขบวนการมนุษยสัมพันธ์นี้ ได้มีการเคลื่อนไหวพัฒนาในประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างเต็มที่ในระหว่าง ค.ศ.1940 – 1950 ความสนใจในการศึกษากลุ่มนอกแบบ หรือกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Group) ที่แฝงเข้ามาในองค์การที่มีรูปแบบมีมากขึ้น ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่มุ่งให้ความสนใจด้านความต้องการ (needs) ของสมาชิกในองค์การเพิ่มขึ้น

สรุปได้ว่าทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ ให้ความสำคัญในด้านความรู้สึกรักของบุคคล ขอมอบถึงอิทธิพลทางสังคมที่มีผลกระทบต่อการทำงาน อาทิเช่น กลุ่มคนงานและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซึ่งมีความเชื่อว่าขบวนการมนุษยสัมพันธ์ จะให้ประโยชน์ในการผ่อนคลาย ความตายตัวในโครงสร้างขององค์การสมัยดั้งเดิมลง

บุคคลที่มีชื่อเสียงในทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ คือ Hugo Munsterberg เป็นผู้เริ่มต้นวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม เขียนหนังสือชื่อ Psychology and Industrial Efficiency, Elton Mayo, Roethlisberger และ Dickson ได้ทำการศึกษาที่ฮอธอร์น (Howthome Study) เป็นผู้บุกเบิกขบวนการมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations Movement) นอกจากนี้ได้รับการสนับสนุนจากนักทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์อีก เช่น McGregor และ Maslow เป็นต้น

1.2.3 ทฤษฎีสมัยปัจจุบัน (Modern Theory of Organization)

ทฤษฎีองค์การสมัยปัจจุบันได้รับการพัฒนามาในช่วง ค.ศ. 1950 หรือก่อนหน้านั้นเล็กน้อย แนวการพัฒนาทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ยังคงใช้ฐานแนวความคิด และหลักการของทฤษฎีองค์การสมัยดั้งเดิมและสมัยใหม่มาปรับปรุงพัฒนา โดยพยายามรวมหลักการทางวิชาการหลายสาขาเข้ามาผสมผสาน ที่เรียกกันว่า สหวิทยาการ (Multidisciplinary Approach) เป็นการรวมกันของหลักการทางเศรษฐศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์เข้าด้วยกันที่เรียกว่า เศรษฐศาสตร์สังคม (Socioeconomic)

นักทฤษฎีองค์การสมัยปัจจุบัน มีความคิดว่าทฤษฎีสมัยดั้งเดิมนั้น พิจารณาองค์การในลักษณะแคบไป โดยมีความเชื่อว่าองค์การอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ฉะนั้นควรเน้นการวิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน การศึกษาองค์การที่ดีที่สุดควรจะเป็นวิธีการศึกษาวิเคราะห์องค์การในเชิงระบบ (System Analysis) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ มากมาย ทั้งภายใน และภายนอกองค์การ ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อโครงสร้าง และการจัดองค์การทั้งสิ้น แนวความคิดเชิงระบบนี้ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่เป็นพื้นฐาน 5 ส่วน

1. สิ่งนำเข้า (Input)
2. กระบวนการ (Process)
3. สิ่งส่งออก (Output)
4. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)
5. สภาพแวดล้อม (Environment)

ดังนั้น องค์การในแนวความคิดนี้จึงต้องมีการปรับตัว (Adaptative) ตลอดเวลา เพราะตัวแปรต่างๆ มีลักษณะเปลี่ยนแปลง(dynamic)อยู่เสมอ

1.3 โครงสร้างองค์กร

โครงสร้างองค์กร (Organization Structure) เป็นวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ และการกำหนดวิธีการรายงานตามสายการบังคับบัญชาในระหว่างกลุ่มคน รวมไปถึงถึงกลไกของระบบการประสานงานที่เป็นทางการ และวิธีการที่จะต้องเกี่ยวข้องกันตามแบบแผนที่ได้มีการกำหนดและวางเอาไว้ (ชงชัย สันติวงษ์, 2553: 10-13) อย่างไรก็ตาม รูปแบบโครงสร้างองค์กรแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันไป โครงสร้างองค์กรหนึ่ง อาจเหมาะสมกับบุคลากรและวัฒนธรรมขององค์กรนั้น แต่เมื่อนำโครงสร้างในลักษณะเดียวกัน ไปใช้กับอีกองค์กรหนึ่ง อาจไม่เกิดผลสำเร็จ และบางครั้งอาจล้มเหลวได้ เนื่องจากองค์กรแต่ละแห่ง ล้วนมีโครงสร้างที่เป็นของตนเองเฉพาะตัว ไม่มีโครงสร้างองค์กรใด ที่จะดีเลิศที่สุดสำหรับองค์กรอื่นๆ ที่จะเลียนแบบ หรือจัดวางแล้วได้ผลสำเร็จในลักษณะเดียวกันเสมอไป (วรรณารถ แสงมณี, 2554: 1-5)

1.3.1 การจัดแบ่งองค์กร

เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ที่ต้องมีการจับกลุ่มและทำกิจกรรมร่วมกัน จึงมีองค์กรต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย มีการปฏิสัมพันธ์ภายในและระหว่างองค์กร จะมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น จึงสามารถแบ่งองค์กรออกตามลักษณะของการจัดตั้งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (มัลลิกา ต้นสอน, 2551: 114 – 115)

1) องค์กรแบบเป็นทางการ (Formal Organization) หมายถึง องค์กรที่จัดตั้งขึ้นอย่างมีแบบแผนและขอบเขตที่ชัดเจน มีการจัดโครงสร้างขององค์กรตามหน้าที่ หรือบทบาทในการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถแสดงออกในรูปของแผนภูมิโครงสร้างองค์กร (Organization Chart) ซึ่งปกติผู้บริหารจะกำหนดโครงสร้างองค์กรแบบเป็นทางการอย่างแน่นอน เพื่อให้สมาชิกขององค์กรได้ทราบถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของตนและการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น เพื่อความเป็นระบบ ระเบียบ โดยไม่มีการทำงานซ้ำซ้อนกัน อย่างไรก็ตาม การจัดองค์กรแบบเป็นทางการก็สามารถที่จะยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ โดยผู้บริหารสามารถตัดสินใจปรับเปลี่ยนองค์กรตามความเหมาะสมของสถานการณ์และสภาพแวดล้อม ซึ่งองค์กรแบบเป็นทางการจะมีลักษณะสำคัญ ได้แก่

- (1) มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน
- (2) มีการกำหนดโครงสร้างและสายการบังคับบัญชาอย่างชัดเจน
- (3) มีขอบเขตและจำนวนสมาชิกที่แน่นอน
- (4) มีการแบ่งงานกันทำ มอบหมายงานอย่างเป็นระบบ

2) องค์กรแบบไม่เป็นทางการ (Informal Organization) หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มบุคคล เพื่อทำกิจกรรมหรือมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันทั้งภายในระบบและต่อสภาพแวดล้อม โดยปราศจากจุดประสงค์ที่เป็นทางการ การจัดโครงสร้างองค์กรและการกระจายงานอย่างชัดเจนปกติองค์กรแบบไม่เป็นทางการมักเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ส่วนตัวของสมาชิก เช่น พนักงานในแผนกต่างๆ มาเล่นตะกร้อด้วยกันหลังเลิกงาน ทำให้เกิดความสนิทสนมและมีการช่วยเหลือกัน ในการทำงาน เป็นต้น

1.3.2 การจัดโครงสร้าง

การจัดโครงสร้างองค์กร เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ ในรูปของตำแหน่งงาน และระดับของอำนาจหน้าที่ของสมาชิกในระดับต่างๆ ขององค์กร ซึ่งจะแสดงออกในรูปของแผนภูมิองค์กรที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างงานต่างๆ ในองค์กร โดยแผนภูมิองค์กรจะแสดงให้เห็นว่าใครเป็นผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใต้บังคับบัญชาของใคร ซึ่งการจัดโครงสร้างองค์กรมี 2 แบบ ได้แก่ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2551: 256 – 260)

1) การจัดองค์กรตามแนวดิ่ง (Vertical Organization) หมายถึง การนำกิจกรรมต่างๆ มาประสานหรือเชื่อมโยง แล้วแบ่งออกเป็นลำดับขั้นตามแนวดิ่ง มีการแบ่งระดับออกเป็นหลายๆ ระดับ โดยยึดองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่

- (1) สายการบังคับบัญชา
- (2) การมอบหมายอำนาจหน้าที่
- (3) การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจ
- (4) ช่วงการจัดการ
- (5) ตำแหน่งหน่วยงานหลัก และลักษณะงานที่ปรึกษา

2) การจัดองค์กรตามแนวนอน (Horizontal Organization) หมายถึง การกำหนดหน่วยงานในแต่ละระดับ ในกรณีที่โครงสร้างองค์กรเป็นแนวดิ่ง การที่จะเชื่อมงานเข้าด้วยกัน จะต้องกระทำในลักษณะที่เป็นลำดับขั้น (Hierarchy) และจะต้องมีการประสานกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละระดับงาน งานแต่ละระดับ จะต้องมีการเชื่อมกัน งานจึงจะประสบผลสำเร็จ การที่จะทำให้โครงสร้างเหล่านี้สมบูรณ์ ผู้บริหารจะต้องมีการจัดแผนก และประสานความร่วมมือในแนวนอน (Horizontal Coordination) สำหรับรูปแบบของการจัดโครงสร้างองค์กร ยังสามารถจัดตามโครงสร้างองค์กรในการบริหารสมัยใหม่ ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้ (Stephen P. Robbins, 2006: 112 – 114)

3) โครงสร้างแบบทีมงาน (Team-Based Structure) เป็นองค์กรที่ประกอบด้วยทีมงานหรือกลุ่มทำงานทั้งองค์กร ไม่มีสายการบังคับบัญชา พนักงานจะได้รับมอบอำนาจ (Empowered) เต็มที่เมื่อได้รับมอบงาน ทีมงานจะมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานในแนวทางของทีม เช่น ทีมงานช่าง ทีมงานให้บริการลูกค้า

4) โครงสร้างแบบเมทริกซ์ (Matrix Structure) คือ โครงสร้างองค์กรที่ระดมบุคคลากรจากหลายฝ่ายหลายแผนกมาร่วมกันทำงานในโครงการพิเศษ ในขณะที่ยังต้องปฏิบัติงานประจำ ด้วยโครงสร้างแบบนี้จึงมีสายการบังคับบัญชา 2 สาย และมีผู้บังคับบัญชา 2 คน จึงมีปัญหาเรื่องเอกภาพจากการบังคับบัญชาและความขัดแย้งของผู้บังคับบัญชาทั้ง 2 คน แต่มีข้อดีที่มุ่งผลงานและความประหยัด

5) โครงสร้างแบบโครงการ (Project Structure) คือ โครงสร้างองค์กรที่พนักงานทำงานในลักษณะโครงการไปโดยตลอด โครงสร้างแบบนี้ พนักงานจะไม่มีสังกัดในฝ่ายหรือแผนกใด เมื่อหมดโครงการที่ปฏิบัติก็เปลี่ยนไปปฏิบัติงานในโครงการใหม่ เป็นองค์กรที่มีการจัดฝ่ายหรือแผนกงาน เป็นรูปแบบที่มีความคล่องตัวและยืดหยุ่น สามารถปรับทีมและปฏิบัติงานให้เหมาะสมตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมองค์กรได้ดี

6) โครงสร้างแบบหน่วยงานอิสระภายในองค์กร (Autonomous Internal Units) ในองค์กรขนาดใหญ่สมัยใหม่ จะจัดหน่วยงานอิสระแยกความรับผิดชอบในสินค้า ลูกค้า คู่แข่งของหน่วยงาน มีเป้าหมายกำไร ไม่ขึ้นกับองค์กรใหญ่ มีความคล่องตัวในการตัดสินใจและการปฏิบัติ มีความยืดหยุ่น ไม่ต้องผูกติดกับองค์กรใหญ่

7) องค์กรที่ไม่มีขอบเขต (Boundary less Organization) เป็นแนวคิดขององค์กรสมัยใหม่อีกรูปแบบหนึ่ง เป็นองค์กรที่ไม่มีกำหนดรูปแบบทั้งแนวนอน และแนวตั้ง และตัดอุปสรรคภายนอกที่เป็นปัญหาขององค์กรกับลูกค้าและผู้ขายวัตถุดิบ องค์กรที่ไม่มีขอบเขตและไม่มีการกำหนดโครงสร้าง (Unstructured) ไม่ต้องกำหนดสายการบังคับบัญชา (Chain of command) ไม่มีการกำหนดฝ่ายหรือแผนก เพียงแต่มีช่วงการบังคับบัญชาที่เหมาะสม (Appropriate Spans of Control) คือ มีทีมงานทำงานกระชับและได้รับอำนาจการตัดสินใจสูง (Empowered) สำหรับอุปสรรคต่อลูกค้า องค์กรควรแก้ไขด้วยการมีความสัมพันธ์ที่ดี และต่อผู้ขายวัตถุดิบก็ควรมีการสร้างพันธมิตร (Alliances) ด้วย

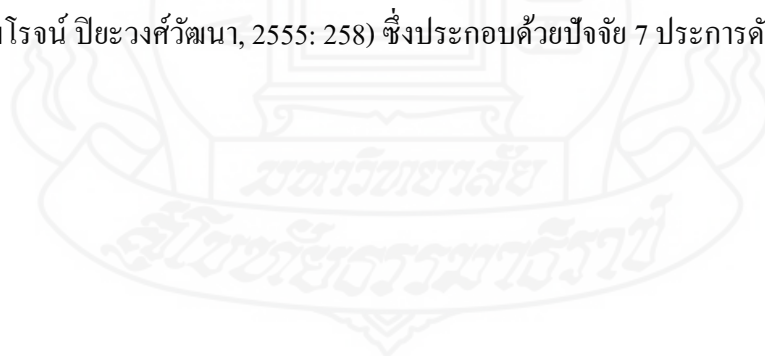
8) องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นรูปแบบใหม่อีกรูปแบบหนึ่งที่องค์กรยุคใหม่ให้ความสนใจ เป็นองค์กรที่มีการพัฒนาความสามารถเพื่อให้สามารถปรับตัวได้อย่างต่อเนื่องในทุกสถานการณ์ โดยเน้นให้บุคลากรได้รับความรู้ใหม่ๆ มีข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการทำงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

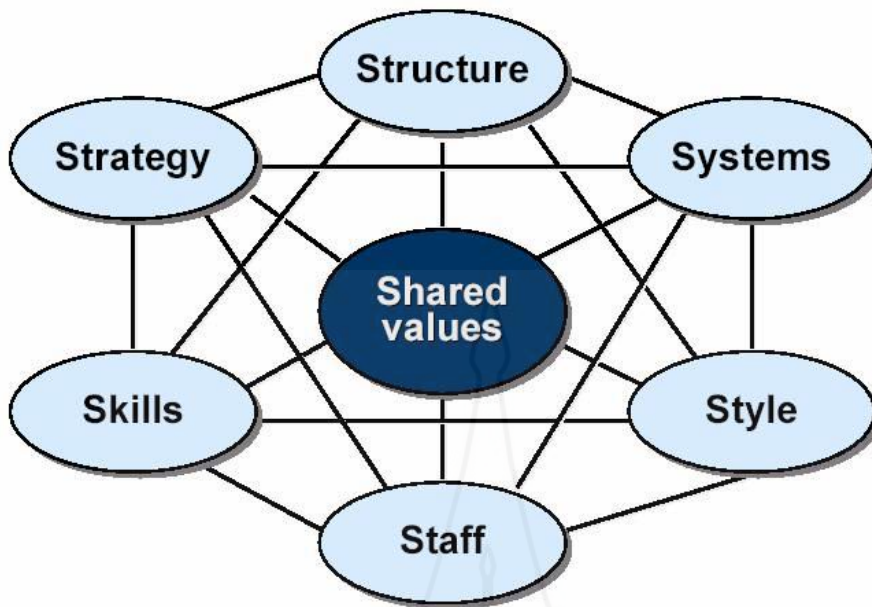
รูปแบบองค์กร เน้นการทำงานเป็นทีม มีความคล่องตัว ได้รับมอบอำนาจในการทำงานด้วยดุลพินิจของผู้ปฏิบัติ มีผู้นำองค์กรที่ดี และมีวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความสามัคคีร่วมมือของคนในองค์กร

1.4 การบริหารองค์กรตามแนวคิดการบริหารจัดการ 7's Mckinsey

การบริหารจัดการ เป็นกระบวนการบริหารองค์กรที่เกิดขึ้นได้กับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเงินทุน ข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรทางกายภาพอื่นๆ ซึ่งจะต้องมีการอำนวยการและการควบคุมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ ซึ่งสิ่งที่สำคัญสำหรับกระบวนการบริหาร คือ ผู้บริหารหรือผู้นำของกลุ่มคนในองค์กรมีหน้าที่ในการบริหารงานขององค์กร กำหนดนโยบายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร วางแผนการปฏิบัติงาน ประสานงานกับฝ่ายต่างๆ และดูแลให้บุคลากรดำเนินงานตามแผน ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด 7-s Mckinsey มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อใช้ศึกษาลักษณะการบริหารจัดการองค์กรของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Tom Peter และ Rebert Waterman ได้เสนอว่าประสิทธิภาพขององค์กรเกิดจากความสัมพันธ์ของปัจจัย 7 ประการ ซึ่งแนวคิด 7's Mckinsey เป็นทฤษฎีที่ช่วยให้การบริหารจัดการมีความชัดเจน และเป็นระบบมากขึ้น เป็นเครื่องมือในการสร้างความสอดคล้อง เพื่อเชื่อมโยงการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยนำทฤษฎีนี้มาใช้ในการประเมินการดำเนินงานขององค์กร โดยเชื่อมโยงปัจจัย S ให้สอดคล้องกัน เพื่อส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานต่อไป (ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา, 2555: 258) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 7 ประการดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 7-S Mckinsey Framework

ที่มา: พสุ เดชะรินทร์, 2551: 27

จากภาพที่ 2.1 7-S Mckinsey Framework สามารถอธิบายได้ ดังต่อไปนี้

1. โครงสร้าง (Structure) คือ โครงสร้างองค์กรที่ตั้งขึ้นตามกระบวนการทำงาน หรือการจัดระบบการดำเนินงาน การควบคุม การรวมอำนาจ และการกระจายอำนาจของผู้บริหาร โครงสร้างองค์กรที่ดี จะต้องแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ เพราะมีส่วนช่วยให้เกิดความคล่องตัว ลดความผิดพลาดและความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน และช่วยให้บุคลากรได้ทราบถึงขอบเขตหน้าที่ในการทำงาน องค์กรที่มีโครงสร้างเหมาะสมและสอดคล้องกับกลยุทธ์จะเป็นจุดแข็งขององค์กร
2. กลยุทธ์ (Strategy) คือ การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์โดยใช้กิจกรรมหรือการดำเนินงานต่างๆ ภายในองค์กรที่ได้ถูกวางแผนขึ้นมา เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร และเป็นแนวทางที่บุคลากรขององค์กรรู้ถึงทิศทางการทำงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร

3. ระบบ (System) คือ การจัดระบบการทำงานหรือกระบวนการในการดำเนินงานภายในองค์กร เช่น ระบบการเงิน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบการติดตามประเมินผล เป็นต้น องค์กรสามารถดำเนินงานไปได้ดีต้องมีการจัดระบบการทำงานอย่างสอดคล้องประสานกันทุกระดับ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4. รูปแบบ (Style) คือ รูปแบบการบริหารองค์กรหรือพฤติกรรมในการบริหารงานของผู้บริหารระดับสูง เช่น การควบคุม การจูงใจ การสั่งการ เป็นต้น เพราะบทบาทของผู้นำองค์กรมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กร โดยการสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดขึ้น

5. บุคลากร (Staff) คือ บุคลากรในองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ การจัดการทรัพยากรมนุษย์จะต้องคำนึงถึงความต้องการบุคลากรขององค์กรในอนาคต โดยให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งสามารถกำหนดคุณลักษณะและการคัดเลือกบุคลากรได้อย่างเหมาะสม การมีบุคลากรที่ครบถ้วนและเหมาะสมกับแผนที่วางไว้ จะสามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานได้ตลอดเวลา รวมไปถึงการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุเป้าหมาย

6. ทักษะ (Skill) คือ สิ่งที่องค์กรสามารถทำได้ดีกว่าองค์กรอื่น รวมถึงทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นทักษะด้านอาชีพ เป็นทักษะการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ และทักษะที่เป็นความถนัดหรือความสามารถพิเศษ เป็นความสามารถที่ทำให้มีความโดดเด่นกว่าคนอื่น ซึ่งจะทำได้ผลงานที่ดีกว่า และอาจเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้อย่างรวดเร็ว

7. ค่านิยมร่วม (Share Value) คือ ค่านิยมของสมาชิกในองค์กรที่ยึดถือร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือบุคลากร และเป็นรากฐานของระบบการบริหาร และวิธีการปฏิบัติงาน หรือเรียกว่า วัฒนธรรมองค์กร อันได้แก่ ความรู้ แนวคิด ความเชื่อ ซึ่งได้รับการยอมรับทั่วทั้งองค์กรจนเกิดเป็นบรรทัดฐานและปฏิบัติตามค่านิยมร่วมเหล่านั้น ทำให้องค์การมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง และสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด 7-S McKinsey มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา โดยใช้ปัจจัยทั้ง 7 ประการ อันได้แก่ โครงสร้าง กลยุทธ์ ระบบ รูปแบบ บุคลากร ทักษะ และค่านิยมร่วม มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ประเมินการบริหารการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

2.1 ความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) เป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันนานาชาติว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ โดยมีการนำคำว่า Good Governance มาใช้ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.1989 โดยปรากฏในรายงานของธนาคารโลก (World Bank) เรื่อง “Sub-Sahara Africa from Crisis to Sustainable Growth” กล่าวถึงความสำคัญของการมี Governance และการฟื้นฟูเศรษฐกิจ รวมถึงได้อธิบายเกี่ยวกับการกำกับดูแลที่ดีหรือธรรมาภิบาลว่าเป็น “ลักษณะ” และวิถีทางของการใช้อำนาจในการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งครอบคลุมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ การบริหารจัดการภาครัฐ การระดมความคิดเห็น กรอบตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาความโปร่งใส และข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) ที่ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์การให้ประเทศต่างๆ กู้เงินเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่น่าไปสู่ความสำเร็จในการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจของประเทศ คือ การที่ประเทศนั้นมี Good Governance ต่อจากนั้นก็มียุทธศาสตร์ต่างๆ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ Good Governance เป็นอย่างมาก เช่น คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติ หรือ UNESCAP สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ UNDP และองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD เป็นต้น (เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์, 2553: 8 -12)

2.2 ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

คำว่า Good Governance เริ่มนำมาใช้กันเมื่อประมาณ 10 กว่าปี ที่ผ่านมาโดยปรากฏในรายงานของธนาคารโลก เมื่อปี ค.ศ.1989 เมื่อแนวความคิดเรื่อง Good Governance เข้ามาในประเทศไทยในช่วงปี 2540 นักวิชาการหลายท่านได้แปลความหมายของคำว่า Good Governance โดยเสนอใช้คำว่า “กลไกประชารัฐที่ดี” บ้าง “ประชารัฐ” บ้าง “ธรรมรัฐ” บ้าง “สุประศาสนการ” บ้าง เนื่องจากมีผู้ให้คำนิยามและความหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือ “ธรรมาภิบาล” ไว้มาก ดังนั้นจึงรวบรวมคำนิยามที่นักวิชาการ องค์กรหรือบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการให้คำนิยามไว้ดังนี้ (อ้างถึงในบุญบง ชัยเจริญวัฒน์, 2544: 7-10)

องค์การสหประชาชาติ หรือ United Nations (UN) ให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาล เพราะเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส ธรรมาภิบาลคือการมีส่วนร่วมของประชาชน และสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกันได้ ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ The Asia Development Bank (ADB) กล่าวว่าธรรมาภิบาลคือ การมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึง การมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชนได้

องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น JICA ได้กล่าวถึง ธรรมาภิบาลใน “Participatory Development and Good Governance Report of the Aid Study Committee (1995)” ว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วม และสร้างบรรยากาศให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พึ่งตนเองได้ และมีความยุติธรรมทางสังคม

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ได้ระบุหลักการของค่านิยม การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ดังนี้ “การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาวิกฤตภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคตเพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน”

ทิพาวดี เมฆสวรรค์ (2543) ได้ให้คำนิยามว่า ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance เป็นเรื่องที่ทุกสังคม ทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาหรือพัฒนาแล้ว ต้องการให้เกิดขึ้น

คำว่า Good Governance เป็นคำเก่าแก่ที่มีมานานแล้ว หมายถึง กรอบในการบริหารจัดการขององค์กรต่างๆ ในการบริหาร ระบบบริษัทจะเรียกว่า Corporate Good Governance ในราชการก็เรียกว่า Public Governance ซึ่งกรอบการบริหารจัดการนี้มีทั้งดีและไม่ดี ที่ดีเรียกว่า Good Governance ที่ไม่ดีเรียกว่า Bad Governance

ธนาคารโลก หรือ World Bank (อ้างถึงใน สำนักงาน ก.พ., 2547: 16) ได้ให้คำนิยามว่าเป็น ลักษณะและวิถีทางของการที่อำนาจได้ถูกใช้ในการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา

อานันท์ ปันยารชุน (อ้างถึงใน สำนักงาน ก.พ., 2547: 16) กล่าวถึง ธรรมชาติของผลลัพท์ของการจัดการกิจกรรม ซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐ และภาคเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกันได้กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้

ชาเลนดร้า ดี ชาร์มา (Shalendra D. Sharma) นักวิชาการชาวต่างประเทศ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับ Good Governance ไว้ในบทความชื่อ “Democracy, Good Governance and Economic Development” ว่า หากจะกล่าวอย่างกว้าง ๆ แล้ว คำว่าการบริหารการปกครอง (Governance) จะครอบคลุมทุกวิถีทางในการปกครองประเทศทั้งหมด ดังนั้น ธรรมชาติ (Good Governance) จึงมีลักษณะที่หลากหลาย ซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วม นันทามติ ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส การตอบสนอง ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความเสมอภาค และการปฏิบัติตามหลักนิติธรรม โดยหลักการพื้นฐานแล้ว ธรรมชาติของดีจะต้องมีกรอบกฎหมายที่เป็นธรรม มีการบังคับใช้โดยตุลาการที่เป็นอิสระอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน รวมทั้งจะต้องมีการตัดสินใจ และการบังคับใช้ที่มีความโปร่งใส หรือดำเนินการตามกฎหมายและข้อบังคับที่จัดตั้งขึ้น เนื่องจากความรับผิดชอบไม่สามารถบังคับใช้ได้หากปราศจากความโปร่งใสและหลักนิติธรรม ความรับผิดชอบเป็นข้อกำหนดสำคัญของธรรมชาติในสถาบันต่างๆ ของรัฐ รวมทั้งองค์กรภาคเอกชน

จากความหมายของนักวิชาการและองค์กรต่างๆ ที่ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับ Good Governance ดังกล่าวข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวความคิดที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งอาจจะสรุปได้ว่า Good Governance จะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1. ภาครัฐ (Public Sector) ซึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างและปฏิรูปการเมือง กฎหมาย และการบริหารราชการ
2. ภาคเอกชน (Private Sector) ซึ่งจะมีส่วนในการประกอบธุรกิจที่ดี และดำเนินธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริต และมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมซึ่งจะทำให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง
3. ภาคประชาชนหรือองค์กรต่างๆ (Civil Society) จะมีส่วนในการเกื้อหนุนในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยการระดมกลุ่มต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และสามารถตรวจสอบทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนให้ตั้งอยู่ในความถูกต้องได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว “ธรรมาภิบาล” หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) มีความหมายไปในเชิงการเป็นข้อกำหนดกรอบวิธีปฏิบัติและโครงสร้างกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ กิจกรรม และผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่สมดุล ส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศชาติ ให้เป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

2.3 ธรรมาภิบาลในประเทศไทย

เบญจวรรณ สร้างนิทร (2549: 10-12) ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล (Good Governance) ว่าได้เข้ามาแพร่หลายในประเทศไทย ซึ่งมีการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยขึ้นมาหลายคำด้วยกัน อาทิ ธรรมาภิบาล ประชาธิปไตย ชรรมรัฐ ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี การปกครองโดยธรรม กรอบการกำกับดูแลที่ดี บรรษัทภิบาล เป็นต้น ซึ่งมีการตกลงโดยคณะรัฐมนตรี เมื่อเดือนพฤษภาคม 2542 ให้ใช้คำว่า “ระบบการบริหารและการจัดการบ้านเมืองที่ดี” หรือ “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) ธรรมาภิบาลให้ความหมายไปในทางบริหารราชการเพื่อให้แตกต่างจากบรรษัทภิบาล (Corporate Governance) ซึ่งความหมายของคำว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือการบริหารจัดการที่ดี คือ ระบบโครงสร้าง กระบวนการต่างๆ ที่ได้วางแนวปฏิบัติ หรือวางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม เพื่อให้ส่วนต่างๆ ของสังคมมีการพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเป็นธรรม เนื่องจากการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นกลไกภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคประชาชน ต่างก็เป็นองค์การรวมในการแสดงความคิดเห็นเพราะประชาชนเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรง

ศิริลักษณ์ กาญจน โยธิน (2550: 3-10) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของธรรมาภิบาลในประเทศไทยว่า คณะรัฐมนตรีได้มอบให้สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศ หรือ TDRI ทำการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ และต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มอบให้สำนักงานข้าราชการพลเรือน นำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะดังกล่าวมาจัดทำบันทึกเรื่องการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับข้อเสนอแนะ ให้ออกเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ส่วนราชการถือปฏิบัติ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2542 ต่อมา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 ได้ประกาศเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และเริ่มมีผลบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐ ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 ซึ่งนับว่าเป็นก้าวแรกหรือเรียกได้ว่าเป็นการวางฐานในการบริหารราชการแนวใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดโดยสรุปเกี่ยวกับพัฒนาการของธรรมาภิบาลในประเทศไทย ดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 6 ประการ ได้แก่

1.1 หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ เหล่านี้ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจ หรือตามอำนาจของตัวบุคคล

1.2 หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นแบบอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ

1.3 หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคน ในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการ ให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนสามารถตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

1.4 หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ การแสดงประชามติ หรืออื่นๆ

1.5 หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิ หน้าที่ ความสำนึกใน ความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ไข ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำ ของตน

1.6 หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการ และการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

2. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 วรรคแรก (ปัจจุบันเป็นฉบับที่ 7 พ.ศ. 2550) ได้กำหนดว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี...

3. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการ และการสั่งการให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติให้ชัดเจน เป็นแนวเดียวกัน โดยไม่ก่อให้เกิดการใช้ดุลพินิจในการเลือกปฏิบัติของแต่ละส่วนราชการ ทั้งนี้ สามารถวัดผลการปฏิบัติงานได้ รวมทั้งเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน จึงได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ขึ้น เพื่อให้ทุกส่วนราชการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม

3. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์

3.1 ประวัติการสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, ประวัติการสหกรณ์: เว็บไซต์)

ระหว่างศตวรรษที่ 18-19 ได้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้นในยุโรป มีการนำเอาเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานคน ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ คือเกิดภาวะการว่างงาน และเศรษฐกิจตกต่ำทั่วไป การเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงครั้งนี้ เริ่มต้นที่ประเทศอังกฤษ ชาวอังกฤษ ต้องประสบกับปัญหาความเดือดร้อนอย่างมาก จากการที่นายทุนใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคน และการปลดคนงานออกจากโรงงาน ส่วนผู้ประกอบการรายย่อยต้องเลิกสัมกิจการไป สภาพสังคมทั่วไปมีการ แบ่งชนชั้นออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนายทุน และฝ่ายกรรมกร นายทุนพยายามแสวงหากำไรจากการลงทุนมากที่สุด โดยการเอารัดเอาเปรียบฝ่ายกรรมกรทุกวิถีทาง

จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ บรรดากรรมกรที่ถูกบีบบังคับทั้งหลาย จึงร่วมแสวงหาหนทางที่จะปลดปล่อยความทุกข์ยากของพวกตน ประกอบกับเวลานั้นมีนักเศรษฐศาสตร์ที่มีความคิดอยากจะช่วยพุงฐานะของสังคมให้ดีขึ้น ได้เสนอแนวทางปรับปรุงสภาพเศรษฐกิจให้เกิดความ เป็นธรรมแก่สังคม โดยการร่วมมือระหว่างผู้ที่เดือดร้อนให้รู้จักการช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แนวความคิดดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดระบบสหกรณ์ขึ้นในเวลาต่อมา

บุคคลแรกที่ทำให้คนทั่วไปรู้จักคำว่า “สหกรณ์” คือ โรเบิร์ต โอเวน ชาวอังกฤษ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้กำเนิดการสหกรณ์ขึ้นในโลก และได้ชื่อว่าเป็น “บิดาแห่งการสหกรณ์” เดิมโอเวน เป็นคนที่ยากจน แต่ความเฉลียวฉลาด และรู้จักวิธีการทำมาหากิน จึงทำให้เขาได้มีโอกาสเป็นผู้จัดการ และมีหุ้นส่วนเป็นเจ้าของโรงงาน เขาเป็นนายจ้างที่มีความหวังดีต่อกรรมกร จึงได้ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ทั่วไปของคนงานให้ดีขึ้น หลังจากนั้นโอเวนได้หาวิธีช่วยเหลือกรรมกรอื่นๆ โดยสอนให้รู้จักการ ช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อขจัดปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ซึ่งเป็นวิธีการของระบบสหกรณ์ โอเวนเสนอให้จัดตั้งนิคม หรือ ชุมชนสหกรณ์ (Co-operatives Community) ขึ้น

เพื่อผลิตสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ โดยไม่ใช่เครื่องจักรให้เป็นทรัพย์สินของชมรม ซึ่งเป็นของส่วนรวม เป็นการป้องกันมิให้มีสภาพขายทุนปะปนอยู่ในชมรม การจัดตั้งชมรมสหกรณ์นี้จะต้องใช้เงินทุน และที่ดิน เป็นจำนวนมาก โอเวนจึงพยายามเผยแพร่แผนการจัดตั้งชมรมสหกรณ์ เพื่อให้คนทั่วไป ได้เข้าใจสหกรณ์ในฐานะสมาคมเพื่อเศรษฐกิจ แต่โอเวน ยังไม่สามารถจัดตั้งชมรมสหกรณ์ในประเทศอังกฤษได้ เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพสังคมในสมัยนั้น โอเวนจึงได้เดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกา และทดลองจัดตั้งชุมชนสหกรณ์ขึ้นครั้งแรกที่นิวฮาโมนี รัฐอินเดียนา สหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2368 ให้ชื่อว่า นิวฮาโมนี (New Harmony) แต่ได้ล้มเลิกไปในระยะเวลาต่อมา เนื่องจากไม่ได้คัดเลือกสมาชิกและไม่มีกิจกรรมเพียงพอให้คุ้มกับค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการปกครองและศาสนา อย่างไรก็ตามแนวความคิดของโอเวน ก็มีอิทธิพลต่อนักปฏิรูปทางเศรษฐกิจ เขาได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ ร่วมใจ ระหว่างมนุษย์ในอันที่จะช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อยกมาตรฐานความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น

อีกท่านคือ นายแพทย์วิลเลียม คิง อาศัยอยู่ในเมืองโบรตัน ประเทศอังกฤษ เป็นผู้นิยมแนวความคิดทางสหกรณ์ของโอเวน แต่เห็นว่าโครงการของโอเวน ต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้เป็นจริงได้ยาก นายแพทย์คิง จึงเริ่มต้นจากการชี้แจงให้คนงานรวมทุนกันคนละเล็กน้อย จัดตั้ง “สมาคมการค้า” (Trading Association) ในรูปสหกรณ์ขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2370 เป็นรูปร้านสหกรณ์จำหน่ายสินค้า แต่มีข้อแตกต่างไปจากร้านสหกรณ์ในปัจจุบันคือ กำไรที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจของร้านสหกรณ์นี้ จะไม่นำมาแบ่งปันกัน แต่จะเก็บสมทบไว้เป็นทุนเพื่อใช้ขยายงานของร้านสหกรณ์ต่อไป จนสามารถจัดตั้งชมรมสหกรณ์ตามแบบ โอเวน ได้ ซึ่งจากการกระทำดังกล่าว ทำให้ร้านค้าแบบสหกรณ์ในรูปแบบนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากการเก็บกำไรทั้งหมดไว้ ไม่จ่ายคืนแก่สมาชิก ทำให้สมาชิกไม่ศรัทธาสหกรณ์ อย่างไรก็ตามกิจการของนายแพทย์คิงก็คล้ายกับร้านสหกรณ์ในปัจจุบัน ฉะนั้น ในวงการร้านสหกรณ์สมัยนี้ จึงให้เกียรติแก่ท่านมาก

สหกรณ์ สมาคมแห่งแรกที่ดำเนินการประสบผลสำเร็จ และเป็นแบบฉบับในโลกนี้ก็คือ ร้านสหกรณ์แห่งเมืองรอซเดล ประเทศอังกฤษ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2387 โดยกรรมกรช่างทอผ้าจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีรายได้น้อย และประสบปัญหาในด้านการซื้อหาเครื่องอุปโภคอันจำเป็นแก่การครองชีพ เช่น ราคาแพง มีการปลอมปน และถูกเบียดเบียนในการชั่ง ตวง วัด ประกอบกับการได้รับแนวความคิดจาก โรเบอर्ट โอเวน ในการรวมตัวกันจัดตั้งสหกรณ์ เพื่อช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และไม่ต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอุตสาหกรรมและพ่อค้า ซึ่งมีอำนาจการผลิตทางการค้าในสมัยนั้น จึงได้ร่วมกันจัดตั้งเป็นสมาคม ประกอบด้วยผู้ริเริ่ม 28 คน โดยรวมทุนกันจัดตั้ง

ร้านค้าเครื่องอุปโภคบริโภคจีน จากนั้นนำเงินทุนที่รวบรวมได้ไปซื้อสิ่งของที่จำเป็นแก่การครองชีพ โดยจัดซื้อในราคาขายส่ง มาขายให้แก่สมาชิก และให้สมาชิกเสียสละเวลามาช่วยกิจการของร้าน

ต่อมามีจำนวนสมาชิกเพิ่ม ทำให้ธุรกิจการค้าขายอย่างกว้างขวาง และยังมี การทำธุรกิจกับบุคคลภายนอกด้วย นักสหกรณ์รอชเดล หรือที่เรียกกันว่า “ผู้นำแห่งรอชเดล” ได้กำหนดหลักปฏิบัติไว้ 10 ประการ ซึ่งมีสาระสำคัญหลายประการ ที่ถูกยึดถือเป็นหลักการสหกรณ์สากล มาจนถึงปัจจุบัน แม้จะล่วงเลยมาเป็นเวลานาน แต่ร้านสหกรณ์รอชเดล ก็ยังคงอยู่และกลายเป็นร้าน ที่มีขนาดใหญ่ ยิ่งกว่านั้น วิธีการของร้านสหกรณ์สำหรับผู้บริโภคแบบนี้ได้แพร่หลายออกไป สู่ประชาชนกลุ่มอื่นๆ ปัจจุบันร้านสหกรณ์ที่ถือหลักการสำคัญๆ อย่างเดียวกันนี้ มีอยู่ในประเทศต่างๆ เป็นจำนวนมาก

ส่วนสหกรณ์ประเภทอื่นๆ เช่น สหกรณ์ที่ช่วยสมาชิกให้กู้ยืมเงินไปทำทุน สหกรณ์เครดิต และสหกรณ์สินเชื่อก็เช่นเดียวกัน สหกรณ์เหล่านี้เกิดจากความขาดสน และความเดือดร้อนของเกษตรกร และกรรมกร เนื่องจากหาเงินกู้ยืมมาประกอบการทำกินได้ยาก และแม้ว่ากู้มาได้ก็ต้อง เสียดอกเบี้ยแพงจนไม่สามารถหารายได้มาให้เพียงพอกับการชำระดอกเบี้ยและเงินต้นได้ เป็นเหตุให้มีหนี้สินมาก เมื่อปี พ.ศ. 2393 นายเซอร์มัน ชูลซ์ ชาวเยอรมัน ผู้พิพากษาแห่งเมืองเดลิทซ์ ได้คิดจัดตั้งสหกรณ์ประเภทหาทุนขึ้นในหมู่ชาวมืองผู้เป็นช่างฝีมือ และพ่อค้าขนาดเล็ก โดยรวบรวมขึ้นเป็นองค์การ เพื่อจัดหาทุนให้สมาชิกกู้ยืม และในปี พ.ศ. 2405 นายฟรีดริค วิลเฮล์ม ไรฟ์ไฟเฟเซน ชาวเยอรมัน นายเทศมนตรีเมืองเฮดเอสดอร์ฟ ได้จัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้นในหมู่ชาวนบพ ซึ่งเป็นเกษตรกร โดยจัดเป็นองค์การเพื่อจัดหาทุนให้แก่สมาชิกกู้ยืมเช่นเดียวกัน ในเวลาต่อมารวมกันเป็นสหกรณ์ เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ก็ได้แพร่หลายไปยังประเทศต่างๆ อันเป็นประโยชน์ และเป็นตัวอย่างในการจัดตั้งสหกรณ์แก่ชาวนบพและชาวเมืองมาจนปัจจุบัน

3.2 ประวัติและความเป็นมาของสหกรณ์ในประเทศไทย

การสหกรณ์ในประเทศไทย มีมูลเหตุสืบเนื่องมาจาก เมื่อประเทศไทยได้เริ่มมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ระบบเศรษฐกิจของชนบทก็ค่อยๆ เปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อเลี้ยงตัวเองมาสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อการค้า ความต้องการเงินทุนในการขยายการผลิตและการครองชีพจึงมีเพิ่มขึ้น ชาวนาที่ไม่มีทุนรอนของตนเองก็หันไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่น ทำให้ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง และยิ่งถูกเอาเปรียบจากพ่อค่านายทุนทุกวิถีทางอีกด้วย ชาวนาจึงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่ตลอดเวลา ทำนาได้ข้าวเท่าใด ก็ต้องขายให้หนี้

เกือบหมด นอกจากนี้การทำนายยังคงมีผลผลิตที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับ สภาพดินฟ้าอากาศ ถ้าปีไหน ผลผลิตเสียหายก็จะทำให้หนี้สินพอกพูนมากขึ้นเรื่อยๆ จนลูกหนี้บางรายต้องโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่เจ้าหนี้ และกลายเป็นผู้เช่านา หรือเร่ร่อนไม่มีที่ดินทำกินไปในที่สุด

จากสภาพปัญหาความยากจนของชาวนาในสมัยนั้น ทำให้ทางราชการคิดหาวิธีช่วยเหลือด้วยการจัดหาเงินทุนมาให้กู้และคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ ความคิดนี้ได้เริ่มขึ้นในปลายรัชกาลที่ 5 โดยกำหนดวิธีการที่จะช่วยชาวนาในด้านเงินทุนไว้ 2 วิธี ดังนี้

วิธีที่ 1 จัดตั้งธนาคารเกษตรเพื่อให้เงินกู้แก่ชาวนา แต่ขัดข้องในเรื่องเงินทุนและหลักประกันเงินกู้ ความคิดนี้จึงระงับไป

วิธีที่ 2 วิธีการสหกรณ์ประเภทหาทุน วิธีนี้เกิดจากรัฐบาลโดยกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ในปัจจุบันคือ กระทรวงการคลัง ได้เชิญ “เซอร์เบอร์นาร์ด ฮันเตอร์” หัวหน้าธนาคารแห่งมดราช ประเทศอินเดีย เข้ามาสำรวจหาช่องทางช่วยเหลือชาวนา ได้เสนอว่าควรจัดตั้ง ธนาคารให้กู้ยืมแห่งชาติ ดำเนินการให้กู้ยืมแก่ราษฎร โดยมีที่ดินและหลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพื่อป้องกัน มิให้ชาวนาที่กู้ยืมเงินทอดทิ้งที่นาหลบหนี้สิน ส่วนการควบคุมเงินกู้และการเรียกเก็บเงินกู้ ท่านได้แนะนำให้อัดตั้งเป็นสมาคมที่เรียกว่า “โคออปอเรทีฟ โซไซตี้” (Cooperative Society) โดยมีหลักการร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งคำนี้พระราชวงศ์เชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ได้ทรงบัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทยว่า “สมาคมสหกรณ์” จึงกล่าวได้ว่าประเทศไทยเริ่มศึกษาวิธีการสหกรณ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2457 แต่ก็ยังมีได้ดำเนินการอย่างไร

จนกระทั่งในปี 2458 ได้มีการเปลี่ยนกรมสถิติพยากรณ์เป็นกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ประกอบด้วย 3 ส่วนราชการ คือ การพาณิชย์ การสถิติพยากรณ์ และการสหกรณ์ การจัดตั้งส่วนราชการสหกรณ์นี้ ก็เพื่อจะให้มิมีเจ้าหน้าที่ดำเนินการทดลองจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น และพระราชวังเชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ในฐานะทรงเป็นอธิบดีกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ขณะนั้น ได้ทรงพิจารณาเลือกแบบอย่างสหกรณ์เครดิตที่จัดกันอยู่ในต่างประเทศหลายแบบ ทรงเลือกแบบ “ไรฟ์ไฟเซิน” และทรงยืนยันไว้ใน รายงานสหกรณ์ฉบับแรกว่า “เมื่อได้พิจารณาละเอียดแล้วได้ตกลงเลือก สหกรณ์ชนิดที่เรียกว่าไรฟ์ไฟเซิน ที่เกิดขึ้นในเยอรมัน และมีมุ่งหมายที่จะอุปถัมภ์คนจนผู้ประกอบกิจการย่อยๆ เห็นว่าเป็นสหกรณ์ชนิดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทย” จากการที่พระองค์ท่านทรงเป็นผู้บุกเบิก ริเริ่มงานสหกรณ์ขึ้นในประเทศไทย บุคคลทั้งหลายในขบวนการสหกรณ์จึงถือว่าพระองค์ทรงเป็นพระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทยสำหรับรูปแบบของไรฟ์ไฟเซิน คือ สหกรณ์เพื่อการกู้ยืมเงินที่มีขนาดเล็ก สมาชิกจะได้รับความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้สะดวกแก่การควบคุมท้องถิ่นที่ได้รับการพิจารณาให้จัดตั้งสหกรณ์ คือ จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีผู้คนไม่หนาแน่นและเป็นราษฎรที่เพิ่งอพยพมาจากทางใต้ จึงต้องการช่วยเหลือผู้อพยพซึ่งประกอบ

อาชีพการเกษตรให้ตั้งตัวได้ รวมทั้งเพื่อเป็นการชักจูงราษฎรในจังหวัดอื่นที่มีผู้คนหนาแน่นให้อพยพมาในจังหวัดนี้ และเข้าทำประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่ ต่อมากรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ จึงได้ทดลองจัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้น ณ ที่ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกเป็นแห่งแรกใช้ชื่อว่า “สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้” โดยจดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 มีพระราชวรรังศ์เชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เป็นนายทะเบียนสหกรณ์พระองค์แรกในประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ มีสมาชิกจำนวน 16 คน ทุนดำเนินงาน 3,080 บาท ซึ่งเป็นเงิน จากค่าธรรมเนียมแรกเข้า 80 บาท และเงินทุนจำนวน 3,000 บาท ได้อาศัยเงินกู้จากแบงก์สยามกัมมาจล จำกัด หรือธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน โดยมีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติเป็นผู้ค้ำประกัน และเสียดอกเบี้ยให้ธนาคารในอัตราร้อยละ 6 ต่อปี กิดดอกเบียจากสมาชิกในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี กำหนดให้สมาชิกส่งคืนเงินต้นในปีแรกจำนวน 1,300 บาท แต่เมื่อครบกำหนดสมาชิกส่งคืนเงินต้นได้ถึง 1,500 บาท ส่งดอกเบียได้ครบทุกราย แสดงว่าการนำวิธีการสหกรณ์เข้ามาช่วยแก้ไขความเดือดร้อนของชาวนาได้ผล และจากความสำเร็จของสหกรณ์วัดจันทร์ดังกล่าว รัฐบาลจึงคิดขยายกิจการสหกรณ์ไปยังจังหวัดอื่นๆ แต่การจัดตั้งสหกรณ์ในระยะแรกนั้นนอกจากจะมีข้อจำกัดเรื่องเงินทุนแล้วยังมีข้อจำกัดในทางกฎหมาย เพราะพระราชบัญญัติเพิ่มเติมสมาคม พ.ศ. 2459 ทำให้การจัดตั้งสหกรณ์ไม่กว้างขวางพอที่จะขยายออกไป หากจะให้การจัดตั้งสหกรณ์เจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงจะต้องออกกฎหมายควบคุมให้มีขอบเขตกว้าง

ในเวลาต่อมาทางราชการจึงได้ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติเพิ่มเติมสมาคม พ.ศ. 2459 แล้วประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 นับเป็นกฎหมายสหกรณ์ฉบับแรก พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้เปิดโอกาสให้มีการรับจดทะเบียนสหกรณ์ประเภทอื่นๆ จากนั้นได้มี

การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 อีก 3 ครั้ง นับว่าการประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 ช่วยให้การจัดตั้งสหกรณ์ได้ขยายออกไปอีกมาก ปี พ.ศ. 2478 มีการริเริ่มจัดตั้งสหกรณ์เช่าซื้อที่ดินที่จังหวัดปทุมธานีและได้จัดตั้งสหกรณ์ประเภทใหม่ๆ ขึ้นอีกหลายประเภท เช่น สหกรณ์บำรุงที่ดิน สหกรณ์ค้าขาย สหกรณ์นิคมฝ้าย สหกรณ์หาทุนและบำรุงที่ดิน ในปี พ.ศ. 2480 ร้านสหกรณ์ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกที่ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชื่อ ร้านสหกรณ์บ้านเกาะจำกัดสินใช้ มีสมาชิกแรกตั้ง 279 คน และได้มีการจัดตั้งร้านสหกรณ์ในลักษณะนี้อีกหลายแห่ง เพื่อช่วยเหลือประชาชนเกี่ยวกับปัญหาค่าครองชีพ โดยจัดตั้งขึ้นทั้งในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและส่วนของประชาชน

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย ก็คือการควบสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกัน โดยทางราชการได้ออกพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 เปิดโอกาสให้สหกรณ์หาทุนขนาดเล็กที่ดำเนินธุรกิจเพียงอย่างเดียวควบเข้ากันเป็นขนาดใหญ่ สามารถขยายการดำเนินธุรกิจเป็นแบบอเนกประสงค์ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่สมาชิก ได้มากกว่า ด้วยเหตุนี้สหกรณ์หาทุนจึงแปรสภาพเป็นสหกรณ์การเกษตรมาจนปัจจุบัน และในปี 2511 สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยได้ออกำเนิดขึ้นมา เพื่อเป็นสถาบันสำหรับการศึกษาก่อสมาชิกสหกรณ์ทั่วประเทศ มีหน้าที่ติดต่อประสานงานกับสถาบันสหกรณ์ต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และความช่วยเหลือ ร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์สากลในด้านอื่นๆ ที่มีใช้เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจโดยมีสหกรณ์ทุกประเภทเป็นสมาชิก ซึ่งนับแต่สหกรณ์ได้ออกำเนิดขึ้นในประเทศไทยจวบจนปัจจุบัน ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในธุรกิจต่างๆ ได้สร้างความเชื่อถือเป็นที่ไว้วางใจของสมาชิกจนทำให้จำนวนสหกรณ์ จำนวนสมาชิก ปริมาณเงินทุน และผลกำไรของสหกรณ์ เพิ่มขึ้นทุกปี ปัจจุบันมีสหกรณ์ทั่วประเทศ ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2559 จำนวน 8,270 สหกรณ์ และจำนวนสมาชิก 11,487,227 คน การสหกรณ์ในประเทศไทยจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยเฉพาะต่อประชาชนที่ยากจน สหกรณ์จะเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมที่ช่วยแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ และช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

3.3 ความหมายของสหกรณ์

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องได้มีผู้ให้ความหมายของสหกรณ์ (Cooperatives) ไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของคำว่า สหกรณ์ คือ คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการ เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ (พระราชบัญญัติสหกรณ์, 2542: 2)

องค์การสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (ICA: International Co-operative Alliance) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า สหกรณ์ คือ สมาคมอิสระของบุคคลหมู่หนึ่ง ซึ่งรวมกันด้วยความสมัครใจ เพื่อบรรลุความต้องการร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยการเป็นเจ้าของร่วมกันและควบคุมกิจการด้วยวิถีทางประชาธิปไตย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548: 7)

สหกรณ์ คือ "องค์กรๆ หนึ่งที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มกันด้วยความสมัครใจ เพื่อดำเนินงานทั้งในด้านความคิด ระบบบริหารจัดการผลผลิต และบุคคล โดยใช้หลักประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการ (อันจำเป็น) ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม" (กรมส่งเสริมสหกรณ์: เว็บไซต์)

สหกรณ์ น.องค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมที่สมาชิกร่วมกันจัดตั้งขึ้นด้วยการลงหุ้นร่วมกัน จัดการร่วมกันในการผลิต การจำหน่ายสินค้า หรือบริการตามความต้องการหรือผลประโยชน์อย่างเดียวกันของบรรดาสมาชิก สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้หนึ่งเสียงในการบริหารสหกรณ์ โดยไม่ขึ้นกับจำนวนหุ้นที่ถืออยู่ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์โคนม, (กฎ) คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ (หนังสือราชบัณฑิตยสถาน ที่ รด ๐๐๐๔/๘๐๐ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๐)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สหกรณ์ คือองค์กรธุรกิจที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันของคณะบุคคลจัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

3.4 ประเภทของสหกรณ์

เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2542 ทางราชการได้ออกพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้ประเภทสหกรณ์ที่ได้รับจดทะเบียนโดยกฎกระทรวง ซึ่งได้ออกกฎกระทรวง เรื่อง การกำหนดประเภทของสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียน พ.ศ. 2548 ได้แบ่งประเภทของสหกรณ์ออกเป็น 7 ประเภท (พระราชกฤษฎีกา, 2548: 1) คือ 1) สหกรณ์การเกษตร 2) สหกรณ์ประมง 3) สหกรณ์นิคม 4) สหกรณ์ร้านค้า 5) สหกรณ์บริการ 6) สหกรณ์ออมทรัพย์ และ 7) สหกรณ์เครดิตยูเนียน

3.4.1 สหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตร ร่วมกันจัดตั้งขึ้น และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก่อนนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ความเป็นมา สหกรณ์การเกษตรแห่งแรกได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2459 ชื่อว่า สหกรณ์วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้ ในจังหวัดพิษณุโลก เป็นสหกรณ์การเกษตรชนิดไม่จำกัด มีขนาดเล็กในระดับหมู่บ้านตั้งขึ้นในหมู่เกษตรกรที่มี รายได้ต่ำและมีหนี้สินมากมีสมาชิกแรกตั้ง จำนวน 16 คน ทุนดำเนินงาน จำนวน 3,080 บาท เป็นค่าธรรมเนียมแรกเข้า จำนวน 80 บาท และเป็นทุนจากการกู้แบงก์สยามกัมมาจล (ธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน) จำนวน 3,000 บาท

วัตถุประสงค์

สหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวมโดยใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม อันดีงามตามพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

ทำให้สมาชิกมีปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น จากการกู้เงินสหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยต่ำมาประกอบอาชีพ ทำให้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือมีที่ดินทำกินมากกว่าเดิม ทั้งในรับความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการผลิต ตั้งแต่การใช้พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ การใช้ปุ๋ย การใช้อย่างปราบศัตรูพืชการเก็บรักษาผลผลิตอย่างมีคุณภาพ ผลิตผล ที่ได้จึงเป็นไปตามความต้องการของตลาด ส่งผลให้สหกรณ์และบุคคลในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการอนามัย

3.4.2 สหกรณ์ออมทรัพย์

สถาบันการเงินแบบหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลซึ่งมีอาชีพอย่างเดียวกันหรือที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ และให้กู้ยืมเมื่อเกิดความจำเป็นหรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์นอกวงและได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ สามารถกู้ยืมเงินได้เมื่อเกิดความจำเป็นตาม หลักการช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเป็นมา สหกรณ์ออมทรัพย์แห่งแรกในประเทศไทย จัดตั้งขึ้นในหมู่ข้าราชการสหกรณ์และพนักงานธนาคารเพื่อการสหกรณ์ จดทะเบียนเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2492 คือ สหกรณ์ข้าราชการสหกรณ์ จำกัดสินไช้ และได้แพร่ หลายไปในหน่วยงานของรัฐและเอกชนทั่วประเทศ ส่วนสหกรณ์ ออมทรัพย์ในชุมชนแห่งแรก คือ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนแม่มูล จำกัด จดทะเบียนเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2522

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ โดยการรับฝากเงินและให้ผลตอบแทน ในรูปของดอกเบี้ยอัตราเดียวกับธนาคารพาณิชย์ และโดยการถือหุ้นหัก ณ ที่จ่าย เป็นรายเดือน แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของหุ้นทั้งหมด เมื่อสิ้นปีทางบัญชีต้อง จ่ายเงินปันผลค่าหุ้นให้แก่สมาชิกในอัตราที่กฎหมายกำหนด รวมทั้ง ให้บริการด้านเงินกู้แก่สมาชิกตามความจำเป็น

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

เป็นแหล่งเงินฝากและเงินกู้ของสมาชิก ทำให้สมาชิกรู้จักเก็บออมเงิน และไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบ ทำให้สถาบันครอบครัวมีความมั่นคงขึ้น

3.4.3 สหกรณ์ประมง

สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ชาวประมง เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ซึ่งชาวประมงแต่ละคนไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ตามลำพัง บุคคลเหล่านี้จึงรวมกันโดยยึดหลักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเป็นมา สหกรณ์ประมงแห่งแรกได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2492 ชื่อว่าสหกรณ์ประมงพิษณุโลกจำกัด ในท้องที่ตำบลคลองกระบังโป่งนก อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เป็นสหกรณ์ประมงประเภทน้ำจืด มีสมาชิกแรกตั้ง จำนวน 54 คนดำเนินการจัดสรรที่ทำกิน การจำหน่าย การแปรรูป และขออนุญาตสัมปทานให้สมาชิกจับสัตว์น้ำได้โดยสะดวก

วัตถุประสงค์

สหกรณ์ประมงดำเนินการให้ความรู้ทางด้านวิชาการในเรื่องการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม และมีคุณภาพในการเพาะเลี้ยง การเก็บรักษาและการแปรรูปสัตว์น้ำแก่สมาชิกรวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางด้านธุรกิจการประมงคือ การจัดหาเงินทุนให้สมาชิกไปลงทุนประกอบอาชีพ การจัดหาวัสดุการประมงมาจำหน่ายการจัดจำหน่ายสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ การรับฝากเงินและสงเคราะห์สมาชิกเมื่อประสบภัยพิบัติ

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

ทำให้สมาชิกมีแหล่งเงินกู้ที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำมาลงทุนประกอบอาชีพ ซึ่งวัสดุอุปกรณ์และสิ่งของจำเป็นที่สหกรณ์นำมาจำหน่ายในราคาที่เป็นธรรม เมื่อมีผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์สหกรณ์จะรวบรวมขายให้ในราคาที่สูงขึ้น บริการรับฝากเงินเพื่อความสะดวก ปลอดภัยให้แก่สมาชิก และสมาชิกจะได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการประมง ตามหลักวิชาการแผนใหม่ให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและปริมาณตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของทุกคนตามหลักการและวิธีการสหกรณ์

3.4.4 สหกรณ์ร้านค้า

สหกรณ์ที่มีผู้บริโภครวมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อจัดหาสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค มาจำหน่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป โดยจดทะเบียนตามกฎหมายสหกรณ์ในประเภท สหกรณ์ร้านค้า มีสภาพเป็นนิติบุคคลซึ่งสมาชิกผู้ถือหุ้นทุกคนเป็นเจ้าของ สมาชิกลงทุนร่วมกันในสหกรณ์ด้วยความสมัครใจเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคและเพื่อผดุงฐานะทางเศรษฐกิจของตนและหมู่คณะ ความเป็นมา สหกรณ์ร้านค้า จัดตั้งขึ้นโดยชาวชนบท อำเภอเสนา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปีพ.ศ.2480 และได้เลิกล้มไป ต่อมารัฐบาลได้ช่วยหรือมีนโยบายที่จะช่วยเหลือด้านการครองชีพให้กับประชาชน โดยการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทุกจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งสหกรณ์ร้านค้าที่ตั้งขึ้นในเมืองที่ประชาชนหนาแน่นจะประสบความสำเร็จมากกว่าสหกรณ์ร้านค้าที่ตั้งในชนบท

วัตถุประสงค์

สหกรณ์ร้านค้าจะจัดหาสิ่งของและบริการที่สมาชิกมีความต้องการมาจำหน่าย ช่วยจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์ของสมาชิก ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางด้านสหกรณ์ และด้านการค้าให้แก่สมาชิกสหกรณ์ ปลุกจิตสำนึกให้ สมาชิกรู้จักประหยัด ช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือและประสานงานกับสหกรณ์และหน่วยงานอื่นทั้งภายในและนอกประเทศ ในอันที่จะเกื้อกูลกันและกัน

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

ทำให้สมาชิกมีสถานที่ซื้อขายสินค้าจำเป็นตามราคาตลาดในชุมชน ซึ่งเป็นสินค้าที่ดีมีคุณภาพ เทียบตรงในการชั่ง ตวง วัด ตามความต้องการของสมาชิก เมื่อสิ้นปีสหกรณ์มีกำไรสุทธิประจำปี สมาชิกจะได้รับเงินปันผลตาม หุ้น และเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนที่ได้ทำธุรกิจกับสหกรณ์ การซื้อขายด้วยเงินสดสินค้าจะมีราคาที่ถูกกว่าเงินผ่อน ทำให้สมาชิกมีความรอบคอบในการจัดหาสินค้าราคาถูกลงมาจำหน่ายเพื่อประโยชน์ ของสมาชิก

3.4.5 สหกรณ์นิคม

สหกรณ์การเกษตรในรูปแบบหนึ่ง ที่มีการดำเนินการจัดสรรที่ดินทำกินให้ราษฎร การจัดสร้างปัจจัยพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้ที่อยู่อาศัยควบคู่ไปกับการดำเนินการจัดหาสินเชื่อ ปัจจัยการผลิตและสิ่งของที่จำเป็น การแปรรูปการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ รวมทั้งกิจการให้บริการสาธารณูปโภคแก่สมาชิก

ความเป็นมา ได้เริ่มดำเนินงานเป็นแห่งแรกที่อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เมื่อปี พ.ศ. 2478 โดยดำเนินการจัดซื้อที่ดินราชพัสดุ จากกระทรวงการคลัง เนื้อที่ 4,109 ไร่เศษ มาจัดสรรให้สมาชิก 69 ครอบครัวในรูปของสหกรณ์การเช่าซื้อที่ดิน ต่อมาในปี พ.ศ. 2481 ได้จัดตั้งนิคมสหกรณ์ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ 7,913 ไร่ และได้จัดสหกรณ์การเช่าที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมสภาพแล้ว ที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อปี พ.ศ. 2518 วัตถุประสงค์ เพื่อการจัดนิคม คือ การจัดหาที่ดินมาจัดสรรให้แก่ราษฎรประกอบอาชีพทางการเกษตร ตลอดจนจัดบริการด้านสาธารณูปโภคแก่สมาชิก เพื่อการจัดสหกรณ์ คือ การรวบรวมราษฎรที่ได้รับจัดสรรที่ดิน จัดตั้งขึ้นเป็นสหกรณ์ งานจัดนิคม เป็นงานที่ดินทำกินให้ราษฎรโดยวิธีการสหกรณ์ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดหาที่ดิน

1.1 สหกรณ์นิคม โดยอาศัยพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ ขอรับที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ จำแนกเป็นที่จัดสรรเพื่อการเกษตร นำมาจัดสรรให้ราษฎรเข้าครอบครองทำประโยชน์ และส่งเสริมให้จัดตั้งขึ้นเป็นสหกรณ์ ซึ่งเมื่อสมาชิกได้ปฏิบัติตามถ้วนตามข้อบังคับของสหกรณ์แล้ว ก็จะได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ได้รับจัดสรรนั้นในที่สุด

1.2 สหกรณ์การเช่าซื้อที่ดิน โดยอาศัยประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการจัดหาที่ดินให้ราษฎร กรมส่งเสริมสหกรณ์จึงจัดซื้อที่ดินขององค์การ หรือเอกชนนำมาปรับปรุงจัดสรรให้รวบรวมกันจัดตั้งขึ้นเป็นสหกรณ์ซึ่งเมื่อสมาชิกได้ชำระเงินค่าเช่าซื้อที่ดินและปฏิบัติการอื่นครบถ้วนตามข้อบังคับของสหกรณ์แล้ว ก็จะได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ได้รับจัดสรรนั้นในที่สุด

1.3 สหกรณ์การเช่าที่ดิน กรมส่งเสริมสหกรณ์จะนำที่ดินป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรมแล้ว มาจัดสรรให้ราษฎร และจัดตั้งขึ้นเป็นสหกรณ์ สมาชิกจะมีสิทธิ์เข้าครอบครองทำกินในที่ดินที่ได้รับจัดสรรนั้น โดยเสียค่าเช่าในอัตราต่ำ และที่ดินจะตกทอดทางมรดกไปยังลูกหลานได้ตลอดไป แต่ห้ามมิให้โอนกรรมสิทธิ์ สหกรณ์นิคมทั้ง 3 รูปนี้ คงมีเพียง 2 รูปแรก ที่สมาชิกจะได้ที่ดิน เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ส่วนในรูปของสหกรณ์การเช่าที่ดินนั้น สมาชิกจะได้เพียงสิทธิการให้ที่ดินโดยการเช่า และสิทธิที่ตกทอดทางมรดกตลอดไปเท่านั้น

2. การวางแผนและปรับปรุงที่ดิน เมื่อได้รับที่ดินแปลงใดมาจัดสหกรณ์แล้ว ทางราชการจะสำรวจรายละเอียดสภาพภูมิประเทศ ชนิดและลักษณะดิน ปริมาณน้ำฝน จากนั้นจะวางแผนผังการใช้ที่ดิน ว่าควรดำเนินการสร้างบริการสาธารณูปโภคอย่างไรบ้าง เช่น ถนน การชลประทาน โรงเรียน สถานีอนามัย ฯลฯ

3. การรับสมัคร และคัดเลือกบุคคลเพื่อรับการจัดสรรที่ดิน

4. การอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดิน

5. การกำหนดเงื่อนไขการใช้ที่ดิน และการได้กรรมสิทธิ์ที่ดิน งานจัดสหกรณ์เมื่อจัดราษฎรเข้าครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน ที่จัดหามาเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือการรวบรวมราษฎรที่ได้รับจัดสรรที่ดินนั้นจัดตั้งเป็นสหกรณ์ขึ้น และขอจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 เพื่อให้เกษตรกรมีสถาบันของตนเอง ที่จะเป็นสื่อกลางในการอำนวยความสะดวกต่างๆ ส่วนการดำเนินการธุรกิจของสหกรณ์จะมีลักษณะเช่นเดียวกับสหกรณ์การเกษตร

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

ทำให้สมาชิกสหกรณ์มีสหกรณ์เป็นสถาบันที่เป็นสื่อกลางในการขอรับบริการต่างๆ จากรัฐบาล และเป็นสถาบันที่อำนวยความสะดวกในด้านการจัดหาสินเชื่อ การรวมกันซื้อ รวมกันขาย การขนส่งเสริมการเกษตรและการฝึกอบรม ซึ่งเป็นการเสริมสร้างให้เกิดระบบที่ดี ในการจัดหาการผลิต และการตลาดโดยสมาชิก เพื่อสมาชิก ในการประกอบอาชีพอย่างมั่นคงจนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.4.6 สหกรณ์บริการ

สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ โดยมีประชาชนไม่น้อยกว่า 10 คน ที่มีอาชีพอย่างเดียวกัน ได้รับ ความเดือดร้อนในเรื่องเดียวกันรวมตัวกันโดย ยึดหลักการ ประหยัด การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ ปัญหาต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิด ความมั่นคงในอาชีพต่อไป

ความเป็นมา สหกรณ์บริการแห่งแรกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2484 เป็นการ รวมตัว กันในกลุ่มผู้มีอาชีพทำร่ม ชื่อ สหกรณ์ผู้ทำร่มบ่อสร้าง จำกัดสินใช้ อยู่ที่ตำบลต้นเปา อำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2496 ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์บริการไฟฟ้าหนองแขม จำกัด อำเภอหนองแขม กรุงเทพมหานคร เป็นสหกรณ์ที่ให้บริการด้านสาธารณูปโภค และในปี พ.ศ. 2497 จัดตั้งสหกรณ์มีดอรัญญิก จำกัด ที่ตำบลทุ่งช้าง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และมีสหกรณ์บริการ อีกหลายแบบตามมา เช่น สหกรณ์เคหสถาน สหกรณ์แท็กซี่ สหกรณ์ ผลิตกรรมผลิตภัณฑ์ไม้ สหกรณ์บริการน้ำประปา สหกรณ์ผู้จัดหางาน แห่งประเทศไทย ฯลฯ วัตถุประสงค์เพื่อดำเนินธุรกิจด้านการบริการตามรูปแบบของสหกรณ์ ส่งเสริมสวัสดิการ แก่ สมาชิกและครอบครัว ส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกัน และกันในหมู่สมาชิก ร่วมมือกับสหกรณ์อื่นและหน่วยงานอื่นเพื่อความ ก้าวหน้าของกิจการสหกรณ์

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

สมาชิกมีสหกรณ์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาฝีมือการผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้มี คุณภาพได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาด มีแหล่งรวม ซื้อรวม ขายผลิตภัณฑ์และอุปกรณ์ในการ ผลิตผลิตภัณฑ์ ช่วยให้สมาชิกสหกรณ์ ประกอบอาชีพได้ถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อสิ้นปีทางบัญชีถ้า สหกรณ์มี กำไรสุทธิประจำปี สมาชิกสหกรณ์จะได้รับเงินปันผลตามหุ้น และเงิน เหนี่ยวนำตามส่วน ที่ทำธุรกิจกับสหกรณ์

3.4.7 สหกรณ์เครดิตยูเนียน

สหกรณ์อเนกประสงค์ ตั้งขึ้นโดยความสมัครใจของสมาชิกที่อยู่ในวงสัมพันธ์เดียวกัน เช่น อาศัยในชุมชนเดียวกัน ประกอบอาชีพเดียวกัน หรือในสถานที่เดียวกัน หรือมีกิจกรรมร่วมกันเพื่อการรู้จักช่วยเหลือตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นให้สมาชิกประหยัดและออมเพื่อการรู้จักช่วยตนเองเป็นเบื้องต้นและเป็นพื้นฐานในการสร้างความมั่นคงแก่ตนเองและครอบครัว

ความเป็นมา สหกรณ์เครดิตยูเนียน เป็นอีกสหกรณ์ประเภทหนึ่งตามประกาศกฎกระทรวงกำหนดประเภทของสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียน พ.ศ. 2548 เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2548 เพื่อส่งเสริมให้เกิดการรวมกัน เพื่อทำกิจกรรมเรื่องการออมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ในประเทศไทยได้เริ่มจัดตั้งกลุ่มขึ้นแห่งแรกเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2508 " กลุ่มเครดิตยูเนียนแห่งศูนย์กลางเทวา " และได้แพร่ขยายการจัดตั้งสหกรณ์และกลุ่มเครดิตยูเนียนทั่วประเทศไทยขึ้นเป็นจำนวนมากภายใต้ปรัชญาและอุดมการณ์สหกรณ์เครดิตยูเนียน ที่มุ่งจะพัฒนาคนให้ช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ รวมทั้งเพื่อพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

1. เป็นคนรู้จักประหยัดและออม สหกรณ์เครดิตยูเนียนจัดตั้งในชุมชนของสมาชิก สมาชิกของสหกรณ์จึงมีที่สะสมเงินที่สะดวกและรวดเร็ว ไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางไปฝากเงินที่ไกลๆ แม้มีเงินจำนวนน้อยหรือมากก็ตาม สมาชิกก็สามารถที่จะสะสมได้
2. ช่วยแก้ไขปัญหาการเงิน เมื่อสมาชิกมีความเดือดร้อนหรือความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินสมาชิกมีสิทธิที่จะขอกู้เงินจากสหกรณ์ได้ในอัตราดอกเบี้ยที่เป็นธรรม
3. สร้างความมั่นคงแก่สมาชิกและครอบครัว สหกรณ์เครดิตยูเนียนแต่ละแห่งจะจัดให้มีบริการในรูปแบบต่างๆแล้วแต่ความต้องการของสมาชิกและเงินทุนที่สหกรณ์มีอยู่ซึ่งมีส่วนสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นแก่ครอบครัวและสมาชิก
4. สามารถพัฒนาชุมชนและสังคม กิจกรรมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนช่วยให้ประชาชนในชุมชนเกิดการประหยัดและออม เพื่อสร้างกองทุนขึ้นในชุมชน เพื่อช่วยเหลือบรรเทาความทุกข์ร้อนที่เกิดขึ้น เพื่อให้รู้จักการแก้ไขและตัดสินใจช่วยเหลือกันในชุมชนของตนเอง เป็นการฝึกผู้นำในชุมชน

3.5 คุณค่าของสหกรณ์ (Cooperative Values)

“การที่สหกรณ์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการช่วยเหลือตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม และมีความเป็นเอกภาพ และในขณะเดียวกัน สมาชิกสหกรณ์ก็มีความเชื่อมั่นในความสุจริต ความเปิดเผย ความรับผิดชอบต่อสังคม และความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น โดยมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาจากผู้ริเริ่มการสหกรณ์”

3.6 หลักการสหกรณ์ (Cooperative Principles)

หลักการสหกรณ์ คือ “แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้คุณค่าทางสหกรณ์เกิดผลเป็นรูปธรรม” ซึ่งประกอบด้วยการที่สำคัญรวม 7 ประการ กล่าวคือ

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntary and Open Membership)

1) พึงตระหนักว่าการเข้าและออกจากการเป็นสมาชิก จะต้องเป็นไปโดยความสมัครใจของบุคคล (คำว่า "บุคคล" หมายถึง ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล) ไม่ใช่ถูกชักจูง โน้มน้าว ล่อลวง บังคับ ช่มชู้จากผู้อื่น

2) อย่างไรก็ดี การกำหนดคุณสมบัติสมาชิกของสหกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ได้บุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกแล้วสามารถร่วมกันดำเนินกิจกรรมในสหกรณ์ได้ และไม่สร้างปัญหาความเดือดร้อนให้แก่เพื่อนสมาชิกและสหกรณ์ ไม่ถือว่าขัดกับหลักการสหกรณ์ข้อนี้

3) สมาชิกสมทบนั้น ควรมีแต่เฉพาะกรณีของสหกรณ์บางประเภทที่มีลักษณะพิเศษและจำเป็นเท่านั้น ไม่ควรให้มีในสหกรณ์ทั่วไปหรือทุกประเภท เพราะตามปกติสมาชิกสมทบมาจากบุคคลซึ่งขาดคุณสมบัติที่จะเป็นสมาชิกธรรมดา หากสหกรณ์ได้รับสมาชิกสมทบจำนวนมากก็อาจกระทบต่อการส่งเสริมผลประโยชน์ของสมาชิกธรรมดาได้แม้ว่ากฎหมายจะได้ห้ามมิให้สมาชิกสมทบบมีสิทธิบางประการก็ตาม

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control) พึงตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนที่จะต้องร่วมแรงกายใจ และสติปัญญาในการดำเนินการและควบคุมดูแลการดำเนินงานของสหกรณ์ตามวิถีทางประชาธิปไตย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผ่านช่องทางหรือองค์กรต่างๆ เช่น คณะกรรมการดำเนินการ ผู้ตรวจสอบกิจการและที่ประชุมใหญ่

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation)

1) หลักการสหกรณ์ข้อนี้ มุ่งเน้นให้สมาชิกทุกคนพึงตระหนักว่าบทบาทที่สำคัญของตนคือ การที่ต้องเป็นทั้งเจ้าของและลูกค้าในคนเดียวกัน (Co-owners and Customers) จึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้สมทบทุน ผู้ควบคุม และผู้อุดหนุน หรือผู้ใช้บริการของสหกรณ์ มิใช่มาเป็นสมาชิกเพียงเพื่อมุ่งหวังได้รับประโยชน์จากสหกรณ์เท่านั้น

2) ในการจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อความเป็นธรรมแก่สมาชิก ส่วนหนึ่งต้องกันไว้เป็นทุนสำรอง ซึ่งจะนำไปแบ่งกันมิได้ แต่เป็นทุนเพื่อพัฒนาสหกรณ์ของพวกเขาเอง ถือเป็นทุนทางสังคม นอกนั้นอาจแบ่งเป็นเงินปันผลในอัตราจำกัด และเป็นเงินเฉลี่ยคืน ตามส่วนแห่งธุรกิจ

หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and Independence)

1) สมาชิก กรรมการและพนักงานสหกรณ์ รวมทั้งหน่วยงานส่งเสริมสหกรณ์ ต้องสำนึกและตระหนักอยู่เสมอว่าสหกรณ์เป็นองค์กรช่วยตนเอง และปกครองตนเอง เพราะฉะนั้นสหกรณ์ต้องเป็นอิสระในการตัดสินใจ หรือทำสัญญาใดๆ ตามเงื่อนไขที่สหกรณ์ยอมรับได้กับบุคคลภายนอกหรือรัฐบาล

2) การรับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากรัฐ หรือบุคคลภายนอกไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระของสหกรณ์ หากผู้ให้ความช่วยเหลือมุ่งหมายให้สหกรณ์ช่วยเหลือตนเองได้ และควบคุมตามหลักประชาธิปไตย รวมทั้งธำรงไว้ซึ่งความเป็นตัวของตัวเองของสหกรณ์

หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรมและสารสนเทศ (Education, Training and Information)

1) หลักการข้อนี้เป็นจุดอ่อนของสหกรณ์ในประเทศไทยทุกระดับ ทั้งสหกรณ์ขั้นปฐมและสหกรณ์ขั้นสูง เพราะขาดแผนแม่บทในการพัฒนาการศึกษาทางสหกรณ์ให้เป็นบทบาทและความรับผิดชอบของขบวนการสหกรณ์อย่างแท้จริง ทั้งๆ ที่ได้รับเริ่มให้จัดตั้งกองทุนสะสมจัดสหภาพสหกรณ์จากกำไรของสหกรณ์มาตั้งแต่ พ.ศ. 2492 และแม้จะมีการจัดตั้งสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและมีชุมนุมสหกรณ์ระดับชาติบ้างแล้ว ส่วนราชการที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ก็ยังคงดำเนินการให้การศึกษาและฝึกอบรมทางสหกรณ์แทบจะเรียกได้ว่าซ้ำซ้อนกับขบวนการสหกรณ์โดยไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนให้ขบวนการสหกรณ์สามารถรับผิดชอบการให้การศึกษาและฝึกอบรมทางสหกรณ์ได้ด้วยตนเองในที่สุดโดยมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ให้การสนับสนุนอย่างเพียงพอตามความจำเป็นและเน้นการฝึกอบรมข้าราชการให้ปฏิบัติหน้าที่ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

- 2) การศึกษาฝึกอบรมและสารสนเทศมีความมุ่งหมายและเน้นกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้
- การศึกษามุ่งให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่จะเป็นสมาชิกในอนาคต มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์ รวมทั้งมีความสำนึก และตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของสมาชิก หรือให้เป็นผู้มีจิตวิญญาณสหกรณ์
 - การฝึกอบรมมุ่งให้กรรมการ ผู้จัดการและพนักงานสหกรณ์ มีความรู้ความสามารถ และทักษะ รวมทั้งความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน
 - ส่วนสารสนเทศนั้นมุ่งให้บุคคลทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับเยาวชน และผู้นำด้านความคิดเป็น เช่น ผู้นำชุมชน นักหนังสือพิมพ์ นักเขียน ผู้นำองค์กร พัฒนาชุมชน ฯลฯ โดยเน้นการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง

3) หลักสูตรและเนื้อหาของการศึกษาอบรม ควรครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (Cooperation among Cooperatives)

1) แท้จริงการร่วมมือระหว่างสหกรณ์เป็นหลักการเดียวกันกับการร่วมมือระหว่างบุคคลธรรมดาในการจัดตั้งสหกรณ์นั่นเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดการประหยัดด้วยขนาด มีอำนาจการต่อรองสูงขึ้น และนำไปสู่การรับใช้สมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) การร่วมมือระหว่างสหกรณ์อาจทำได้ทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง ในแนวนอนสหกรณ์ทุกสหกรณ์ไม่ว่าประเภทเดียวกันหรือไม่ สามารถร่วมมือกันได้ในทุกระดับเพื่อประโยชน์สูงสุดของสมาชิกและขบวนการสหกรณ์ ในแนวตั้งสหกรณ์ท้องถิ่นประเภทเดียวกันควรรวมตัวกันทางธุรกิจเป็นชุมนุมสหกรณ์ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ และสหกรณ์ทุกประเภท ทุกระดับ ทุกสหกรณ์ควรรวมตัวกันเป็นองค์การสหกรณ์สูงสุด (Apex Organization) เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมด้านอุดมการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม การส่งเสริมแนะนำ การกำกับดูแล การตรวจสอบ การวิจัย และการพัฒนา ฯลฯ

3) วัตถุประสงค์สำคัญของการร่วมมือระหว่างสหกรณ์ คือ เพื่อให้สหกรณ์สามารถอำนาจผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นสหกรณ์ท้องถิ่นแต่ละสหกรณ์ และสหกรณ์ชั้นสูงต้องเป็นสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน มีชีวิตชีวา (Viable & Sustainable) และร่วมมือกันในลักษณะของ "ระบบรวม" หรือเป็นเอกภาพ

หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern for Community)

1) สหกรณ์เป็นองค์การทางเศรษฐกิจและสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่สหกรณ์ตั้งอยู่ เพราะฉะนั้น การดำเนินงานของสหกรณ์ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนนั้นๆ ซึ่งหมายความว่า เป็นการพัฒนา ที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ หรือเป็นการพัฒนาที่สนองความต้องการและความใฝ่ฝันของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำลายโอกาส ความสามารถ และอนาคตของคนรุ่นหลัง

2) เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ก็เป็นสมาชิกของชุมชนนั่นเอง สหกรณ์จึงควรมีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนนั้นแบบยั่งยืน

3.7 อุดมการณ์สหกรณ์ (Cooperative Ideology) คือ “ความเชื่อร่วมกันที่ว่า การช่วยตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์ (หลักการสหกรณ์ 7 ข้อ) จะนำไปสู่การกินดีอยู่ดี มีความเป็นธรรมและสันติสุขในสังคม”

3.8 วิธีการสหกรณ์ (Cooperative Practices) คือ “การนำหลักการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประโยชน์ของมวลสมาชิกและชุมชน โดยไม่ละเลยหลักการธุรกิจที่ดี”

3.9 การดำเนินงานของสหกรณ์

อเนก เขียรถาวร และ อุทิศ ขาวเขียร (2548: 108) กล่าวว่า การดำเนินงานของสหกรณ์จะเริ่มจากการพิจารณาทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น คน เงิน วัสดุ ซึ่งจะมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการซื้อ การผลิต การขายสินค้าและบริการที่สหกรณ์ดำเนินการอยู่ โดยคำนึงถึงอัตราผลตอบแทนสูงสุดและต้นทุนที่ต่ำสุด รายได้จากการจำหน่ายก็จะกลับมาเป็นเงินทุนสำหรับการดำเนินงานของสหกรณ์ต่อไป

หลักการสหกรณ์ทั่วไปที่ว่าด้วยหลักความเสมอภาค คือ สมาชิกทุกคนมีสิทธิเสมอภาคกันหมดในการจัดการงานของสหกรณ์ โดยสิทธิเข้าร่วมประชุมในที่ประชุมใหญ่ สิทธิที่จะได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ และสิทธิออกเสียงลงคะแนน การที่สมาชิกเข้าร่วมประชุมใหญ่ในสหกรณ์นี้ ถือได้ว่าเป็นการใช้สิทธิในการดำเนินงานของสหกรณ์อย่างแท้จริง เพราะในที่ประชุมใหญ่เป็นผู้เลือกตั้งกรรมการดำเนินงานให้การรับรองนโยบายการสหกรณ์

1) การบริหารงานสหกรณ์ สมาชิกของสหกรณ์ทุกคนต้องร่วมประชุมกัน ซึ่งเรียกการประชุมนี้ว่า “การประชุมใหญ่” และทำการเลือกตั้ง “คณะกรรมการดำเนินการ” เพื่อเป็นตัวแทนของสมาชิกในการบริหารงาน และการดำเนินงานของสหกรณ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย คณะกรรมการดำเนินงานจะเป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารงาน โดยได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ มีอำนาจในการพิจารณาเลือกตั้ง “ผู้จัดการ” เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบใน

การบริหารกิจกรรมของสหกรณ์ ภายใต้นโยบายของคณะกรรมการดำเนินงาน และการแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ผู้จัดการจะมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ เป็นผู้ได้บังคับบัญชา ปฏิบัติงานประจำ ตำแหน่งต่างๆ ตามความจำเป็น และเมื่อครบรอบระยะเวลาตามปีบัญชี สมาชิกจะร่วมประชุมกันเพื่อรับทราบถึงกิจการที่คณะกรรมการ ได้ดำเนินการไปแล้ว

2) สมาชิกสหกรณ์ หมายถึง ผู้ที่ลงชื่อขอจดทะเบียนและผู้ที่มิชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อสมาชิกของสหกรณ์ทั้งหมด และในกรณีที่ผู้ขอเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์จำกัดสินใช้ ภายหลังที่สหกรณ์จำกัดได้จดทะเบียนให้ถือว่าได้เป็นสมาชิกเมื่อได้ชำระค่าหุ้นตามข้อบังคับของสหกรณ์จำกัดแล้ว สำหรับการเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ไม่จำกัดสินใช้ให้ถือว่าการเป็นสมาชิกเมื่อที่ประชุมได้รับรองการเป็นสมาชิกใหม่หลังจากจดทะเบียนสหกรณ์แล้ว

3) คณะกรรมการดำเนินการ หมายถึง ผู้ที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ ให้ควบคุม ดูแล การดำเนินงานของสหกรณ์ให้บรรลุเป้าหมาย

4) ผู้จัดการ หมายถึง ผู้รับผิดชอบในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมาย ผู้จัดการจึงควรที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารงานต่างๆ ไป และจะต้องมีความเชี่ยวชาญในสาขางานที่รับผิดชอบด้วย ตลอดจนต้องมีความรู้ด้านกระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การประสานงาน และการควบคุมงาน

5) ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการดำเนินการกับสมาชิก คณะกรรมการหมายถึงผู้ที่ได้รับเลือกจากสมาชิกจากที่ประชุมใหญ่ ให้ทำหน้าที่ควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์แทนสมาชิก มีอำนาจหน้าที่ดำเนินนโยบายที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด สามารถทำนิติกรรมหรือการลงมติใดๆ ในการปฏิบัติงานแทนสมาชิก ภาระหน้าที่ดังกล่าวจึงมีความสัมพันธ์กับเหล่าสมาชิกในฐานะตัวแทนของสมาชิกสหกรณ์นั่นเอง

6) ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการดำเนินการกับผู้จัดการ คณะกรรมการในฐานะผู้ควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์ กับผู้จัดการในฐานะผู้รับผิดชอบการบริหารงานของสหกรณ์ จะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์ โดยผู้จัดการจะต้องปฏิบัติหน้าที่และรายงานผลการปฏิบัติงานต่อที่ประชุมคณะกรรมการ พร้อมข้อเสนอแนะ ซึ่งจะทำให้การวางแผนนโยบายและการตัดสินใจในการบริหารงานถูกต้อง

นลินทร์พร จุลมนต์ (2542: 15) กล่าวถึงการดำเนินงานของสหกรณ์ทุกประเภท มีการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีผู้เกี่ยวข้องอยู่ 3 ฝ่าย คือ สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการ โดยทั้ง 3 ฝ่าย จะทำงานกันเป็นคณะเพื่อบรรลุเป้าหมายของสหกรณ์ วิธีบริหารงานของสหกรณ์จะเริ่มจากการที่สมาชิกทำการเลือกตั้งกรรมการดำเนินการในที่ประชุมใหญ่ เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนสมาชิกในการบริหารและกำหนดนโยบายของสหกรณ์ จากนั้นคณะกรรมการจะ

ดำเนินการพิจารณาจัดจ้างฝ่ายจัดการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ เพื่อมาทำหน้าที่ทำงานประจำของสหกรณ์ มีการตรวจสอบกิจการโดยผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ มีเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์และผู้สอบบัญชีสหกรณ์ ให้คำแนะนำ ส่งเสริม สหกรณ์ ในการดำเนินกิจการรวมไปถึงสอบบัญชีสหกรณ์ เมื่อครบรอบปีทางบัญชี คณะกรรมการดำเนินการ จะรายงานผลการดำเนินงานต่อที่ประชุมใหญ่ เพื่อให้สมาชิกพิจารณาผลงานที่ผ่านมา และให้ความเห็นชอบในแผนการดำเนินงานในปีถัดไป

จากการดำเนินงานของสหกรณ์ข้างต้น สรุปได้ว่า สหกรณ์ทุกประเภทมีการดำเนินงานและบริหารงานที่สอดคล้องกับหลักการและวิธีการสหกรณ์ โดยมีคณะกรรมการดำเนินการเข้ามาเป็นตัวแทนของสมาชิกในการควบคุมดูแลการดำเนินงานของสหกรณ์ ผู้จัดการมีหน้าที่บริหารจัดการสหกรณ์ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย แผนงาน โครงการที่กำหนด เจ้าหน้าที่สหกรณ์มีหน้าที่ปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์มีหน้าที่ตรวจสอบกิจการและผลการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสหกรณ์

4. แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในสหกรณ์

ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance หรือการกำกับดูแลกิจการที่ดี หมายถึง การบริหารจัดการบ้านเมือง สังคม องค์กร สถาบัน หรือธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty) ความเปิดเผย โปร่งใส (Transparency) ความรับผิดชอบและรับรองที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ความชอบธรรม ยุติธรรม (Fairness) ความมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ (Quality and Efficiency) และการมีมาตรฐาน คุณธรรม จริยธรรมเป็นการทั่วไป (General Ethical and Moral Standard) เป็นหลักที่มีคุณค่าและสำคัญมาก จึงควรที่จะนำมาปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ ธุรกิจ สังคม สาธารณสุข การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อนำพาให้สังคมไทย ธุรกิจไทยโดยรวมมีความเข้มแข็ง มั่นคง และเจริญก้าวหน้า สำหรับธุรกิจนั้นหลักธรรมาภิบาล คือ หัวใจในการดำเนินธุรกิจที่มีผลต่อทุกฝ่ายให้ได้รับผลประโยชน์ที่ยุติธรรม ตั้งแต่ตัวผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ลูกค้า รวมถึงสังคมและประเทศชาติ

ดังนั้น เมื่อสหกรณ์เป็นธุรกิจรูปแบบหนึ่ง “ธรรมาภิบาลในสหกรณ์” หมายถึง การบริหารกิจการของสหกรณ์ให้เป็นอย่างซื่อสัตย์ โปร่งใส มีความรับผิดชอบ สร้างการมีส่วนร่วมและการใช้กระบวนการบริหารจัดการ เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลคุ้มค่าและโดยประหยัด เป็นผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม เพื่อให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมั่นคง ส่งผลให้สหกรณ์เป็นที่เชื่อถือและยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

เป็นที่ทราบอยู่แล้วว่า สหกรณ์เป็นธุรกิจรูปแบบหนึ่งที่ต้องมีการแข่งขันกับธุรกิจอื่นๆ ทั่วไป ณ วันที่ 1 มกราคม 2559 ประเทศไทยมีสหกรณ์ทั้งสิ้น 8,270 สหกรณ์ และมีสมาชิกสหกรณ์ทั้งสิ้น 11,487,227 คน แต่การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ในประเทศไทยนี้ จะมีความเจริญรุ่งเรือง แข็งแรงและมั่นคงได้ต้องขึ้นอยู่กับความเชื่อถือของสมาชิกและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น สถาบันการเงิน เป็นสำคัญ ถ้าขาด “ความเชื่อถือ” การดำเนินธุรกิจคงไปได้ไม่รอด ในที่สุดก็ต้องล้มลง เศรษฐกิจของประเทศก็จะทรุดตัวลงตามไปด้วย การจะสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นในสหกรณ์ได้นั้น คือสหกรณ์ต้องมีธรรมาภิบาลในการประกอบธุรกิจ การที่สหกรณ์มีธรรมาภิบาล จะช่วยให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลดีกับมวลสมาชิก

เมื่อสหกรณ์ยึดถือ “ธรรมาภิบาล” ในการดำเนินธุรกิจ ผลที่ได้รับกลับมา คือ “ความเชื่อถือ” จากสมาชิกสหกรณ์ ประชาชนทั่วไป สถาบันการเงิน องค์กร และลูกค้า ฯลฯ เพราะทุกส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียย่อมต้องการให้สหกรณ์ที่จะค้าขายด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส มีความรับผิดชอบ มีความยุติธรรม มีจริยธรรม คุณธรรม สินค้าที่ผลิตได้เป็นสินค้าที่ดี มีคุณภาพ ปลอดภัย ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ค้ากำไรเกินควร ไม่เอาเปรียบต่อสมาชิกและประชาชนทั่วไป การดำเนินการลักษณะนี้ สหกรณ์จะเจริญรุ่งเรืองเป็นที่เชื่อถือของกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ มีส่วนเหลือสามารถพึ่งพาตนเองได้ในทั้งในยามวิกฤตและในยามปกติ รวมทั้งสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่าย ไม่ว่าสถาบันการเงินใดก็ต้องการให้สินเชื่อ และให้ดอกเบี้ยเงินกู้ที่ถูกลง เพราะปล่อยสินเชื่อให้แล้วปลอดภัยไม่ต้องกลัวสูญ เนื่องจากสหกรณ์มีความรับผิดชอบและธุรกิจดำเนินไปด้วยดี ผลที่ได้รับกลับมาของสหกรณ์พอสรุปได้ ดังนี้

1. เพิ่มความน่าเชื่อถือของกิจการสหกรณ์ สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจโดยยึดหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี หรือมีธรรมาภิบาลจะมีนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่สนองตอบความคาดหวังหรือความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างสมดุล จะส่งผลให้สหกรณ์ได้รับความเชื่อถือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (สมาชิก, ประชาชนทั่วไป, ลูกค้า, สถาบันการเงิน)

2. สามารถเข้าถึงผู้ร่วมลงทุนและระดมเงินทุนได้ง่าย สถาบันการเงินและแหล่งทุนต่างๆ จะให้ความเชื่อมั่นกับสหกรณ์ที่มีธรรมาภิบาล และพร้อมจะให้การสนับสนุนหรือร่วมลงทุนด้วย เพราะความน่าเชื่อถือที่สหกรณ์ตั้งสมไว้ จะทำให้ผู้ให้การสนับสนุนมั่นใจว่าเงินที่ให้ผู้ยืมจะไม่สูญหาย

3. มีเจ้าหน้าที่สหกรณ์ที่ดีมีความสามารถและรักองค์กร ตามหลักธรรมาภิบาล สหกรณ์ที่มีนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่คำนึงถึงความเป็นอยู่ของเจ้าหน้าที่สหกรณ์และให้ความสำคัญกับการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ จะทำให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์รักองค์กร และสามารถดึงดูดบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถให้ความสนใจเข้าร่วมงานกับองค์กรตลอดไป

4. เพิ่มขีดความสามารถทางการตลาด สหกรณ์ที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดีต่อสมาชิก ตระหนักและให้ความสำคัญต่อความพึงพอใจของสมาชิกเป็นหลัก ด้วยการผลิตสินค้าหรือให้บริการแก่สมาชิก โดยคำนึงความปลอดภัยและความคุ้มค่าที่สมาชิกจะได้รับจากผลิตภัณฑ์หรือบริการ จะนำไปสู่การเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดและการขยายธุรกิจในอนาคต

5. การยอมรับของสังคมในการดำเนินธุรกิจ ความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวมของสหกรณ์ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (สมาชิก, ประชาชนทั่วไป, คู่ค้า, สถาบันการเงิน) คาดหวังหรือรับรู้ มีผลอย่างมากต่อการยอมรับของสังคมและการเติบโตของสหกรณ์ในการดำเนินธุรกิจ ในทางตรงกันข้ามสหกรณ์ที่ละเลย ไม่เอาใจใส่ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมนอกจากจะถูกต่อต้านหรือมีความขัดแย้งกับสังคมและส่วนรวมแล้ว หากสหกรณ์ประสบภาวะวิกฤตร้ายแรง โอกาสที่จะได้รับความเห็นใจ การให้อภัย หรือโอกาสในการแก้ตัวจากชุมชนและสังคมคงเป็นเรื่องที่คาดหวังได้ยาก

6. เพิ่มภูมิคุ้มกันให้แก่สหกรณ์ ท่ามกลางกระแสของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาในยุคโลกาภิวัตน์ มีโอกาสสูงมากที่จะนำกิจการไปสู่ความเสี่ยงใหม่ ๆ ซึ่งยากจะคาดเดา การบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งเป็นการกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือมีธรรมาภิบาล มาตรการเหล่านี้จะช่วยป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งจากภายในและภายนอก เป็นการเพิ่มภูมิคุ้มกันให้แก่สหกรณ์ และลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจให้น้อยลง

7. เพิ่มโอกาสในการสร้างผลกำไรและเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน สหกรณ์ที่มีระบบการบริหารจัดการธุรกิจที่มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สหกรณ์ได้รับความเชื่อถือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (สมาชิก, ประชาชนทั่วไป, คู่ค้า, สถาบันการเงิน) และผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ ยอยากให้การสนับสนุนและให้การตอบสนองที่ดี เป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดการเพิ่มผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจ และนำกิจการไปสู่ความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

4.1 หลักธรรมาภิบาลในสหกรณ์ กำหนดไว้ 6 หลัก ประกอบด้วย

4.1.1 หลักนิติธรรม (The Rule of Law) เป็นการกล่าวถึง การที่สหกรณ์กำหนด ข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ และเป็นธรรมกับทุกฝ่ายในสหกรณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น การกำหนดระเบียบที่ครบถ้วน ครอบคลุมการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์นั้นๆ ด้วย

4.1.2 หลักคุณธรรม (Morality) หมายถึง การยึดมั่นความถูกต้องดีงาม ซึ่งทุกฝ่าย ในสหกรณ์ปฏิบัติงานในสหกรณ์ของตนอย่างเต็มความสามารถ เห็นประโยชน์ส่วนรวมของ สหกรณ์เป็นสิ่งสำคัญ มีการกำหนดจรรยาบรรณในสหกรณ์และถือปฏิบัติอย่างจริงจัง และส่งเสริมยก ย่องผู้กระทำความดี เช่น เจ้าหน้าที่สหกรณ์ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตามระเบียบ ข้อบังคับด้วยความซื่อสัตย์สุจริต, กรรมการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหา ผลประโยชน์ส่วนตน

4.1.3 หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน โดยพัฒนาวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ที่โปร่งใส กำหนดขั้นตอนการให้บริการที่ชัดเจน มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ เช่น จัดทำ งบการเงิน, รายงานกิจการเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ให้สมาชิกรับทราบผลการดำเนินงานของสหกรณ์

4.1.4 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง สหกรณ์เปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ได้แก่กรรมการ ฝ่ายจัดการ และสมาชิก ได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ เสนอความคิดเห็น การตัดสินใจ เพื่อสร้างสรรค์และจรรโลงความผาสุกของส่วนรวม รวมถึงร่วมรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน ของสหกรณ์ด้วย เช่น กำหนดช่องทางการรับความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่สหกรณ์ หรือสมาชิก สหกรณ์

4.1.5 หลักความรับผิดชอบ (Responsibility and Accountability) หมายถึง ทุกฝ่าย ในสหกรณ์จะต้องตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลจากการกระทำของตน รวมถึงไม่เพิกเฉยต่อปัญหาสาธารณะและการช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อสังคม เช่น กรรมการต้อง รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เมื่อมีการพิสูจน์ได้ว่าเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ ประมาท หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ เป็นต้น

4.1.6 หลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) หมายถึง สหกรณ์มีการ บริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีระบบการควบคุมภายในที่ดีมี แผนงานที่ส่งเสริม สนับสนุน การประหยัดพลังงาน ลดค่าใช้จ่าย เช่น การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ควร พิจารณาถึงประโยชน์ของการนำมาใช้งานอย่างสมเหตุสมผลไม่ควรซื้อดีเกินใช้งาน เพราะนอกจาก ราคาแพงแล้วยังใช้งานไม่คุ้มค่าอีกด้วย

4.2 การสร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์

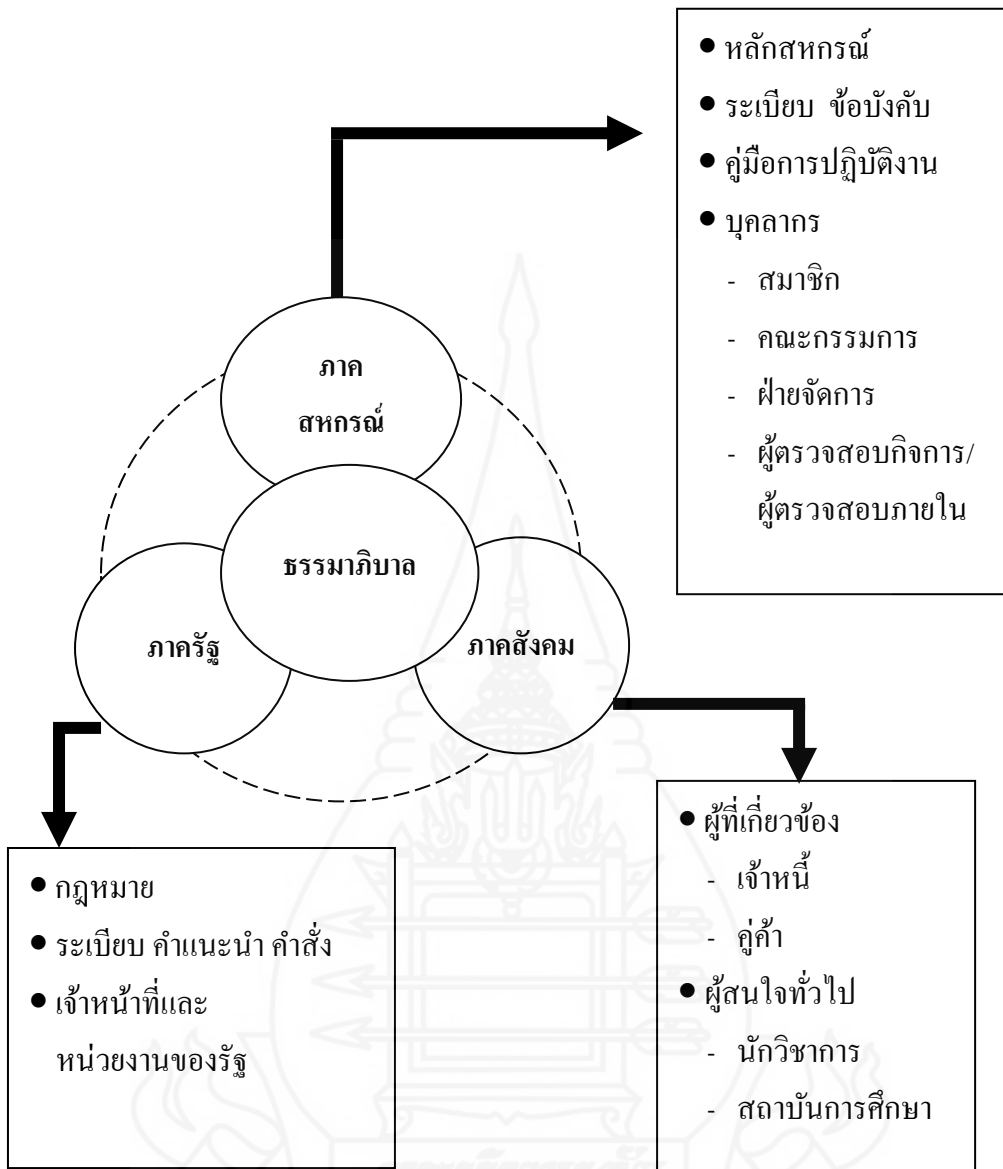
ธรรมาภิบาลจะเกิดขึ้นได้และดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ด้วยความร่วมมือกันระหว่างส่วนต่างๆ ในสหกรณ์ ขณะเดียวกันโดยที่สมาชิกส่วนใหญ่ของสหกรณ์จะมีฐานะทางเศรษฐกิจและระดับความรู้ความสามารถในเชิงธุรกิจดีน้อยกว่าผู้ถือหุ้นหรือผู้บริหารของธุรกิจรูปแบบอื่นในภาคเอกชน ดังนั้น จึงมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ช่วยเหลือสนับสนุนและกำกับดูแลอีกทางหนึ่งด้วย ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

แต่สิ่งสำคัญ คือ ธรรมาภิบาลที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงนั้น สมาชิกต้องเอาใจใส่ในบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนที่มีต่อสหกรณ์ รวมทั้งคณะกรรมการสหกรณ์ ต้องเห็นความสำคัญของการที่สหกรณ์จะมีธรรมาภิบาล และเริ่มสร้างให้มีธรรมาภิบาลโดย

1. คณะกรรมการต้องทำความเข้าใจแนวคิด และสาระสำคัญของธรรมาภิบาลเป็นอย่างไร
2. ทบทวนธรรมาภิบาลที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่ามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีความโปร่งใสเพียงใด
3. กำหนดรูปแบบและกระบวนการดำเนินการดำเนินตามหลักธรรมาภิบาลแล้วออกเป็นข้อกำหนดเพื่อปฏิบัติต่อไป

ธรรมาภิบาลในสหกรณ์จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยความร่วมมือกันระหว่างส่วนต่างๆ ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 ชรรมาภิบาลในสหกรณ์

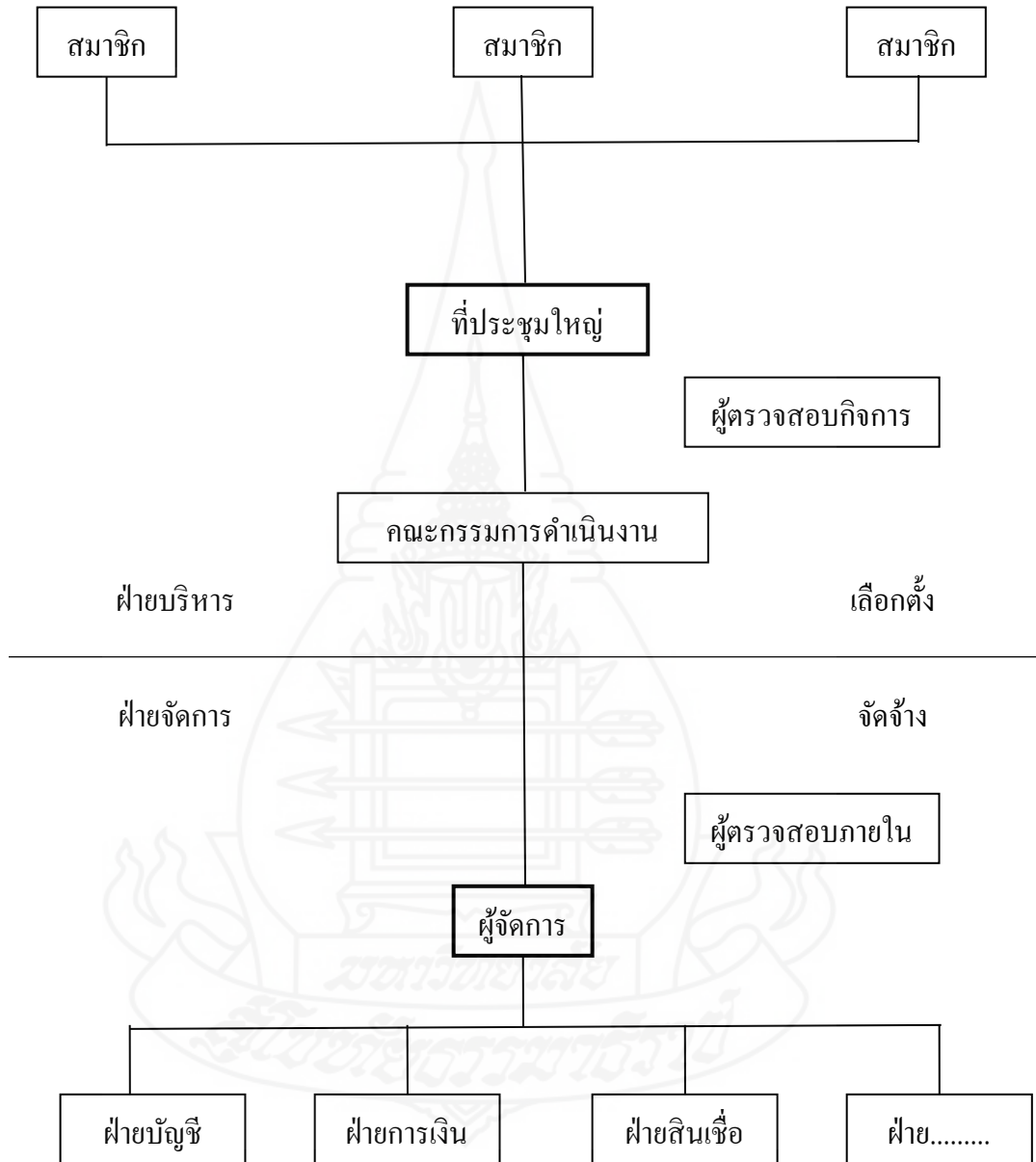
จากภาพที่ 2.2 ผู้ศึกษาขออธิบายในที่นี้เฉพาะส่วนของภาคสหกรณ์เท่านั้นคือ จุดเริ่มของชรรมาภิบาลในสหกรณ์ เริ่มจากหลักสหกรณ์ซึ่งได้มีส่วนของชรรมาภิบาลไปด้วย กล่าวคือ บุคคลทุกคนเป็นสมาชิกของสหกรณ์ได้ด้วยความสมัครใจ การเป็นสมาชิกถือเอาคุณสมบัติตามข้อบังคับของสหกรณ์นั้นๆ และความประพฤติของผู้ที่จะเป็นสมาชิกเป็นสำคัญ สมาชิกเดิมในฐานะที่เป็นผู้ถือหุ้น ย่อมมีส่วนในการพิจารณาเลือกสรรบุคคลที่เข้าเป็นสมาชิก โดยอาจลงมติไม่รับผู้สมัครเป็นสมาชิกได้ หากเห็นว่าผู้สมัครรายใดมีความประพฤติไม่ดี ไม่มีความรับผิดชอบ

สมาชิกใช้ธรรมาภิบาลโดยการใช้สิทธิของตนเองอย่างเท่าเทียมกันในการออกเสียงในที่ประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาและอนุมัติเรื่องต่างๆ สมาชิกจึงควรตระหนักว่าการใช้สิทธิในการออกเสียงย่อมมีผลกับการจัดการของสหกรณ์ และควรใช้ความพยายามที่จะใช้สิทธิเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและสหกรณ์

สมาชิกมีส่วนร่วมในทุนของสหกรณ์โดยสมาชิกแต่ละคนถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้นแต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด เพื่อป้องกันการครอบครองกิจการหรือการที่บุคคลใดมีและใช้อำนาจมากเกินไป แล้วกระทำการใดๆ โดยมีขอบ

คณะกรรมการเป็นผู้บริหารและดำเนินกิจการสหกรณ์แทนสมาชิก โดยกรรมการแต่ละคนมีอิสระในการตัดสินใจในที่ประชุมคณะกรรมการ แต่เมื่อผลการประชุมเป็นเช่นใด ก็ต้องเคารพมติที่ประชุม นอกจากนี้คณะกรรมการยังเป็นผู้แทนสหกรณ์ในกิจการอันเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ซึ่งความรับผิดชอบของคณะกรรมการต่อบุคคลภายนอกเป็นความรับผิดชอบทั้งคณะ มิใช่ประธานกรรมการหรือกรรมการคนใดคนหนึ่งจะเป็นผู้รับผิดชอบ โดยลำพัง การดำเนินการดังกล่าวถือเป็นการใช้ธรรมาภิบาลในการดำเนินกิจการของคณะกรรมการจัดให้มีโครงการศึกษาอบรมแก่บุคลากรของสหกรณ์อย่างทั่วถึงทั้งกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ตลอดจนสมาชิกในด้านต่างๆ เช่น อุดมการณ์ หลักวิธีการสหกรณ์ หน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มบุคคลต่างๆ ในสหกรณ์ เป็นต้น โดยให้ความรู้ตั้งแต่ก่อนเริ่มจัดตั้งสหกรณ์ต่อเนื่องถึงเมื่อจัดตั้งเป็นสหกรณ์แล้ว เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของสหกรณ์ และปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตนได้อย่างเหมาะสม มีการประสานความร่วมมือกันอย่างดีเพื่อความสำเร็จของสหกรณ์ ซึ่งจะเสริมสร้างให้แต่ละบุคคลมีการใช้ธรรมาภิบาลที่ดีตามบทบาทที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ผังโครงสร้างสหกรณ์

ภาพที่ 2.3 ผังโครงสร้างสหกรณ์

ภาพที่ 2.4 บทบาทของบุคลากรแต่ละฝ่ายตามผังโครงสร้าง

ในการสร้างธรรมาภิบาลในส่วนของสหกรณ์นั้นต้องสร้างให้มีความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ทั่วทั้งองค์กร ดังนี้

- มีการถ่วงดุลอำนาจอย่างเหมาะสม เพื่อไม่เปิดโอกาสให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คนใด มีและใช้อำนาจเพียงฝ่ายเดียว
- กำหนดภาระหน้าที่ชัดเจนทั้งระดับกรรมการ ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ซึ่งจะทำให้สามารถประเมินผลการทำงานได้ชัดเจนและเป็นธรรม
- มีระเบียบ ข้อบังคับ และคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนรวมถึงการกำหนดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมหรือข้อควรและไม่ควรปฏิบัติ
- มีการรายงานที่ดีและทันการณ์เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้

4.2.1 สมาชิกกับการมีส่วนร่วมในการสร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์

สมาชิกสหกรณ์ในฐานะเจ้าของสหกรณ์ ย่อมมีหน้าที่สำคัญในการควบคุมจัดการสหกรณ์ โดยสมาชิกทุกคนจะสามารถใช้บทบาทการควบคุมจัดการสหกรณ์ในที่ประชุมใหญ่อย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกัน ซึ่งการใช้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมจัดการ ทำได้โดยการเข้าร่วมประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาข้อบังคับ รับทราบผลการดำเนินงาน และกำหนดนโยบายอย่างกว้างๆ เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของตน ในการบริหารงานสหกรณ์ เลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการเพื่อทำหน้าที่แทนตนในการตรวจสอบการบริหารงานของคณะกรรมการ และตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายจัดการ การเลือกตั้งนี้สมาชิกหนึ่งคน มีหนึ่งเสียง เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยไม่สนใจว่าสมาชิกนั้นจะถือหุ้นมากน้อยเท่าใด เพราะหลักสหกรณ์ถือหลักของการรวมคนมากกว่ารวมเงิน นอกจากนี้ ที่ประชุมใหญ่ยังมีอำนาจควบคุมและตรวจสอบการบริหารและการจัดการทั้งปวงของสหกรณ์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับและตามนโยบาย เป้าหมาย แผนงานและ โครงการต่างๆ ซึ่งที่ประชุมใหญ่ได้ลงมติกำหนด อนุมัติหรือให้ความเห็นชอบ

สิทธิของสมาชิก

- 1) เข้าร่วมประชุมใหญ่เพื่อเสนอความคิดเห็น หรือ ออกเสียงลงคะแนน
- 2) เข้าชื่อเรียกประชุมใหญ่วิสามัญ
- 3) เสนอหรือได้รับเลือกเป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์หรือผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์
- 4) รับบริการทางธุรกิจและทางวิชาการจากสหกรณ์
- 5) สิทธิอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์

หน้าที่ของสมาชิก

- 1) ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มติ และคำสั่งของสหกรณ์
- 2) เข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่สหกรณ์นัดหมาย
- 3) ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์เป็นองค์กรที่เข้มแข็ง
- 4) สอดส่องดูแลกิจกรรมของสหกรณ์
- 5) ร่วมมือกับคณะกรรมการดำเนินการพัฒนาสหกรณ์ให้เจริญรุ่งเรืองและมั่นคง

มั่นคง

สมาชิกสหกรณ์ใช้หลักธรรมาภิบาลในสหกรณ์ โดย

1) ใช้สิทธิของตนผ่านมติที่ประชุมใหญ่ในการดำเนินการต่างๆ โดยเข้าร่วมประชุมเพื่อพิจารณาและแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่อไปนี้

(1) กำหนดค่าตอบแทนการทำงานของกรรมการและผู้ตรวจสอบกิจการ การกำหนดดังกล่าวถือเป็นการควบคุมการจ่ายค่าตอบแทน ซึ่งสหกรณ์จะต้องจ่ายตามอัตราที่ประชุมใหญ่กำหนด

(2) เลือกตั้งและถอดถอนกรรมการดำเนินการ การจะให้สมาชิกทุกคนมาบริหารงานสหกรณ์คงทำไม่ได้ จึงมีการเลือกตั้งตัวแทนเพื่อทำหน้าที่แทนสมาชิกในการบริหารงานของสหกรณ์

(3) เสนอความคิดเห็นและความต้องการต่างๆ ของสมาชิกในที่ประชุมใหญ่ เพื่อให้คณะกรรมการนำไปกำหนดนโยบาย วางแผนการปฏิบัติงานให้ฝ่ายจัดการปฏิบัติต่อไป

(4) สอบถามหรือขอคำอธิบายเพิ่มเติมถึงผลการดำเนินงานหรือปัญหาเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์จากคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์

(5) เลือกตั้งและถอดถอนผู้ตรวจสอบกิจการการเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการเพื่อเป็นตัวแทนสมาชิกในการตรวจสอบการดำเนินงานทั้งปวงของสหกรณ์ ตรวจสอบการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการว่าการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติของกรรมการเป็นไปตามมติที่ประชุมใหญ่หรือไม่ รวมทั้งตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายจัดการว่าเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์หรือกรมตรวจบัญชีสหกรณ์หรือกรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนดหรือตามข้อบังคับ ระเบียบ ที่สหกรณ์กำหนดหรือไม่

(6) กำหนดวงเงินที่สหกรณ์อาจกู้ยืมหรือค้ำประกันถือเป็นการกำหนดขอบเขตการก่อหนี้ผูกพันที่คณะกรรมการดำเนินการสามารถกระทำได้

(7) แก้ไขข้อบังคับ เมื่อเห็นว่าข้อบังคับเดิมไม่เหมาะสมสามารถเสนอให้ที่ประชุมใหญ่พิจารณาได้พิจารณาจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์สามารถเสนอความเห็นและลงมติในการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์ได้

(8) อนุมัติแผนงาน และงบประมาณการรายรับ – รายจ่าย

2) ใช้สิทธิของตนผ่านผู้ตรวจสอบกิจการ โดย

(1) รับทราบผลการตรวจสอบกิจการประจำปีของสหกรณ์ซักถามและขอคำอธิบายในกรณีต่างๆ ที่ผู้ตรวจสอบกิจการได้กระทำในที่ประชุมใหญ่

(2) ขอให้ผู้ตรวจสอบกิจการช่วยตรวจสอบเรื่องบางอย่างที่สมาชิกพบว่า อาจมีข้อผิดพลาดหรือไม่ชอบมาพากล

3) ตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น

(1) รู้จักสิทธิ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสหกรณ์ และใช้สิทธิที่มีเพื่อปกป้องกันรักษาผลประโยชน์ของตนเอง เช่น หากได้รับใบเสร็จรับเงินที่สมาชิกจ่ายเงินให้สหกรณ์เมื่อจ่ายค่าธรรมเนียมแรกเข้า ซื้่อหุ้น ซื้่อสินค้า จ่ายชำระหนี้เงินกู้ ฯลฯ ต้องทำการตรวจสอบทุกครั้งรวมถึงกรณีฝากเงินต้องมีการลงรายการในสมุดบัญชีเงินฝาก

(2) มีส่วนร่วมและร่วมมือในกิจกรรมของสหกรณ์

(3) ได้รับความเสมอภาคในการทำธุรกิจ และในการรับความช่วยเหลือเกี่ยวกับสวัสดิการที่ระเบียบสหกรณ์กำหนด

(4) รับรู้ข้อมูลข่าวสารสหกรณ์

(5) ได้รับความอธิบายจากฝ่ายจัดการในกรณีมีปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ อย่างเหมาะสม

4.2.2 คณะกรรมการกับการมีส่วนร่วมในการใช้ธรรมาภิบาลในสหกรณ์

หากจะเปรียบเทียบว่าสหกรณ์เป็นเสมือนบ้านเมืองแล้ว คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ก็เป็นดังเช่นคณะรัฐมนตรีซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและวางแผนการบริหารงานเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่บ้านเมือง ถ้าคณะรัฐมนตรีมีความรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมืองและต่อประชาชนแล้วก็จะสามารถนำชาติบ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าสืบต่อไป สหกรณ์ก็เช่นเดียวกันหากมีคณะกรรมการที่เข้มแข็ง รู้ถึงอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ และบทบาทของตนเป็นอย่างดีแล้ว ก็จะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้เกิดขึ้นกับสหกรณ์ ได้เช่นกัน

กรรมการดำเนินการสหกรณ์ ในฐานะตัวแทนสมาชิกและผู้บริหารสหกรณ์ มีหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบายและบริหารงานสหกรณ์ ซึ่งจะปฏิบัติหน้าที่โดยการเข้าประชุม คณะกรรมการดำเนินการ เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติและระเบียบสหกรณ์ตลอดจนกำกับดูแลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการให้เป็นไปตามนโยบายของที่ประชุมใหญ่ และอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ของสหกรณ์และนโยบายของรัฐ คณะกรรมการจึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสมาชิกในการที่จะทำให้สหกรณ์มีความเจริญก้าวหน้า และเป็นที่พักพิงของมวลสมาชิกได้

การใช้ธรรมเนียมปฏิบัติของคณะกรรมการในสหกรณ์ โดย

- 1) คณะกรรมการ รู้จักสิทธิ บทบาท อำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสหกรณ์
- 2) คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์และรักษาผลประโยชน์สหกรณ์
- 3) คณะกรรมการกำหนดนโยบาย แผนงานที่ชัดเจน โปร่งใส
- 4) คณะกรรมการเข้าร่วมประชุมเพื่อพิจารณาและแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม และสามารถตรวจสอบได้
- 5) คณะกรรมการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบของฝ่ายจัดการทุกระดับอย่างชัดเจน
- 6) คณะกรรมการดูแลให้สหกรณ์ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและคำแนะนำของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและมติของ ที่ประชุม หากระเบียบที่กำหนดไว้ไม่เหมาะสมก็ให้มีการพิจารณาแก้ไข
- 7) คณะกรรมการจัดให้มีระบบการควบคุมภายใน การจัดการความเสี่ยง และให้ความสำคัญกับสัญญาณเตือนภัยรวมถึงรายการผิดปกติ
- 8) คณะกรรมการจัดให้มีการประเมินผลงานของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ
- 9) คณะกรรมการประสานงานระหว่างสหกรณ์กับสมาชิก
- 10) คณะกรรมการยึดมั่นในความถูกต้อง พร้อมให้ความเที่ยงธรรมแก่สมาชิกและเจ้าหน้าที่สหกรณ์
- 11) คณะกรรมการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นต่างๆ โดยการนำข้อมูลของสหกรณ์เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ เช่น เสนอบทคัด และรายงานกิจการประจำปี เพื่อแสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์เสนอการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี แผนงานและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นต้น
- 12) คณะกรรมการเสริมสร้างให้บุคคลที่เกี่ยวข้องนับตั้งแต่สมาชิก และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์รู้จักสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละคน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสหกรณ์ตามความเหมาะสม
- 13) คณะกรรมการจัดให้มีการดูแลทรัพย์สินต่างๆ ของสหกรณ์เพื่อให้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ตลอดจนดูแลให้ทะเบียน สมุดบัญชี เอกสารต่างๆ เรียบร้อยเป็นปัจจุบัน

เพื่อให้มีธรรมาภิบาลในสหกรณ์ กรรมการทุกคนควรจะต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและมีการตัดสินใจที่เป็นอิสระ รวมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นหรือยอมรับมติที่เป็นเสียงส่วนใหญ่อย่างเคร่งครัด โดยต้องไม่กระทำการที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่เข้าร่วมประชุม การไม่แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม การไม่ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย การใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ใส่ตน เป็นต้น

4.2.3 ฝ่ายจัดการ กับ การมีส่วนร่วมในการใช้ธรรมาภิบาลในสหกรณ์

1) มีความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ตามข้อบังคับระเบียบ คำสั่ง ด้วยความซื่อสัตย์ เที่ยงธรรม ตลอดจนมีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่เพื่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานและสร้างความก้าวหน้าแก่สหกรณ์และสมาชิก

2) ควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์ให้บรรลุเป้าหมายโดยผู้จัดการปฏิบัติงานและรับผิดชอบต่อกรรมการดำเนินงานทั้งหมดของสหกรณ์ ควบคุมบังคับเจ้าหน้าที่สหกรณ์ทุกคนให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ส่วนเจ้าหน้าที่สหกรณ์มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ที่ตนปฏิบัติ

3) มีความโปร่งใสในการดำเนินงานและการเปิดเผยข้อมูลโดยมีการจัดทำรายงานความเคลื่อนไหวและสถานะของสหกรณ์เสนอต่อคณะกรรมการเป็นประจำ สำหรับผู้จัดการต้องเข้าร่วมประชุมชี้แจงเรื่องต่างๆ ต่อที่ประชุมใหญ่ และที่ประชุมคณะกรรมการ

4) มีวิธีการสื่อความที่เหมาะสม ทัวถึงเพื่อสร้างความเข้าใจที่สื่ร่วมกันและมีการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเท่าเทียมกัน โดยผู้จัดการควบคุมบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่สหกรณ์ทุกคนด้วยความยุติธรรม เสมอภาค ดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ทุกคนให้เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม และในส่วนของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ต้องให้ข้อมูลแก่สมาชิกทุกรายด้วยความเต็มใจและเท่าเทียมกัน ตลอดจนมีการประสานงานที่ดีระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

5) ผู้จัดการต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์ให้เจริญก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จตามนโยบายของคณะกรรมการ

6) ปฏิบัติงานตามแนวทางที่กำหนดไว้ในระเบียบต่างๆ

4.2.4 ผู้ตรวจสอบกิจการ กับ การมีส่วนร่วมในการใช้ธรรมาภิบาลในสหกรณ์

เมื่อผู้ตรวจสอบกิจการ ทำการตรวจสอบและสอบทานเอกสารหลักฐาน บัญชีการเงิน ทรัพย์สิน หนี้สิน การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ฯลฯ ทำให้รู้ว่า

1) คณะกรรมการดำเนินการ ปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ นโยบาย และตามมติที่ประชุมใหญ่หรือไม่

- 2) การตัดสินใจของคณะกรรมการเป็นไปเพื่อประโยชน์สหกรณ์และสมาชิกหรือไม่
- 3) การจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่สหกรณ์ทำตามระเบียบหรือไม่
- 4) เจ้าหน้าที่สหกรณ์ทำงานตามหน้าที่หรือไม่
- 5) มีการบันทึกบัญชีถูกต้องและเรียบร้อยเป็นปัจจุบันหรือไม่
- 6) มีการรายงานผลการปฏิบัติงาน รายงานการเงิน เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงการทำงานเป็นประจำหรือไม่
- 7) มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ มติ และคำสั่งของสหกรณ์ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์หรือไม่

นอกจากนี้ผู้ตรวจสอบกิจการยังสามารถเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องได้ด้วย ซึ่งช่วยป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์

4.3 ภาครัฐ ในปัจจุบันภาครัฐกำหนดนโยบายและกำกับดูแลกิจการของสหกรณ์ ดังนี้

4.3.1 การใช้ธรรมาภิบาลของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ โดย

- 1) ให้ความเห็นชอบระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดเกี่ยวกับการเงินและการจัดการกองทุนพัฒนาสหกรณ์ และระเบียบเกี่ยวกับการช่วยเหลือดำเนินการสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด
- 2) กำกับดูแลการฝากและลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด

4.3.2 การใช้ธรรมาภิบาลโดยนายทะเบียนสหกรณ์

กำกับดูแลกิจการของสหกรณ์โดยการตรวจตรา กำกับแนะนำและส่งเสริมกิจการของสหกรณ์เพื่อให้สหกรณ์ดำเนินกิจการเป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบแบบแผนที่ถูกต้อง ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจการของสหกรณ์ เช่น ยับยั้งหรือเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่หรือที่ประชุมคณะกรรมการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบ ร้องทุกข์หรือฟ้องคดีแทนสหกรณ์ดำเนินการต่างๆ ในกรณีสหกรณ์มีข้อบกพร่อง เป็นต้น

4.3.3 การใช้ธรรมาภิบาลของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดย

- 1) ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์เพื่อช่วยควบคุมการปฏิบัติงานด้านการเงินและการบัญชีของสหกรณ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยป้องกันการทุจริต ตลอดจนเพื่อทราบผลการดำเนินงานและหลักฐานการเงินที่ถูกต้องของสหกรณ์

2) จัดมาตรฐานควบคุมทางการเงินการบัญชีของสหกรณ์เพื่อให้การบริหารงานของสหกรณ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเช่น จัดให้มีระบบบัญชี ที่เหมาะสมกับธุรกิจ กำหนดระเบียบการเงินและบัญชี ช่วยเหลือแนะนำการแก้ไขข้อบกพร่องทางการเงิน

3) ฝึกอบรมด้านการเงินการบัญชีให้แก่สมาชิก คณะกรรมการฝ่ายจัดการ และผู้ตรวจสอบกิจการเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่

4) จัดทำสถิติทางการเงินเพื่อให้มีสถิติทางการเงินของสหกรณ์ที่ถูกต้อง และสามารถนำข้อมูลไปใช้เพื่อการวางแผนและพัฒนางานสหกรณ์ต่อไป

4.3.4 การใช้ธรรมาภิบาลของกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดย

1) ให้คำแนะนำหลักการดำเนินธุรกิจด้านต่างๆ แก่สหกรณ์ตลอดจนการกำหนดระเบียบขึ้นถือใช้

2) สนับสนุนและให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่สหกรณ์เพื่อประกอบการตัดสินใจ

3) ประเมินผลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์และเสนอแนะข้อควรแก้ไขปรับปรุงแก่คณะกรรมการสหกรณ์

4) ให้การศึกษอบรมหลักและวิธีดำเนินงานสหกรณ์แก่สมาชิก คณะกรรมการ และฝ่ายจัดการของสหกรณ์

4.4 ภาคสังคม มีส่วนในการใช้ธรรมาภิบาลกับสหกรณ์ทางอ้อม คือ

4.4.1 ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งในฐานะเจ้าหน้าที่ กิจการคู่ค้า ฯลฯ อาจมีการกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ที่ทำให้สหกรณ์ต้องมีระบบการควบคุมในบางเรื่อง อันก่อให้เกิดระบบการควบคุมกำกับดูแลกิจการ หรือให้มีธรรมาภิบาล

4.4.2 ผู้สนใจทั่วไป

ผู้สนใจทั่วไปอาจเป็นบุคคลที่ให้ความสนใจกับกิจการของสหกรณ์ นักวิชาการ และสถาบันการศึกษา ซึ่งทำการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ ค้นคว้า ปัญหาอุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง ของสหกรณ์ในด้านต่างๆ อันเป็นการสะท้อนข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ ซึ่งเป็นผลให้สหกรณ์สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการของตนเองได้

การใช้ธรรมาภิบาลในสหกรณ์ เป็นกระบวนการที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา และจะบรรลุผลได้ก็ด้วยความร่วมมือกันระหว่างส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานสหกรณ์ทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของบุคลากรฝ่ายต่างๆ ของสหกรณ์เอง ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลที่ดี

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชำนาญ คกรอด (2554) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ: ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำและทัณฑสถานเขต 8 กรมราชทัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ได้แก่ มีใจและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย มีส่วนร่วม โปร่งใส มุ่งเน้นประสิทธิภาพ มีศีลธรรม คุณธรรม มุ่งเน้นผลงาน วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย การได้รับการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้า และความสำเร็จในการทำงานของบุคคล

ศุทธภัก พันธุ์ภาไพ (2554) ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อการสร้างธรรมาภิบาลภายในสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ไม่ทำให้ความคิดเห็นต่อการสร้างธรรมาภิบาลแตกต่างกันแต่ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยบรรยากาศองค์การทุกด้านของข้าราชการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับระดับความคิดเห็นต่อการสร้างธรรมาภิบาลภายในสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

รัชชานนท์ ทองอร่าม (2551) ได้ศึกษาธรรมาภิบาลของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่าด้านคุณธรรม ด้านนิติธรรม ด้านความรับผิดชอบ มีธรรมาภิบาลสูง และมีข้อเสนอแนะว่าควรจะมีการประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร

ประชา ฤทธิผล (2550) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า (1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักนิติธรรมมีการใช้อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ หลักความรับผิดชอบต่อหลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใสตามลำดับ (2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ในภาพรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อหลักความคุ้มค่า พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของ

ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิเทศกรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ไม่แตกต่างกัน

ถนัดชัย ฐานะสูตร (2553) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยในจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า (1) แรงจูงใจของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยในจังหวัดเลย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยในจังหวัดเลย ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (3) ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์ที่ปฏิบัติงานในสถานีอนามัย ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยในจังหวัดเลย ส่วนแรงจูงใจทั้งปัจจัยจูงใจ และปัจจัยก้ำจุน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยในจังหวัดเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยจูงใจด้านความสำเร็จในการทำงาน มีความสัมพันธ์สูงที่สุด (4) แรงจูงใจทั้งปัจจัยจูงใจและปัจจัยก้ำจุน มีผลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยในจังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยจูงใจด้านลักษณะของงาน คือตัวแปรที่มีค่าพยากรณ์มากที่สุด และ (5) ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านสภาพวิชาชีพและการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักคุณธรรม

สุรีย์ สิริสมุทราสาร และปภาวดี มนตรีวัต (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในกรมทางหลวง ผลการศึกษาพบว่า (1) ประสิทธิภาพการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในกรมทางหลวง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ผู้ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ และตำแหน่ง แตกต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในกรมทางหลวงภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในกรมทางหลวง ได้แก่ การนำและการสั่งการ การควบคุม การวางแผน และการจัดองค์การ โดยตัวแปรทั้ง 4 ร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในกรมทางหลวงได้ร้อยละ 70.2 (4) ปัญหาที่สำคัญ คือ การสื่อสารที่ไม่ทั่วถึง ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสที่จำกัดในการรับรู้เกี่ยวกับแผนการดำเนินงานของกรมทางหลวง (5) ในส่วนของการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญของการสั่งการภายใต้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัด โดยยึดหลักนิเทศกรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า รวมทั้งควรสั่งการตามสายการบังคับบัญชาอย่างชัดเจน

อำไพ ทำสะอาด (2554) ได้ศึกษาการจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) คณะกรรมการสหกรณ์มีความคิดเห็นว่า สหกรณ์ในจังหวัดราชบุรีมีการจัดการตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน โดยสหกรณ์มีการจัดการตามหลักนิติธรรมสูงสุด รองลงมาคือ หลักความรับผิดชอบต่อ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม และหลักความคุ้มค่าตามลำดับ โดยหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก โดยเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดใน 6 ด้าน และ 2) คณะกรรมการสหกรณ์ที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประเภทสหกรณ์ที่สังกัดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ในจังหวัดราชบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษา “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น” เป็นการศึกษาแบบไม่ทดลอง โดยใช้การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) ที่เน้นการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อประเมินค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในองค์กร ที่มีต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น มีสาระสำคัญถึงวิธีการดำเนินการ วิธีศึกษาอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจากประชากรที่ศึกษา และนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติต่อไป ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาศึกษาครั้งนี้ คือ คณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก ตามเกณฑ์การจัดขนาดสหกรณ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์: เว็บไซต์) ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 9 แห่ง ที่ดำเนินธุรกิจและไม่อยู่ระหว่างชำระบัญชี ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ลำดับ ที่	ชื่อสหกรณ์	จำนวนคณะกรรมการ (คน)
1	สหกรณ์ออมทรัพย์ครูขอนแก่น จำกัด	15
2	สหกรณ์ออมทรัพย์ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 6 ขอนแก่น จำกัด	9
3	สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น จำกัด	15
4	สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำกัด	12
5	สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 2 จำกัด	11
6	สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานบริษัท ฟินิกซ์ พลัส แอน เพเพอร์ จำกัด	13
7	สหกรณ์ออมทรัพย์มณฑลทหารบกที่ 23 จำกัด	15
8	สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น จำกัด	15
9	สหกรณ์ออมทรัพย์ ร.8 พัน 3 จำกัด	15
รวม		120

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาได้ใช้สูตรทาโร ยามาเน (Yamane, 1973: 125 อ้างถึงใน จิตราภา กุณฑลบุตร, 2550: 120 - 121)

$$\text{จากสูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ N คือ จำนวนของประชากรทั้งหมด
e คือ ระดับของความถูกต้อง หรือระดับความคลาดเคลื่อนอย่างสุ่ม
n คือ จำนวนขนาดตัวอย่าง

กรณีนี้ ผู้ศึกษาต้องการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความถูกต้อง 5% หรือระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{120}{1 + (120)(0.05)^2} \\ &= \frac{120}{1.3} \\ &= 92.31 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างจะเท่ากับ 92 คน

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละสหกรณ์ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ชื่อสหกรณ์	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
สหกรณ์ออมทรัพย์ครูขอนแก่น จำกัด	15	12
สหกรณ์ออมทรัพย์ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 6 ขอนแก่น จำกัด	9	7
สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น จำกัด	15	12
สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำกัด	12	9
สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 2 จำกัด	11	8
สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานบริษัท ฟินิกซ์ พลัส แอน เพเพอร์ จำกัด	13	10
สหกรณ์ออมทรัพย์มณฑลทหารบกที่ 23 จำกัด	15	12
สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น จำกัด	15	11
สหกรณ์ออมทรัพย์ ร.8 พัน 3 จำกัด	15	11
รวม	120	92

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ชนิดปลายปิด (Close-Ended Response Question) โดยผู้ศึกษาได้จัดทำแบบสอบถามขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ตำรา เอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยเนื้อหาจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในองค์กรของสหกรณ์ ซึ่งผู้ศึกษาได้อ้างอิงจากแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการในองค์กรของ Peter and Waterman ซึ่งแทนปัจจัยหรือสถานการณ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเผชิญในสหกรณ์ ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กร (2) ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร (3) ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงานขององค์กร (4) ปัจจัยด้านบุคลากรขององค์กร (5) ปัจจัยด้านระบบภายในขององค์กร (6) ปัจจัยด้านทักษะของบุคลากรในองค์กร และ (7) ปัจจัยด้านค่านิยมร่วมขององค์กร

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์
ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความ
โปร่งใส (4) หลักความมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ และ (6) หลักความคุ้มค่า

ในการวัดคำถามแต่ละข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่ารวม (Summative Scale) เป็น
แบบสอบถามที่ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า
(rating scale) กำหนดค่าระดับเป็น 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกได้เพียงคำตอบเดียวเท่านั้น
ได้แก่

- 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งหรือมีความเป็นจริงตามข้อคำถามมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยหรือมีความเป็นจริงตามข้อคำถามมาก
- 3 คะแนน หมายถึง ไม่แน่ใจหรือมีความเป็นจริงตามข้อคำถามปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยหรือมีความเป็นจริงตามข้อคำถามน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งหรือมีความเป็นจริงตามข้อคำถามน้อยที่สุด

การแปลผลเพื่ออธิบายตัวแปร ทำโดยการแบ่งช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย (Class Interval)
จากสูตรดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงห่างของค่าคะแนนเฉลี่ย} &= \frac{\text{คะแนนมาก} - \text{ค่าคะแนนน้อย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติอยู่ในระดับระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำหนังสือติดต่อขอความอนุเคราะห์ไปยังสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการตอบแบบสอบถาม

3.2 จัดส่งแบบสอบถาม โดยขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ที่รับผิดชอบแต่ละสหกรณ์ ให้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม พร้อมแบบสอบถามไปยังสหกรณ์ในวันที่มีการประชุมประจำเดือนของสหกรณ์

3.3 รวบรวมแบบสอบถามจากคณะกรรมการดำเนินงาน โดยขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ดำเนินการรวบรวมให้ ภายในระยะเวลา 15 วัน

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย มาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล หลังจากนั้น นำข้อมูลทั้งหมดมาเข้ารหัส (Coding) แล้วนำไปวิเคราะห์ประเมินผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปช่วยในการวิเคราะห์ ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ใช้สถิติเชิงบรรยาย โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 การวิเคราะห์ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ใช้สถิติวิเคราะห์ One - sample t – test

4.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล โดยนำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สถิติ Independent t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

4.5 การวิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ โดยศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปร ด้วยวิธีวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) (Hinkle D.E., 1998: 118) หาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ โดยสมการวิเคราะห์มีดังนี้

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n + e$$

โดยที่ Y = ตัวแปรตาม

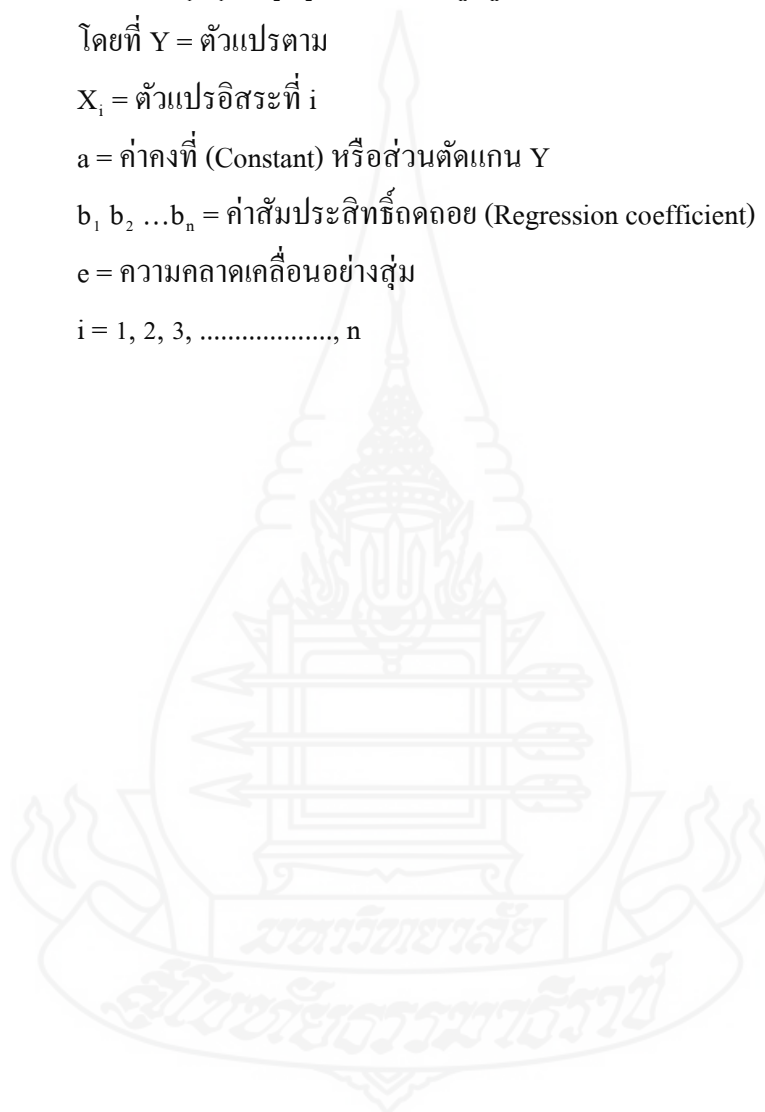
X_i = ตัวแปรอิสระที่ i

a = ค่าคงที่ (Constant) หรือส่วนตัดแกน Y

b_1, b_2, \dots, b_n = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression coefficient)

e = ความคลาดเคลื่อนอย่างสุ่ม

i = 1, 2, 3,, n

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น” มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เพื่อศึกษาปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น โดยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

การศึกษา “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น” เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	72	78.26
หญิง	20	21.74
รวม	92	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. อายุ		
20 – 30 ปี	3	3.26
31 – 40 ปี	15	16.30
41 – 50 ปี	29	31.2
51 – 60 ปี	43	46.74
มากกว่า 60 ปี	2	2.17
รวม	92	100
3. สถานภาพการสมรส		
โสด	3	3.26
สมรส	82	89.13
หย่าร้าง	7	7.61
รวม	92	100
4. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	1	1.09
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	9	9.78
อนุปริญญา/ปวส.	18	19.57
ปริญญาตรี	46	50.00
ปริญญาโทหรือมากกว่า	18	19.57
รวม	92	100
5. รายได้ต่อเดือน		
ไม่เกิน 20,000 บาท	6	6.52
20,001 – 30,000 บาท	20	21.74
30,001 – 40,000 บาท	37	40.22
40,001 – 50,000 บาท	20	21.74
มากกว่า 50,000 บาท	9	9.78
รวม	92	100

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 72 คน (ร้อยละ 78.26) ช่วงอายุที่พบมากที่สุดอยู่ในระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 43 คน (ร้อยละ 46.74) สถานภาพสมรสส่วนใหญ่ คือ สมรส จำนวน 82 คน (ร้อยละ 89.13) ระดับการศึกษาสูงสุด อยู่ในระดับปริญญาตรี โดยส่วนใหญ่ จำนวน 46 คน (ร้อยละ 50) รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 37 คน (ร้อยละ 40.22)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

การศึกษาระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (Structure) (2) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กร (Strategy) (3) ปัจจัยด้านระบบขององค์กร (System) (4) ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน (Style) (5) ปัจจัยด้านบุคลากร (Staff) (6) ปัจจัยด้านทักษะขององค์กรและบุคลากร (Skill) (7) ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม (Share Value) ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์
ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร	4.44	0.46	มากที่สุด
2. ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กร	4.15	0.51	มาก
3. ปัจจัยด้านระบบขององค์กร	4.47	0.45	มากที่สุด
4. ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน	4.32	0.58	มากที่สุด
5. ปัจจัยด้านบุคลากร	4.34	0.47	มากที่สุด
6. ปัจจัยด้านทักษะขององค์กรและบุคลากร	4.38	1.36	มากที่สุด
7. ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม	4.06	0.48	มาก
รวม	4.31	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลัก
 ธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ทั้ง 7 ปัจจัย อยู่ในระดับมากที่สุด
 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.31 ซึ่งสามารถจำแนกเป็นรายด้าน จากมากไปน้อยได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านระบบขององค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$)
2. ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$)
3. ปัจจัยด้านทักษะขององค์กรและบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$)
4. ปัจจัยด้านบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$)
5. ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$)
6. ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$)
7. ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$)

ตารางที่ 4.3 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์
 ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านโครงสร้างองค์กร (Structure)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สหกรณ์มีการกำหนดโครงสร้างอำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน	4.49	0.70	มากที่สุด
2. โครงสร้างการบริหารงานในสหกรณ์มี ความเหมาะสมต่อการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย	4.45	0.62	มากที่สุด
3. สหกรณ์มีการแบ่งสายการบังคับบัญชา ไว้อย่างชัดเจน	4.40	0.76	มากที่สุด
4. สหกรณ์มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากร ไว้อย่างชัดเจน	4.43	0.65	มากที่สุด
รวม	4.44	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลัก
 ธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับปัจจัยด้านโครงสร้าง
 องค์กร (Structure) ทั้ง 4 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.44 ซึ่งสามารถ
 จำแนกแต่ละรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. สหกรณ์มีการกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$)
2. โครงสร้างการบริหารงานในสหกรณ์มีความเหมาะสมต่อการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$)
3. สหกรณ์มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรไว้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$)
4. สหกรณ์มีการแบ่งสายการบังคับบัญชาไว้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$)

ตารางที่ 4.4 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านกลยุทธ์องค์กร (Strategy)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สหกรณ์มีการกำหนดกลยุทธ์ หรือแผนการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน	4.41	0.76	มากที่สุด
2. กลยุทธ์/แผนการดำเนินงานในสหกรณ์ สอดคล้องและเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก	3.87	0.79	มาก
3. แผนการดำเนินงานสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงตามระยะเวลาที่กำหนด	4.11	0.62	มาก
4. บุคลากรในสหกรณ์รับรู้ทิศทางการทำงานตามแผนกลยุทธ์	4.21	0.69	มากที่สุด
รวม	4.15	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับปัจจัยด้านกลยุทธ์องค์กร (Strategy) ทั้ง 4 รายการ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.15 ซึ่งสามารถจำแนกแต่ละรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. สหกรณ์มีการกำหนดกลยุทธ์ หรือแผนการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ไว้
อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$)
2. บุคลากรในสหกรณ์รับรู้ทิศทางการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก
ที่สุด ($\bar{X} = 4.21$)
3. แผนการดำเนินงานสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงตามระยะเวลาที่กำหนด อยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$)
4. กลยุทธ์/แผนการดำเนินงานในสหกรณ์ สอดคล้องและเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลง
กับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$)

ตารางที่ 4.5 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์
ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านระบบขององค์กร (System)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สหกรณ์มีการจัดระบบการทำงานที่เหมาะสม เช่น ระบบบัญชี การเงิน พัสดุ เป็นต้น	4.63	0.59	มากที่สุด
2. สหกรณ์มีการกำหนดกระบวนการและลำดับ ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นระบบ	4.51	0.60	มากที่สุด
3. สหกรณ์มีการจัดระบบการทำงานอย่างสอดคล้อง ประสานกันในทุกระดับ และเป็นไปในทิศทาง เดียวกัน	4.32	0.73	มากที่สุด
4. สหกรณ์มีการประสานการทำงานภายใน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	4.43	0.62	มากที่สุด
รวม	4.47	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลัก
ธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับปัจจัยด้านระบบของ
องค์กร (System) ทั้ง 4 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.47 ซึ่งสามารถ
จำแนก แต่ละรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. สหกรณ์มีการจัดระบบการทำงานที่เหมาะสม เช่น ระบบบัญชี การเงิน พัสดุ เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$)
2. สหกรณ์มีการกำหนดกระบวนการและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$)
3. สหกรณ์มีการประสานการทำงานภายใน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$)
4. สหกรณ์มีการจัดระบบการทำงานอย่างสอดคล้องประสานกันในทุกระดับ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$)

ตารางที่ 4.6 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านรูปแบบการบริหารงาน (Style)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารในสหกรณ์ มีส่วนผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จ	4.36	0.75	มากที่สุด
2. ผู้บริหารในสหกรณ์เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรในสหกรณ์	4.30	0.75	มากที่สุด
3. ผู้บริหารในสหกรณ์ มีการสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน	4.33	0.70	มากที่สุด
4. ผู้บริหารในสหกรณ์ เปิดโอกาสให้มีการซักถามและรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรภายในและภายนอกสหกรณ์	4.30	0.71	มากที่สุด
รวม	4.32	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน (Style) ทั้ง 4 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.32 ซึ่งสามารถจำแนกแต่ละรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ผู้บริหารในสหกรณ์ มีส่วนผลักดันให้องค์กรประสบผลสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$)
2. ผู้บริหารในสหกรณ์ มีการสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$)
3. ผู้บริหารในสหกรณ์ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรในสหกรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$) และผู้บริหารในสหกรณ์ เปิดโอกาสให้มีการซักถามและรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรภายในและภายนอกสหกรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$)

ตารางที่ 4.7 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านบุคลากร (Staff)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สหกรณ์ มีบุคลากรที่เพียงพอต่อภารกิจ/แผนการดำเนินงาน	4.37	0.64	มากที่สุด
2. บุคลากรในสหกรณ์ มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบในแต่ละสายงาน	4.34	0.56	มากที่สุด
3. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรในสหกรณ์ของท่านอย่างสม่ำเสมอ	4.32	0.59	มากที่สุด
4. สหกรณ์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ	4.34	0.67	มากที่สุด
รวม	4.34	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลากร (Staff) ทั้ง 4 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.34 ซึ่งสามารถจำแนกแต่ละรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. สหกรณ์ มีบุคลากรที่เพียงพอต่อภารกิจ/แผนการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$)
2. บุคลากรในสหกรณ์ มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบในแต่ละสายงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$) และสหกรณ์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$)

3. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรในสหกรณ์ของท่านอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$)

ตารางที่ 4.8 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านทักษะขององค์กรและบุคลากร (Skill)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สหกรณ์มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และชำนาญในงานที่ปฏิบัติ	4.27	0.60	มากที่สุด
2. บุคลากรในสหกรณ์มีความคิดริเริ่ม สามารถแสวงหาสิ่งใหม่ๆ หรือแนวทางใหม่ๆ ในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน	4.15	0.73	มาก
3. สหกรณ์มีความสามารถทางการแข่งขัน เมื่อเทียบกับองค์กรอื่นที่มีลักษณะการดำเนินงานเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน	4.73	5.24	มากที่สุด
4. บุคลากรในสหกรณ์ได้รับการพัฒนาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ในการทำงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน เป็นต้น	4.38	0.69	มากที่สุด
รวม	4.38	1.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับปัจจัยด้านทักษะขององค์กรและบุคลากร (Skill) ทั้ง 4 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.38 ซึ่งสามารถจำแนกแต่ละรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. สหกรณ์มีความสามารถทางการแข่งขัน เมื่อเทียบกับองค์กรอื่นที่มีลักษณะการดำเนินงานเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$)

2. บุคลากรในสหกรณ์ ได้รับการพัฒนาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ในการทำงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$)

3. สหกรณ์มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และชำนาญในงานที่ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$)

4. บุคลากรในสหกรณ์มีความคิดริเริ่ม สามารถแสวงหาสิ่งใหม่ๆ หรือแนวทางใหม่ๆ ในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$)

ตารางที่ 4.9 ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์
ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านค่านิยมร่วม (Share Value)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สหกรณ์ มีวัฒนธรรมองค์กรในการยึดถือ ความ ซื่อสัตย์ สุจริตในการปฏิบัติงาน	4.05	0.75	มาก
2. บุคลากรในสหกรณ์ มีความกระตือรือร้น ในการปฏิบัติงาน	4.08	0.68	มาก
3. บุคลากรในสหกรณ์ ปฏิบัติหน้าที่ด้วย ความรับผิดชอบ และเสียสละ	4.02	0.68	มาก
4. บุคลากรในสหกรณ์ มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงาน ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้	4.08	0.65	มาก
รวม	4.06	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับปัจจัยด้านค่านิยมร่วม (Share Value) ทั้ง 4 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.44 ซึ่งสามารถจำแนกแต่ละรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. บุคลากรในสหกรณ์ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) และบุคลากรในสหกรณ์ มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$)

2. สหกรณ์ มีวัฒนธรรมองค์กรในการยึดถือความซื่อสัตย์ สุจริตในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$)

3. บุคลากรในสหกรณ์ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ และเสียสละ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$)

ส่วนที่ 3 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ

การศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย หลักธรรมาภิบาล 6 หลัก ได้แก่ (1)หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักความมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ และ (6) หลักความคุ้มค่า ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. หลักนิติธรรม	4.49	0.39	มากที่สุด
2. หลักคุณธรรม	4.41	0.55	มากที่สุด
3. หลักความโปร่งใส	4.43	0.39	มากที่สุด
4. หลักความมีส่วนร่วม	4.29	0.52	มากที่สุด
5. หลักความรับผิดชอบ	4.41	0.41	มากที่สุด
6. หลักความคุ้มค่า	4.17	0.51	มาก
รวม	4.37	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นว่า ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ทั้ง 6 หลัก อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.37 ซึ่งสามารถจำแนกรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ความสำเร็จด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$)
2. ความสำเร็จด้านหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$)
3. ความสำเร็จด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$) และความสำเร็จด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$)
4. ความสำเร็จด้านหลักความมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$)
5. ความสำเร็จด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$)

ตารางที่ 4.11 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น
ด้านหลักนิติธรรม

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีระเบียบ ข้อบังคับ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ครอบคลุมทุกกิจกรรม	4.70	0.55	มากที่สุด
2. มีการทบทวน ปรับปรุงข้อบังคับ ระเบียบ ให้ทันสมัยและเหมาะสมอยู่เสมอ	4.52	0.62	มากที่สุด
3. มีการเผยแพร่ระเบียบ ข้อบังคับให้สมาชิก รับรู้ถึงสิทธิ หน้าที่ของสมาชิก	4.39	0.65	มากที่สุด
4. บุคลากรในสหกรณ์ มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ รวมไปถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง	4.30	0.61	มากที่สุด
5. คณะกรรมการดำเนินการใช้ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นหลักในการบริหารงานมากกว่าใช้ดุลพินิจ	4.54	0.58	มากที่สุด
รวม	4.49	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นว่า ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักนิติธรรมทั้ง 5 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.49 ซึ่งสามารถจำแนกแต่ละรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. มีระเบียบ ข้อบังคับ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ครอบคลุมทุกกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$)

2. คณะกรรมการดำเนินการใช้ระเบียบ ข้อบังคับเป็นหลักในการบริหารงานมากกว่าใช้ดุลพินิจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$)

3. มีการทบทวน ปรับปรุงข้อบังคับ ระเบียบ ให้ทันสมัยและเหมาะสมอยู่เสมออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$)

4. มีการเผยแพร่ระเบียบ ข้อบังคับให้สมาชิกรับรู้ถึงสิทธิ หน้าที่ของสมาชิกอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$)

5. บุคลากรในสหกรณ์ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ รวมไปถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$)

ตารางที่ 4.12 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น
ด้านหลักคุณธรรม

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สหกรณ์มีการกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรมไว้อย่างชัดเจน	4.32	0.77	มากที่สุด
2. สหกรณ์มีการส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติตามมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.41	0.65	มากที่สุด
3. ในภาพรวมคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ สหกรณ์ ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสมอภาค	4.29	0.73	มากที่สุด
4. คณะกรรมการดำเนินงาน ปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโดยยึดหลักความเสมอภาค และเป็นธรรม	4.49	0.69	มากที่สุด
5. ผู้บริหารในสหกรณ์ตัดสินใจโดยยึดถือผลประโยชน์ของสมาชิกโดยรวม	4.54	0.69	มากที่สุด
รวม	4.41	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่า ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักคุณธรรมทั้ง 5 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.41 ซึ่งสามารถจำแนกแต่ละรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ผู้บริหารในสหกรณ์ตัดสินใจโดยยึดถือผลประโยชน์ของสมาชิกโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$)
2. คณะกรรมการดำเนินงาน ปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโดยยึดหลักความเสมอภาค และเป็นธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$)
3. สหกรณ์มีการส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติตามมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$)
4. สหกรณ์มีการกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรมไว้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$)

5. ในภาพรวมคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสมอภาค อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$)

ตารางที่ 4.13 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความโปร่งใส

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สหกรณ์มีระบบการตรวจสอบภายในที่เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพสูง	4.48	0.67	มากที่สุด
2. สหกรณ์มีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้	4.45	0.52	มากที่สุด
3. สหกรณ์มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกได้รับทราบ	4.43	0.76	มากที่สุด
4. สหกรณ์มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ	4.42	0.63	มากที่สุด
5. สหกรณ์เปิดโอกาสให้สมาชิกตรวจสอบความถูกต้องในการบริหารงานได้	4.35	0.80	มากที่สุด
รวม	4.43	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.13 แสดงให้เห็นว่า ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับรายการความสำเร็จด้านหลักความโปร่งใส ทั้ง 5 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.43 ซึ่งสามารถจำแนกแต่ละรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. สหกรณ์มีระบบการตรวจสอบภายในที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพสูง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$)

2. สหกรณ์มีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$)

3. สหกรณ์มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกได้รับทราบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$)

4. สหกรณ์มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$)
5. สหกรณ์เปิดโอกาสให้สมาชิกตรวจสอบความถูกต้องในการบริหารงานได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$)

ตารางที่ 4.14 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความมีส่วนร่วม

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สหกรณ์มีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาชิก บุคคลทั่วไป และหน่วยงานภายนอก	4.45	0.67	มากที่สุด
2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาชิก และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้รับการตอบสนองจากสหกรณ์อย่างเหมาะสม	4.30	0.64	มากที่สุด
3. สหกรณ์เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อส่วนรวม	4.15	0.61	มาก
4. ผู้บริหารในสหกรณ์ ตัดสินใจโดยรับฟังความคิดเห็นของฝ่ายต่างๆ	4.36	0.62	มากที่สุด
5. สหกรณ์สนับสนุนให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์	4.17	0.78	มาก
รวม	4.29	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.14 แสดงให้เห็นว่า ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความมีส่วนร่วม ทั้ง 5 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.29 ซึ่งสามารถจำแนกแต่ละรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. สหกรณ์มีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาชิก บุคคลทั่วไป และหน่วยงานภายนอก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$)
2. ผู้บริหารในสหกรณ์ ตัดสินใจโดยรับฟังความคิดเห็นของฝ่ายต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$)
3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาชิก และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้รับการตอบสนองจากสหกรณ์อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$)

4. สหกรณ์สนับสนุนให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$)

5. สหกรณ์เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
ต่างๆ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อส่วนรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$)

ตารางที่ 4.15 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น
ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. คณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์ มีความตระหนัก ในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย	4.53	0.56	มากที่สุด
2. คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ปฏิบัติงาน อย่างมีประสิทธิภาพ	4.30	0.75	มากที่สุด
3. สหกรณ์มีการดำเนินกิจกรรม โดยตระหนักถึง ความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน	4.39	0.59	มากที่สุด
4. ในภาพรวมสหกรณ์ปฏิบัติหน้าที่โดยมีความรับผิดชอบต่อสมาชิก บุคคลทั่วไป และสังคม	4.41	0.61	มากที่สุด
5. สหกรณ์มีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์ สมาชิก เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน	4.42	0.62	มากที่สุด
รวม	4.41	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.15 แสดงให้เห็นว่า ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์
ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ ทั้ง 5 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดย
มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.41 ซึ่งสามารถจำแนกแต่ละรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. คณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์ มีความตระหนักในหน้าที่และงานที่ได้รับ
มอบหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$)

2. สหกรณ์มีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์ สมาชิก เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็น
ประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$)

3. ในภาพรวมสหกรณ์ปฏิบัติหน้าที่โดยมีความรับผิดชอบต่อสมาชิก บุคคลทั่วไป
และสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$)

4. สหกรณ์มีการดำเนินกิจกรรม โดยตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$) และ

5. คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$)

ตารางที่ 4.16 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความคุ้มค่า

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สหกรณ์ มีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างประหยัด คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก	4.26	0.72	มากที่สุด
2. สหกรณ์มีการควบคุม หรือ ลดอัตราค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงาน	4.25	0.72	มากที่สุด
3. สหกรณ์มีการใช้จ่ายงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ	4.29	0.72	มากที่สุด
4. สหกรณ์ มีการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ เพื่อความประหยัด	4.03	0.62	มาก
5. สหกรณ์ ให้ความสำคัญต่อการประเมินความคุ้มค่าโดย เปรียบเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับงบประมาณที่ใช้ไป	4.03	0.65	มาก
รวม	4.17	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.16 แสดงให้เห็นว่า ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความคุ้มค่า ทั้ง 5 รายการ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย รวมเท่ากับ 4.17 ซึ่งสามารถจำแนกแต่ละรายการเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. สหกรณ์มีการใช้จ่ายงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$)

2. สหกรณ์ มีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างประหยัด คุ้มค่า และเกิดประโยชน์ สูงสุดแก่สมาชิก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$)

3. สหกรณ์มีการควบคุม หรือ ลดอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$)

4. สหกรณ์ มีการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ เพื่อความประหยัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) และ สหกรณ์ ให้ความสำคัญต่อการประเมินความคุ้มค่าโดยเปรียบเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับงบประมาณที่ใช้ไป อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$)

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน: ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ

ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ	n	\bar{X}	S.D.	df	t	Sig.
เพศ						
ชาย	72	4.39	0.37	90	7.96	0.116
หญิง	20	4.29	0.18			

จากตารางที่ 4.17 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยค่าสถิติที (t-test) พบว่าค่า Sig. ที่ได้มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้คือ 0.05 แสดงว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ที่เป็นเพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตัวแปรและแหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig
1. อายุ					
ระหว่างกลุ่ม	0.706	4	0.177	1.601	0.181
ภายในกลุ่ม	9.595	87	0.110		
รวม	10.301	91			
2. สถานภาพสมรส					
ระหว่างกลุ่ม	0.131	2	0.065	0.571	0.567
ภายในกลุ่ม	10.171	89	0.114		
รวม	10.301	91			
3. ระดับการศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	0.621	4	0.155	1.396	0.242
ภายในกลุ่ม	9.680	87	0.111		
รวม	10.301	91			
4. รายได้					
ระหว่างกลุ่ม	0.421	4	0.105	0.926	0.453
ภายในกลุ่ม	9.880	87	0.114		
รวม	10.301	91			

จากตารางที่ 4.18 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อหาความแตกต่างด้วย ค่าสถิติเอฟ (F-test) พบว่า ค่า Sig. ที่ได้มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้คือ .05 ($Sig > .05$) แสดงว่าบุคคลที่มี อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นไม่แตกต่าง

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.19 ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ พหุคูณ ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอยสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และการทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

Model	R	R^2	R^2 change	F	Sig
1	0.582 ^a	0.339	0.339	46.208	0.000
2	0.651 ^b	0.424	0.084	32.722	0.000
3	0.673 ^c	0.453	0.029	24.299	0.000

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

a. Predictors: (Constant), ปัจจัยด้านกลยุทธ์

b. Predictors: (Constant), ปัจจัยด้านกลยุทธ์, ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหาร

c. Predictors: (Constant), ปัจจัยด้านกลยุทธ์, ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหาร, ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ตัวแปรอิสระที่เข้าสู่สมการทำนาย มี 3 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านกลยุทธ์ ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหาร และปัจจัยด้านค่านิยมร่วม สามารถอธิบายได้ดังนี้

ปัจจัยด้านกลยุทธ์ สามารถอธิบายความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.339 ($R^2 = 0.339$) แสดงว่าปัจจัยด้านกลยุทธ์สามารถอธิบายความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 33.9

เมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระตัวที่สอง คือ ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหาร ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เพิ่มเป็น 0.424 ($R^2 = 0.424$) ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กร และปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 42.4 โดยปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงานสามารถอธิบายความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.4 ($R^2 \text{ change} = 0.084$)

และเมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระตัวที่สาม คือ ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เพิ่มเป็น 0.453 ($R^2 = 0.453$) ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยด้าน กลยุทธ์องค์กร ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน และปัจจัยด้านค่านิยมร่วม ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นได้ร้อยละ 45.3 โดยปัจจัยด้านค่านิยมร่วม สามารถอธิบายความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 ($R^2 \text{ change} = 0.029$)

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์กับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ของสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้ทำนายระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ที่ได้จากการคัดเลือกตัวแปรด้วยวิธีขั้นตอน (Stepwise Regression) ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.20 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์กับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ของสมการถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธีขั้นตอน (Stepwise Regression)

Model	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	2.138	0.274		7.805	0.00
Strategy	0.234	0.064	0.355	3.672	0.00
Stlye	0.170	0.057	0.295	2.965	0.004
Share value	0.130	0.060	0.188	2.172	0.033
	R = 0.673	R ² = 0.453	S.E = 0.253	F = 24.299	Sig. = 0.000

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กร ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน และปัจจัยด้านค่านิยมร่วม ใช้เป็นตัวทำนายระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นได้ร้อยละ 45.3 ($R^2 = 0.453$) มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.253 จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยภายในองค์กรส่งผลต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น โดยสามารถสร้างสมการทำนายได้ดังนี้

สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$GI = 2.138 + 0.234 (\text{Strategy}) + 0.170 (\text{Style}) + 0.130 (\text{Share value})$$

จากสมการอธิบายได้ว่า ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก มีผลต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาล ไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกทั้ง 3 ตัวแปร โดยเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ ให้คงที่แล้ว ถ้าคะแนนด้านกลยุทธ์ขององค์กร เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติเพิ่มขึ้น 0.234 คะแนน ถ้าคะแนนด้านรูปแบบการบริหารงาน เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติเพิ่มขึ้น 0.170 คะแนน และถ้าคะแนนด้านค่านิยมร่วมเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติเพิ่มขึ้น 0.130 คะแนน

กล่าวอีกนัยหนึ่งยังมีความพร้อมด้านปัจจัยกลยุทธ์องค์กร ด้านรูปแบบการบริหารงาน และด้านค่านิยมร่วม จะยังมีส่วนผลักดันให้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นมีมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่ไม่เข้าอยู่ในสมการถดถอย ได้แก่ ปัจจัยด้านระบบ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านทักษะขององค์กรและบุคลากร และปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ดังนั้น ปัจจัยดังกล่าวจึงไม่สามารถอธิบายความผันแปร และไม่ส่งผลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลในภาพรวมความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นได้

บทที่ 5

สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนได้ 3 ลำดับ คือ

1. สรุปการศึกษา
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

1. สรุปการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1.1 เพื่อศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1.1.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

1.2 สมมติฐานการศึกษา

1.2.1 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น แตกต่างกันตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

1.2.2 ปัจจัยภายในองค์กร สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

1.3 วิธีดำเนินการศึกษา

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ คณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 9 แห่ง ที่ดำเนินธุรกิจและไม่อยู่ระหว่างชำระบัญชี จำนวนทั้งสิ้น 120 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โยยามานะ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละสหกรณ์เพื่อตอบแบบสอบถาม

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ในการศึกษาค้างนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในองค์กรของสหกรณ์ ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กร (2) ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร (3) ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงานขององค์กร (4) ปัจจัยด้านบุคลากรขององค์กร (5) ปัจจัยด้านระบบภายในขององค์กร (6) ปัจจัยด้านทักษะของบุคลากรในองค์กร และ (7) ปัจจัยด้านค่านิยมร่วมขององค์กร และ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาล ไปปฏิบัติของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักความมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ และ (6) หลักความคุ้มค่า

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้นำผลการตอบแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS นำมาแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สถิติ Independent t-test สถิติ F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) หาความสัมพันธ์ของตัวแปร ด้วยวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

1.4 ผลการศึกษา

1.4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของคณะกรรมการดำเนินงานของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

1) เพศ ผลการศึกษพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 78.26 และเพศหญิง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 21.74

2) อายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 46.74 รองลงมา มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 31.20 อายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 16.30 อายุระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.26 และอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.17

3) สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส คือ สมรส จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 89.13 รองลงมา คือ หย่า/ร้าง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.61 และสถานภาพโสด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.26

4) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา คือระดับปริญญาโทหรือมากกว่า จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 19.57 ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 19.57 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.78 และระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.09

5) รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 40.22 รองลงมาอยู่ในช่วง 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 21.74 ช่วง 40,001 – 50,000 บาท จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 21.74 ช่วง 50,001 บาทขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.78 และ ช่วง ไม่เกิน 20,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.52

1.4.2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ทั้ง 7 ปัจจัย มีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) โครงสร้างองค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สหกรณ์มีการกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.49$) และ สหกรณ์มีการแบ่งสายการบังคับบัญชาไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.40$)

2) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สหกรณ์มีการกำหนดกลยุทธ์ หรือแผนการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.41$) และ กลยุทธ์/แผนการดำเนินงานในสหกรณ์ สอดคล้องและเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.87$)

3) ปัจจัยด้านระบบขององค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สหกรณ์มีการจัดระบบการทำงานที่เหมาะสม เช่น ระบบบัญชีการเงิน พัสดุ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.63$) และสหกรณ์มีการจัดระบบการทำงานอย่างสอดคล้องประสานกันในทุกระดับ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.32$)

4) ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารในสหกรณ์ มีส่วนผลักดันให้องค์กร ประสบผลสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.49$) ผู้บริหารในสหกรณ์เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากร ในสหกรณ์ และผู้บริหารในสหกรณ์ เปิดโอกาสให้มีการซักถามและรับฟังความคิดเห็นจาก บุคลากรภายในและภายนอกสหกรณ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.49$)

5) ปัจจัยด้านบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สหกรณ์ มีบุคลากรที่เพียงพอต่อภารกิจ/แผนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ($\bar{X} = 4.37$) และสหกรณ์มีการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรในสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.32$)

6) ปัจจัยด้านทักษะขององค์กรและบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สหกรณ์มีความสามารถทางการแข่งขัน เมื่อเทียบกับองค์กรอื่นที่มีลักษณะการดำเนินงานเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.73$) และบุคลากรในสหกรณ์มีความคิดริเริ่ม สามารถแสวงหาสิ่งใหม่ๆ หรือแนวทางใหม่ๆ ในการ พัฒนาระบบการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.15$)

7) ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคลากรในสหกรณ์ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และ บุคลากร ในสหกรณ์ มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.08$) และ บุคลากรในสหกรณ์ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ และเสียสละ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$)

1.4.3 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัด
ขอนแก่น พบว่า ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัด
ขอนแก่น ทั้ง 6 หลัก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.37 เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้านพบว่า

1) ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ใน
จังหวัดขอนแก่น ด้านหลักนิติธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$) เมื่อพิจารณาเป็น
รายข้อพบว่า สหกรณ์มีระเบียบ ข้อบังคับ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน
ครอบคลุมทุกกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.70$) และ สหกรณ์มีการเผยแพร่ระเบียบ ข้อบังคับ
ให้สมาชิกรับรู้ถึงสิทธิ หน้าที่ของสมาชิก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.39$)

2) ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารในสหกรณ์ตัดสินใจโดยยึดถือผลประโยชน์ของสมาชิกโดยรวม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.54$) และ ในภาพรวมคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสมอภาค มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.29$)

3) ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความโปร่งใส ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สหกรณ์มีระบบการตรวจสอบภายในที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.48$) และสหกรณ์เปิดโอกาสให้สมาชิกตรวจสอบความถูกต้องในการบริหารงานได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.35$)

4) ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สหกรณ์มีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นและขอเสนอแนะจากสมาชิกบุคคลทั่วไป และหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.45$) และสหกรณ์เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.15$)

5) ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความรับผิดชอบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์ มีความตระหนักในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.53$) และคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.30$)

6) ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความคุ้มค่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สหกรณ์มีการใช้จ่ายงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.29$) และสหกรณ์ มีการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ เพื่อความประหยัด และสหกรณ์ ให้ความสำคัญต่อการประเมินความคุ้มค่าโดยเปรียบเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับงบประมาณที่ใช้ไป มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.03$)

1.4.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน

1.4.5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ตัวแปรอิสระที่เข้าสู่สมการทำนาย มี 3 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านกลยุทธ์ ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหาร และปัจจัยด้านค่านิยมร่วม สามารถอธิบายได้ดังนี้

ปัจจัยด้านกลยุทธ์ สามารถอธิบายความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.339 ($R^2 = 0.339$) แสดงว่าปัจจัยด้านกลยุทธ์ สามารถอธิบายความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 33.9

เมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระตัวที่สอง คือ ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหาร ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เพิ่มเป็น 0.424 ($R^2 = 0.424$) ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กร และปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 42.4 โดยปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงานสามารถอธิบายความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.4 ($R^2 \text{ change} = 0.084$)

และเมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระตัวที่สาม คือ ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เพิ่มเป็น 0.453 ($R^2 = 0.453$) ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กร ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน และปัจจัยด้านค่านิยมร่วม ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 45.3 โดยปัจจัยด้านค่านิยมร่วม สามารถอธิบายความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 ($R^2 \text{ change} = 0.029$)

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก มีผลต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกทั้ง 3 ตัวแปร โดยเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ ให้คงที่แล้ว ถ้าคะแนนด้านกลยุทธ์ขององค์กร เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติเพิ่มขึ้น 0.234 คะแนน ถ้าคะแนนด้านรูปแบบการบริหารงาน เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติเพิ่มขึ้น 0.170 คะแนน และ ถ้าคะแนนด้านค่านิยมร่วมเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติเพิ่มขึ้น 0.130 คะแนน

กล่าวอีกนัยหนึ่งยังมีความพร้อมด้านปัจจัยกลยุทธ์องค์กร ด้านรูปแบบการบริหารงาน และด้านค่านิยมร่วม จะยังมีส่วนผลักดันให้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นมีมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่ไม่เข้าอยู่ในสมการถดถอย ได้แก่ ปัจจัยด้านระบบ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านทักษะขององค์กรและบุคลากร และปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ดังนั้นปัจจัยดังกล่าวจึงไม่สามารถอธิบายความผันแปร และไม่ส่งผลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลในภาพรวมความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นได้

2. อภิปรายผล

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมพบว่า มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในยุคปัจจุบัน สังคมไทยได้ให้ความสำคัญต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาแก้ไขปัญหาระดับองค์กร ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนที่มีข้อบกพร่องหรือขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพื่อให้หน่วยงานสามารถปรับเปลี่ยนระบบการทำงาน ระบบการตัดสินใจและการบริหารงานได้อย่างทันท่วงที ชัดเจน และเป็นธรรม ขยายโอกาสของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ขจัดการทุจริตคอร์รัปชัน การประพฤติมิชอบหรือการหลีกเลี่ยงกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ใส่ตนหรือกิจการที่ตนมีส่วนได้เสีย ซึ่งแนวคิดของ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545) ที่กล่าวว่าธรรมาภิบาลเป็นเรื่องของหลักการบริหารแนวใหม่ที่มุ่งเน้นหลักการ โดยมีใช้หลักการที่เป็นรูปแบบทฤษฎีการบริหารงาน แต่เป็นหลักการทำงาน ซึ่งหากมีการนำมาใช้แล้วจะเกิดความเชื่อมั่น

ว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด คือ ความเป็นธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ผลกรรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้จัดทำแผนพัฒนาสหกรณ์ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2555 – 2559 (กรมส่งเสริมสหกรณ์, แผนพัฒนาด้านการสหกรณ์: เว็บบอร์ด) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ในเรื่องการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สหกรณ์ ซึ่งได้นำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมสหกรณ์ ให้สหกรณ์มีการพัฒนาองค์กร มุ่งเน้นให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงและเข้มแข็ง โดยได้กำหนดแผนการปฏิบัติงานให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์นำเรื่องหลักธรรมาภิบาลไปส่งเสริมให้สหกรณ์นำไปปฏิบัติ จึงทำให้สหกรณ์มีระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ อำไพ ทำสะดวก (2554) ที่ศึกษาการจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งพบว่าการจัดการของสหกรณ์ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดใน 6 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความคุ้มค่า เป็นเรื่องที่ไม่ได้มีกฎหมาย ข้อบังคับ หรือระเบียบใดกำหนดให้ต้องทำ สหกรณ์จะเลือกให้ความสำคัญหรือไม่ก็ได้ ซึ่งต่างจากด้านอื่นๆ ที่ค่อนข้างมีกฎหมาย ข้อบังคับ หรือระเบียบกำหนดไว้ชัดเจน เช่น หลักนิติธรรม ที่ต้องมีการทบทวนข้อบังคับ ระเบียบให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน พบว่าไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุทธิรักษ์ พันธุ์ภาไพ (2554) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อการสร้างธรรมาภิบาลภายในสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ไม่ทำให้ความคิดเห็นต่อการสร้างธรรมาภิบาลแตกต่างกัน

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอนที่เข้าสู่สมการถดถอย มีความสามารถในการอธิบายความผันแปรในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ พบว่า มีตัวแปรจำนวน 3 ตัว ที่มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05 สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์ภาพรวมของการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ได้แก่ ปัจจัยด้านกลยุทธ์องค์กร ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน ปัจจัยค่านิยมร่วม ทั้งนี้ การที่องค์กรใดๆ จะบรรลุเป้าหมาย จะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ที่ดี สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกได้ ในสหกรณ์ก็เช่นกัน หากจะให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์ ก็จะต้องมีการกำหนดแผน

กลยุทธ์ในแต่ละระดับโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสหกรณ์ มีแผนงาน/โครงการ เพื่อนำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ สื่อสารกลยุทธ์ขององค์กรให้เกิดความชัดเจน ให้บุคลากรในสหกรณ์รับรู้ทิศทางการดำเนินงาน นอกจากนี้ รูปแบบการบริหารงานของผู้บริหาร ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่จะผลักดันให้องค์กรสามารถดำเนินกิจการให้บรรลุเป้าหมายตามแผนกลยุทธ์ที่วางไว้ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากร มีการสร้างขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และประเด็นสุดท้าย ต้องมีการสร้างค่านิยมร่วมที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กร ยึดถือความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบและเสียสละ ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิด พฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือค่านิยมร่วมที่ดีของคนในสหกรณ์ คือ ต้องมีผู้นำที่ดี ต้องมีการสื่อสาร อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจูงใจที่ดี มีพันธะผูกพัน และมีความสม่ำเสมอ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาล ไปปฏิบัติในสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ดังนี้

3.1.1 ผู้บริหารในสหกรณ์ควรพิจารณากระบวนการจัดการภายในองค์กร ที่ส่งผล ต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านกลยุทธ์องค์กร (Strategy) คณะกรรมการดำเนินงานควรพิจารณา กำหนดแผนกลยุทธ์ หรือวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกสหกรณ์ มีการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อนำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุ เป้าหมาย ภายในกรอบระยะเวลาที่ต้องการ สื่อสารกลยุทธ์ให้เกิดความชัดเจน ให้บุคลากรใน สหกรณ์รับรู้ทิศทางการดำเนินงาน

ด้านรูปแบบการบริหารงาน (Style) คณะกรรมการดำเนินงานจะต้องเป็น แบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสหกรณ์ มีภาวะผู้นำที่จะผลักดันให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานให้ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ มีระบบการควบคุม การสั่งการ ที่ชัดเจน มีการสร้างขวัญกำลังใจในการ ปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ เพื่อนำไป ปรับปรุงพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

ด้านค่านิยมร่วม (Share Value) คณะกรรมการดำเนินงานควรส่งเสริมให้มีการสร้างค่านิยมร่วมที่ดี เพื่อเป็นข้อกำหนดร่วมกันของคนในสหกรณ์ โดยมีการกำหนดค่านิยมร่วมที่พึงประสงค์ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจ บูรณาการค่านิยมร่วมเข้ากับระบบการบริหารงานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

3.1.2 สหกรณ์ควรมีการกำหนดแผนการใช้งบประมาณอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด มีการควบคุมหรือลดอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ให้ความสำคัญกับการประเมินความคุ้มค่าโดยเปรียบเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับงบประมาณที่ใช้ไป มีการรณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัดในการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน มีการจัดทำทะเบียนคุมวัสดุครุภัณฑ์ให้ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน และมีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของสหกรณ์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความคุ้มค่า

3.1.3 กรมส่งเสริมสหกรณ์ ควรกำหนดเกณฑ์การประเมิน หรือตัวชี้วัด (KPI) เกี่ยวกับการนำธรรมภิบาลไปปฏิบัติในสหกรณ์ เพื่อให้ทราบถึงระดับความสำเร็จหรือประสิทธิภาพในการนำหลักธรรมภิบาลไปปฏิบัติในสหกรณ์ นอกเหนือจากการแนะนำส่งเสริมให้สหกรณ์ถือปฏิบัติเพียงอย่างเดียว

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักธรรมภิบาลไปปฏิบัติในสหกรณ์ประเภทอื่นๆ เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์บริการ ฯลฯ รวมไปถึงพิจารณาข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ นอกจากคณะกรรมการดำเนินงาน เช่น สมาชิก เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ผู้ตรวจสอบกิจการ ภาครัฐ สังคมชุมชน และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลัก ธรรมภิบาลไปปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการบริหารสหกรณ์ในอนาคตได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2556) ตัวแปรในการวิเคราะห์ขนาดสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร. สืบค้นจาก <http://www.cad.go.th/ewtadmin/ewt/statistic/download/2556>.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2551). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์. สืบค้นจาก http://www.cpd.go.th/more_news.php?cid=49
- _____. (2555). คู่มือธรรมาภิบาลในสหกรณ์. สืบค้นจาก <http://webhost.cpd.go.th/noncpd/download/คู่มือธรรมาภิบาลในสหกรณ์>.
- _____. (2555). แผนพัฒนาด้านการสหกรณ์. สืบค้นจาก [http://www.cpd.go.th/main.php?filename=Cooperative Development Plan](http://www.cpd.go.th/main.php?filename=Cooperative+Development+Plan).
- _____. (2558). *Cooperative Profile*. สืบค้นจาก http://app1.cpd.go.th/profile/report_con_step1.asp
- จิตราภา กุณทลบุตร. (2550). การวิจัยสำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- ชำนาญ คงรอด. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ: ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำและทัณฑสถานเขต 8 กรมราชทัณฑ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ถนัดชัย ชนะสูตร. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยในจังหวัดเลย. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เทพศักดิ์ บุญรัตน์. (2553). *ประมวลสาระชุดวิชา นโยบายสาธารณะ: กรณีศึกษานโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. นนทบุรี: สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2543). ธรรมาภิบาลกับราชการไทย. ใน *เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องความสำเร็จและบทเรียนในการสร้างธรรมาภิบาลในส่วนราชการ*. วันที่ 20 ธันวาคม 2543 ห้องประชุมสุขุมมัยประดิษฐ์ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. จังหวัดนนทบุรี.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2549). *การตลาดโลกาภิวัตน์ = Marketing under Globalization*. กรุงเทพฯ: ไทยพัฒนาพานิช.

- _____. (2553). *องค์การและการบริหารการศึกษาการจัดการแผนใหม่*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นลินทร์พร จุลมนต์. (2542). *การสหกรณ์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- บุศบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี. (2544). *ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ประชา ฤทธิผล. (2550). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา. (2555). *การจัดการเชิงกลยุทธ์: เทคโนโลยีและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542. (2542). กรุงเทพฯ: เมอะแคนอเคิลจิง.
- พลุ เศษะรินทร์. (2551). *ชุดเครื่องมือการพัฒนางานองค์กรตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหาร จัดการภาครัฐ หมวดการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ: วิชั่น พรินท์ แอนด์ มีเดีย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2548). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสหกรณ์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มัลลิกา ต้นสอน. (2551). *พฤติกรรมองค์กร*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 (ตอนที่ 63 ง) หน้า 24-31.
- รัชชานนท์ ทองอร่าม. (2551). *ธรรมาภิบาลของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด สมุทรปราการ*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2551). *ความหมายสหกรณ์*. สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th/dictionary>.
- วรนาถ แสงมณี. (2554). *องค์การและการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ระเบียบทอง.
- วรภัทร โตรณะเกษม. (2542). *การสร้าง Good Governance ในองค์กร*. *วารสาร กสท*. (ตุลาคม): 11-17.
- วิทยา ด่านช้างกุล. (2549). *7 วิธีเพื่อการบริการลูกค้าที่เป็นเลิศ*. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 29(109), 7-9.
- ศิริพร พงศ์ศิริโรจน์. (2549). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: เทคนิค 19.
- ศิริลักษณ์ กาญจนโยธิน. (2550). *สาระสำคัญเกี่ยวกับพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และ วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546*. คณะกรรมการตรวจสอบและ ประเมินผลภาคราชการ, กระทรวงการคลัง.

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2551). *นโยบายธุรกิจและการบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.
- ศุทธกัถ์ พันธุ์ภาไพ. (2554). *ความคิดเห็นของข้าราชการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อการสร้างธรรมาภิบาลภายในสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สมใจ ลักษณะ. (2553). *การบริหารเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สมคิด บางโม. (2550). *องค์การและการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.
- _____. (2549). *องค์การและการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2547). *การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- _____. (2549). *คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สหมิตรพรินติ้ง.
- สุริย์ สิริสมุทรสากร และปภาวดี มนตรีวัต. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในกรมทางหลวง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อนุก เขียวถาวร และอุทิศ ขาวเถียร. (2548). *เศรษฐศาสตร์ ม.3*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช ตำราวิทยารายชื่อ.
- อำนาจ ชีระวนิช. (2549). *วารวิจัยและพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำไพ ทำสะดวง. (2554). *การจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ในจังหวัดราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.
- Hankle, D.E. William, W. and Stephen G.J. (1998). *Applied Statistics for the Behavior Sciences*. 4thed. New York: Houghton Mifflin.
- Shalendra D. Sharma. (2007). Democracy, Good Governance and Economic Development. *Taiwan Journal of Democracy*. Volume 3, No.1: 29-62
- Stephen P. Robbins. (2006). *Organizational behavior: Concepts, Controversies and Applications*. 2nded. New Jersey: Prentice-Hall.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น
แบบสอบถามนี้ ประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัด

ขอนแก่น

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ตรงตามความเป็นจริงอย่างครบถ้วนทุกข้อ ผู้ศึกษา
ขอรับรองว่าข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นความลับและจะนำผลไปใช้เพื่อการศึกษาในภาพรวมเท่านั้น
ไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใดและขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความ
ร่วมมืออย่างดียิ่ง ณ โอกาสนี้

นางสุคนธ์ทิพย์ โพธิ์หล้า

นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. อายุ

() 1. 20 – 30 ปี

() 2. 31 – 40 ปี

() 3. 41 – 50 ปี

() 4. 51 – 60 ปี

() มากกว่า 60 ปี

3. สถานภาพการสมรส

() 1. โสด

() สมรส

() 3. หย่า/ร้าง

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

() 1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย

() 2. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช

() 3. อนุปริญญา/ปวส

() 4.ปริญญาตรี

() 5. ปริญญาโทหรือมากกว่า

5. รายได้ต่อเดือน

() 1. ไม่เกิน 20,000 บาท

() 2. 20,001 - 30,000 บาท

() 3. 30,001 - 40,000 บาท

() 4. 40,001 - 50,000 บาท

() 5. 50,001 บาทขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ
ของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

ระดับคะแนนเท่ากับ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งหรือมีความเป็นจริงตามข้อคำถามมากที่สุด

ระดับคะแนนเท่ากับ 4 หมายถึง เห็นด้วยหรือมีความเป็นจริงตามข้อคำถามมาก

ระดับคะแนนเท่ากับ 3 หมายถึง ไม่แน่ใจหรือมีความเป็นจริงตามข้อคำถามปานกลาง

ระดับคะแนนเท่ากับ 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยหรือมีความเป็นจริงตามข้อคำถามน้อย

ระดับคะแนนเท่ากับ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งหรือมีความเป็นจริงตามข้อคำถามน้อยที่สุด

ปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็นหรือ ความเป็นจริงตามข้อคำถาม				
	5	4	3	2	1
1. ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (Structure)					
1.1 สหกรณ์ของท่านได้มีการกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ไว้อย่างชัดเจน					
1.2 โครงสร้างการบริหารงานในสหกรณ์ของท่านมีความเหมาะสม ต่อการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย					
1.3 สหกรณ์ของท่าน มีการแบ่งสายการบังคับบัญชาไว้อย่างชัดเจน					
1.4 สหกรณ์ของท่าน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรไว้ อย่างชัดเจน					
2. ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กร (Strategy)					
2.1 สหกรณ์ของท่าน มีการกำหนดกลยุทธ์ หรือแผนการดำเนินงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน					
2.2 กลยุทธ์/แผนการดำเนินงานในสหกรณ์ของท่าน สอดคล้องและ เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงกับสภาพแวดล้อมภายในและ ภายนอกสหกรณ์					

ปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็นหรือ ความเป็นจริงตามข้อคำถาม				
	5	4	3	2	1
2.3 แผนการดำเนินงานสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ตามระยะเวลาที่กำหนด					
2.4 บุคลากรในสหกรณ์ของท่านรับรู้ทิศทางกรดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์					
3. ปัจจัยด้านระบบขององค์กร (System)					
3.1 สหกรณ์ของท่านมีการจัดระบบการทำงานที่เหมาะสม เช่น ระบบบัญชี การเงิน ระบบพัสดุ เป็นต้น					
3.2 สหกรณ์ของท่าน มีการกำหนดกระบวนการ และลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นระบบ					
3.3 สหกรณ์ของท่านมีการจัดระบบการทำงานอย่างสอดคล้องประสานกัน ในทุกระดับ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน					
3.4 ในสหกรณ์ของท่าน มีการประสานการทำงานภายใน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้					
4. ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน (Style)					
4.1 ผู้บริหารในสหกรณ์ของท่านมีส่วนผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จ					
4.2 ผู้บริหารในสหกรณ์ของท่าน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรในสหกรณ์					
4.3 ผู้บริหารในสหกรณ์ของท่าน มีการสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน					
4.4 ผู้บริหารในสหกรณ์ของท่าน เปิดโอกาสให้มีการซักถามและรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรภายในและภายนอกสหกรณ์					

ปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็นหรือ ความเป็นจริงตามข้อคำถาม				
	5	4	3	2	1
5. ปัจจัยด้านบุคลากร (Staff)					
5.1 สหกรณ์ของท่าน มีบุคลากรที่เพียงพอต่อภารกิจ/แผนการดำเนินงาน					
5.2 บุคลากรในสหกรณ์ของท่าน มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละสาขางาน					
5.3 มีการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรในสหกรณ์ของท่านอย่างสม่ำเสมอ					
5.4 สหกรณ์ของท่าน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ					
6. ปัจจัยด้านทักษะขององค์กรและบุคลากร (Skill)					
6.1 สหกรณ์ของท่านมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในงานที่ปฏิบัติ					
6.2 บุคลากรในสหกรณ์ของท่านมีความคิดริเริ่ม สามารถแสวงหาสิ่งใหม่ๆ หรือแนวทางใหม่ๆ ในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน					
6.3 สหกรณ์ของท่านมีความสามารถทางการแข่งขัน เมื่อเทียบกับองค์กรอื่นที่มีลักษณะการดำเนินงานเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน					
6.4 บุคลากรในสหกรณ์ของท่านได้รับการพัฒนาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ในการทำงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน เป็นต้น					
7. ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม (Share Value)					
7.1 สหกรณ์ของท่านมีวัฒนธรรมองค์กรในการยึดถือความซื่อสัตย์ สุจริตในการปฏิบัติงาน					
7.2 บุคลากรในสหกรณ์ของท่านมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน					
7.3 บุคลากรในสหกรณ์ของท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบและเสียสละ					
7.4 บุคลากรในสหกรณ์ของท่านมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้					

ส่วนที่ 3 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น โดย
เลือกเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็นหรือ ความเป็นจริงตามข้อคำถาม				
	5	4	3	2	1
1. หลักนิติธรรม					
1.1 สหกรณ์ของท่านมีระเบียบ ข้อบังคับ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน และครอบคลุมทุกกิจกรรมของสหกรณ์					
1.2 สหกรณ์ของท่านมีการทบทวน ปรับปรุง ข้อบังคับ ระเบียบ ให้ทันสมัยและเหมาะสมอยู่เสมอ					
1.3 สหกรณ์ของท่านมีการเผยแพร่ระเบียบ ข้อบังคับ ให้สมาชิก รับรู้ถึงสิทธิ หน้าที่ ของสมาชิก					
1.4 ในภาพรวมบุคลากรในสหกรณ์ของท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ รวมไปถึงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง					
1.5 คณะกรรมการดำเนินการใช้ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นหลักในการบริหารงานมากกว่าใช้ดุลพินิจส่วนตัว					
2. หลักคุณธรรม					
2.2 สหกรณ์ของท่านมีการกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรม ไว้ชัดเจน					
2.3 สหกรณ์ของท่านมีการส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติตามมาตรฐานด้านคุณธรรมและจริยธรรม					
2.1 ในภาพรวมคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาค					
2.4 คณะกรรมการดำเนินงาน ปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโดยยึดหลักความเสมอภาค และเป็นธรรม					
2.5 ในภาพรวมผู้บริหารในสหกรณ์ของท่านตัดสินใจโดยยึดถือผลประโยชน์ของสมาชิก โดยส่วนรวม					

ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็นหรือ ความเป็นจริงตามข้อคำถาม				
	5	4	3	2	1
3. หลักความโปร่งใส					
3.1 ในภาพรวมสหกรณ์ของท่านมีระบบการตรวจสอบภายในที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพสูง					
3.2 ในภาพรวมสหกรณ์ของท่านมีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้					
3.3 ในภาพรวมสหกรณ์ของท่านมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกได้รับทราบ					
3.4 ในภาพรวมสหกรณ์ของท่านมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ					
3.5 สหกรณ์ของท่านเปิดโอกาสให้สมาชิกตรวจสอบความถูกต้องในการบริหารงานได้					
4. หลักความมีส่วนร่วม					
4.1 สหกรณ์ของท่านมีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาชิก บุคคลทั่วไปและหน่วยงานภายนอก					
4.2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาชิก และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับการตอบสนองจากสหกรณ์อย่างเหมาะสม					
4.3 สหกรณ์ของท่านเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อส่วนรวม					
4.4 ผู้บริหารในสหกรณ์ของท่าน ตัดสินใจโดยการรับฟังความคิดเห็นของฝ่ายต่างๆ					
4.5 สหกรณ์สนับสนุนให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์					
5. หลักความรับผิดชอบ					
5.1 คณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์ มีความตระหนักในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย					
5.2 คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ					
5.3 สหกรณ์ของท่านมีการดำเนินกิจกรรม โดยตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน					

ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็นหรือ ความเป็นจริงตามข้อคำถาม				
	5	4	3	2	1
5.4 ในภาพรวมบุคลากรในสหกรณ์ของท่านปฏิบัติหน้าที่โดยมีความรับผิดชอบต่อสมาชิก บุคคลทั่วไป และสังคม					
5.5 สหกรณ์ของท่านมีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์ สมาชิก เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน					
6. หลักความคุ้มค่า					
6.1 สหกรณ์ของท่าน มีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างประหยัด คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่มวลสมาชิก					
6.2 สหกรณ์ของท่าน มีการควบคุม หรือ ลดอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน					
6.3 ในภาพรวมสหกรณ์ของท่านมีการใช้จ่ายงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ					
6.4 สหกรณ์ของท่านมีการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่เพื่อความประหยัด					
6.5 สหกรณ์ของท่านให้ความสำคัญต่อการประเมินความคุ้มค่า โดยเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับกับงบประมาณที่ใช้ไป					

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสุคนธ์ทิพย์ โพธิ์หล้า
วัน เดือน ปีเกิด	27 มีนาคม 2524
สถานที่เกิด	อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2551
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น
ตำแหน่ง	นักวิชาการสหกรณ์ปฏิบัติการ

